

DRUŠTVO ZA RAZISKOVANJE JAM LJUBLJANA

GLAS PODZEMLJA
2016

**DRUŠTVO ZA
RAZISKOVANJE
JAM LJUBLJANA**

GLAS PODZEMLJA, 2016
Glasilo Društva za raziskovanje jam Ljubljana

Naslov izdajatelja: Luize Pesjakove 11, 1000 Ljubljana
e-pošta: info@dzrjl.si
Internetna stran: www.dzrjl.si

Spletna izdaja: http://www.speleo.net/glas_podzemlja/

Urednica: Aleksandra Krajnc

Uredniški odbor: Nataša Sivec, Špela Borko

Avtorji besedil: Matej Blatnik, Špela Borko, Teja Čeru, Teo Delić, Matic Di Batista, Metod Di Batista, Jaka Flis, Rok Greccs, Katarina Kosič Ficco, Jure Košutnik, Aleksandra Krajnc, Tomaž Krajnc, Nino Lovrek, Matija Perne, Grega Pintar, Jože Pirnat, Primož Presetnik, David Škufca, France Šušteršič, Maja Zagmajster, Tina Zagmajster

Avtorji fotografij: Matej Blatnik, Špela Borko, Matic Di Batista, Mina Dobravc, Gilly Elor, Mike Ficco, Rok Greccs, Primož Jakopin, Domagoj Korais, Katarina Kosič Ficco, Aleksandra Krajnc, Tomaž Krajnc, Uroš Kunaver, Janez Modričan, Matija Perne, Primož Presetnik, Marko Simić, Stephanie Sullivan, Maja Zagmajster

Avtorja risb: David Škufca, Svit Zagmajster Lovrek

Lektorica: Simona Žagar

Oblikovanje in prelom: Aleksandra Krajnc

Fotografija na naslovnici: Matičar je visokorasel, drzovit in ostrega pogleda (foto: Aleksandra Krajnc).

Tisk: Trajanus d.o.o.

Naklada: 140 izvodov

Ljubljana, december 2016

ISSN 1581-8942

UVODNIK

Aleksandra Krajnc: Nagovor urednice	2
Jure Košutnik: Predsedniške novičke	3

HISTORIAT

France Šušteršič : 90-letnica jamskega katastra DZRJL	4
France Šušteršič: Kako so raziskovanje in dokumentiranje jam videli ustanovitelji društva	8

IZOBRAŽEVANJE

Jože Pimat - Jozl: Therion za vsakdanjo rabo	9
--	---

RAZISKAVE

Metod Di Batista: Galacijevka 2016 ali Zgodba o vztrajnosti članov veteranov	18
Matic Di Batista: Sveži veter v Renejevem breznu	22
Špela Borko: Nadvse subjektiven oris raziskovanja najboljšje jame na svetu – Trubarjev dah	25
Jaka Flis: Brezno na Toscu ali Habičev pekel	27
Katarina Kosič Ficco: Jamarjenje po Združenih državah Amerike	28

TABORI

Tomaž Krajnc, Matej Blatnik in Matic Di Batista (uredila Aleksandra Krajnc): Prvomajski tabor 2015 – Račiške pečine	31
Matic Di Batista: Poletni raziskovalni tabor Kanin 2015	34
Matic Di Batista: Raziskovalni tabor Pokljuka 2015	34
več avtorjev (uredil Primož Presetnik): Prvomajski tabor Podlesje 2016	35
Grega Pintar, Špela Borko in David Škufca (uredila Špela Borko): Kaninski tabor 2016	39
Matija Perne: Francija 3. – 20. 8. 2016	41

VARSTVO JAM

Rok Grecs: Čiščenje Jame na Pavlinovem	46
Teo Delić: Ilegalni odvzem hroščev	47

JAMARSKA ŠOLA

Teja Čeru: Jamarska šola 2016 oz. Kako se je vse skupaj začelo	49
--	----

KOMENTARJI K DELOVANJU DRUŠTVA

Primož Presetnik: Kazalniki uspeha društva – dopolnitve za leti 2014 in 2015	52
Teo Delić: 11. nagrada Viljema Puticka	56
Špela Borko: Kam je naša zgodovina šla	57

USTVARJALNI JAMARJI

Aleksandra Krajnc: Literarni in fotografski natečaj	59
Svit Zagmajster Lovrek, Maja Zagmajster, Tina Zagmajster in Nino Lovrek: Jama	60
Matičar: Jamarska šola pri Matičarjih	61

UVODNIK

Aleksandra Krajnc

NAGOVOR UREDNICE

Za mano so ure in ure oblikovanja *Glasu podzemlja* (mimogrede, če še ne veste, v Mariboru obstaja društvo s prav takšnim imenom – društvo *Glas Podzemlja* je kolektiv, ki združuje glasbenike, kulturnike, aktiviste in ostale, ki sooblikujejo slovensko glasbeno sceno), zato bo moj uvodnik kratek. Da povem po resnici, ga najprej sploh nisem nameravala napisati, saj smo se v uredniškem odboru dogovorile, da ta čast pripada Juretu. Potem pa mi je pri prelomu ostala prazna stran (število strani mora biti namreč deljivo s štiri) in se je za najbolj elegantno izkazala rešitev, da jo zapolnim z uvodnikom urednice. No, pa še svojo sliko lahko vstavim (win-win). Žal nimam aktualne jamarke slike, tako kot predsednik, zato sem uporabila najboljši približek. Pa to ne pomeni, da letos nisem bila v nobeni jami.

Glas podzemlja, ki je pred vami, je prvi, ki je nastal pod uredniškim odborom, ki ga sestavljamo same jamarke – le pazite, kmalu bomo prevzele ferajn. Tale številka je nastajala praktično celo leto. Začelo se je s predajo uredništva in sestavo uredniškega odbora v začetku leta in nadaljevalo s fotosešnom pred Trubarjem. Na vašo žalost smo izbrale eno od bolj spodobnih fotografij, saj so fantje zasedeni in nočemo biti povod za morebitne spore zaradi

ponorelih oboževalk/oboževalcev. Sledilo je zbiranje člankov. Vse avtorje moram vsekakor pohvaliti in se jim zahvaliti za njihove prispevke ter sodelovanje pri pregledovanju, dopolnjevanju, popravljanju, krajšanju, dopisovanju, izbiranju fotografij itd.

Zahvaljujem se tudi vsem, ki so kakorkoli prispevali k temu, da je *Glas podzemlja* 2016 sploh nastal; to sta predvsem Nataša in Špela, s katerima smo celo leto aktivno delale na GP-ju in sta poleg branja in popravljanja člankov opravili še vse tisto, kar meni ne leži najbolj – med drugim je to pisanje prijaznih mailov s prošnjami za članke in popravke. Simona je v zadnjih parih dneh (da ne rečem iz danes na jutri) poskrbela za lekturo, David (no, pa le nismo bile same jamarke) je poskrbel za slikice pri poglavjih. Posebna zahvala gre fantom, ki so pozirali za naslovnico in seveda fotografom ter sodelujočim pri nastanku preostalih fotografij.

Za konec vas vabim, da med branjem člankov razmislite, o čem bi lahko sami pisali in prispevek čim prej pripravite – december 2017 se vztrajno bliža, še pred tem pa september, ki je rok za oddajo člankov.

Jure Košutnik

PRESEDNIŠKE NOVIČKE

Ob izvolitvi za predsednika DZRJL sem si predsedniške novičke zamislil kot povzetke ali napovednik dogajanja na ferajnu, predvsem za tiste, ki se četrtkovih sestankov ne udeležujete redno. Enkrat sem se podpisal kot »vaš omiljeni predsednik Jure«. Tako nekako se je naslavljal DJ Jure Longyka v oddaji *Oldies Goldies* na Radiu Študent, tam v prvi polovici devetdesetih. Zadnja leta oddaje nisem zamudil praktično nobenega nedeljskega večera in nekje v kleti je še vreča kaset, na katere sem snemal vse komade. Zadnja leta pa z enakim veseljem hodim na četrtkove sestanke ferajna. V nagovoru pravkar izvoljenega predsednika pred nekaj leti sem izjavil sledeče: »Verjemite, da četrtkovih večerov ne bi rad preživljal nikjer drugje, kot z vami na ferajnu. Med vsemi obveznostmi v življenju bom moral vedno loviti ravnotežje, ampak tega enega večera na teden si pa ne bom pustil vzeti.« Še dandanes je tako. Četrtek je dan za ferajn.

V istem nagovoru novoizvoljenega predsednika sem svojo člansko zgodovino povzel takole: »Moja pot na ferajnu se je začela z mega geografsko jamarsko šolo 2004/2005 in sem tudi njen edini preživeli član. Saj bi prišel že leto prej z Aleksandro, pa sem bil tisto jesen preveč zaljubljen in so me zanimale čisto druge jame. Kakor koli, letos novembra bo minilo 10 let od moje prve uradne ferajnovske akcije, v Mačkovico. Član Izvršnega odbora sem od leta 2008, vaš zvesti tajnik pa sem postal leto kasneje. Stalno sem prisoten, pa vedno bolj v ozadju. Kot kaže, pa je skrivanja konec, čas je za prve bojne vrste«. Res je, da sem bil v jamarskem smislu vedno bolj v ozadju. Ko je bil še čas za resne jame – ali ni bilo kondicije ali pa je bila pussy sekcija preveč mamljiva. Zadnja leta sem v knjigi ekskurzij pridno zbiral zapise o obiskih ledenih jam, ubil voljo do njih pri večini aktivnih članov in zapolnil trdi disk s suhoparnimi meritvami temperature. Sem pa vsaj šel iz hiše, migal in skrbel, da kilogrami niso podivjali. Kako smo se smejali, ko član zjutraj še ni bil povsem trezen pri opremljanju Ledenice pod Hrušico in nikakor ni sestavil pritrdišča. Ali pa, ko sem ameriški par po akciji v Ledeno jamo na Stojni nehote popeljal na divji žur v slogu Apalačev v bližnjo kočjo, kjer se je razlegal zvok harmonike in kjer se je plesalo na mizah.

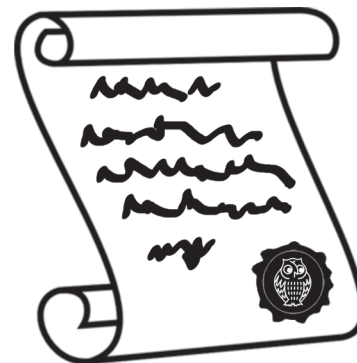

Marsikaj se je zgodilo in marsikaj se še bo. Čakam, da otroci zrastejo, da bom imel zunanjo (in morda nekoč tudi notranjo) ekipo ali vsaj manj slabo vest, če družino cel dan pustim samo doma. Jame pa me letos še ne pogrešajo, saj imajo udarne ekipe iz članskih vrst. Poglejte veterane na Lanskem vrhu. Letos so odkrili nov vhod v Najdeno jamo in če mene vprašate, bi si po vsem njihovem trudu tiste stopinje lahko samo želele, da jih je naredilo Putickovo stopalo. Mladi člani hodijo v hribe. Meni se je dostop do Gorjanske jame, ki sem jo obiskal na jamarski šoli in nikoli več, zdel nevreden jamarja. Oni pa kar na Viševnik, kjer se kilometri rogov pridno nabirajo in bodo kmalu presegli najdaljše jame, ki so jih naredili člani našega društva. Jamski sistem nas čaka na Kaninu. Izvir Rječine pa nekje v nadaljevanju Brezna treh src.

Junaškega srca nam res ne manjka. Ne le v jamah. Da bije kot eno, smo v preteklem letu dokazali na Občnem zboru, podelitvi jubilejne 10. Putickove nagrade, na društvenih predavanjih v biološkem središču, na praznovanju rojstnega dneva društva 12. maja v gostilni Pod Lipo, na Veteranski akciji v in pred Najdeno jamo, predvsem pa na ferajnu. Tam dobre volje, smeha in včasih pravih poedin res ne manjka. Obenem pa so raziskovalne akcije in drugi društveni dogodki vestno in kronološko zabeleženi na spletni in Facebook strani. Ker pa se to za društvo našega kova spodobi, je pred vami čisto sveža številka *Glasu podzemlja*. V njej najdete kopico zanimivega branja, z vseh vetrov našega delovanja, s poudarkom na raziskavah.

Ob tej priložnosti bi se rad zahvalil urednici in uredniškemu odboru za pričujoči izdelek. Bi pa izrazil zahvalo tudi ekipi, ki sestavlja izvršni odbor društva. Tistim, ki so poleg divjega raziskovanja jam uspeli organizirati še različne društvene projekte in ušpičiti še kako birokratsko. Večino kar brez mojega teženja. Tega je bilo letos odločno premalo. Služba in družina sta zahtevali svoje. Zavedel sem se, da si takega predsednika moje društvo ne zasluži. Zato bi se zahvalil tudi vsem vam, Članice in Člani, da ste me daljnega leta 2014 izvolili za predsednika, me prenašali in z mano tvorno reševali probleme. Čas je, da si znotraj izvršnega odbora poiščem primernejše mesto in članstvu odprem možnost, da na spomladanskem Občnem zboru izvoli še boljše predsednico ali predsednika.

HISTORIAT

France Šušteršič

90-LETNICA JAMSKEGA KATASTRA DZRJL

Ob proslavljanju desetisoče slovenske jame se je v javnih občilih pojavilo več prispevkov (npr. v Delu, dne 27. maja 2010, priloga Znanost), ki so se dotikali katastra jam. Poročila so bila v glavnem korektna in diplomatsko polikana ter se nad njimi skoraj ni kaj pritoževati. Vpletla pa se je tudi dezinformacija, češ da slovenski kataster jam izhaja iz »podedovanega« italijanskega. To je, najbolj milo rečeno, lahko samo posledica bodisi popolnega nepoznavanja resničnega dogajanja, bodisi česa manj lepega. Z obzirom na to, da sta kolega, ki bi še mogla ali morala kaj spregovoriti (F. Osole¹ in M. Puc), že odšla v večna jamišča, čutim obveznost, da v korist zgodovine javno spregovorim. Bojevito polemiziranje bi povzročalo preveč hude krvi; se mi pa okrogla obletnica zdi primerna priložnost, da zadeve vendarle spravim na pravo mesto.

Začel bi z očitnim spodrslijem – leta 2010 je bilo rečeno, da je kataster jam JZS star 68 let, kar pomeni, da bi moral biti ustanovljen leta 1942. To je nesmisel. Verjetno se je nekemu zareklo in je hotel povedati, da naj bi bil kataster ustanovljen leta 1938. Tudi to bi bilo narobe. Takrat je A. Šerko v ozalid tehniki obelodanil prvi seznam slovenskih jam², ki je temeljil na katastrskih številkah. Enako kot kataster (v smislu urejene zbirke dokumentov o posameznih jamah), so tudi katastrske številke obstajale že dobro desetletje.

Kataster slovenskih jam je nastajal korakoma in ne popolnoma premočrtno. Posamezne komponente katastra kot informacijskega sistema so njegovi oblikovalci (po svoji funkciji društveni tajniki) umeščali postopoma, kakor je pač kazala potreba. Zato se njegovega »izvornega« datuma do dneva natančno ne da določiti. Dogajalo se je kajpak v našem društvu, saj drugega tedaj ni bilo.

*

Prva leta po ustanovitvi se je društvo še lovilo in iskalo svoje mesto pod soncem. Takrat o jamskem katastru še ne moremo govoriti. Kljub temu je bilo dokumentacijsko delovanje društva, čeprav še zdaleč ni pokrivalo vseh vidikov, ki jih priporoča P. Kunaver, že prav od začetka na sorazmerno visoki ravni. Način risanja ohranjenih jamskih

načrtov se nespregledljivo spogleduje s sočasnimi standardi tehničnih risb. Da gre za posreden ali neposreden vpliv Dunaja, kjer so se vsaj delno šolali skoraj vsi vidnejši člani te dobe, skoraj ne more biti dvoma. Pravih zapisnikov v današnjem smislu besede ni ohranjenih toliko, da bi se dalo resno soditi. Vsekakor je heterogenost večja kot pri načrtih.

Kako naj bi dokumentiranje jam izgledalo, je podrobno opisal P. Kunaver v prvi izdaji svoje knjižice Kraški svet in njegovi pojavi (1922). Prva svetovna vojna je prinesla temeljit političen prevrat, ki je pretresel tudi društvo. Na noge se je postavilo šele 6 let po njenem koncu. Prvotno precej športno usmerjene raziskovalce in po drugi strani odbornike *honoris causa* je nadomestila skupina pretežno visoko izobraženih, a tudi za terenske napore pripravljenih, članov.

Kaže, da je temelje dokumentiranju jam v današnjem smislu zakoličil R. Kenk. Verjetno je bil on idejni avtor prvih (ohranjenih) tiskanih obrazcev. Kaj dosti več rubrik kot ime jame ter številka in datum ekskurzije tam sicer ni, a so formularji le prispevali k bolj sistematičnemu opisovanju jam. Ker je posamezen zapisnik veljal predvsem konkretni ekskurziji, so glede na njen glavni cilj uvajali vse mogoče dopolnilne rubrike, a so zaradi specialistične usmerjenosti posameznih članov prevečkrat izpadle informacije izven njihovih ožjih strok. Nastali pa so, denimo, dobri sezname jamskih živali.

Bolj kot dokumenti o določeni jami, razumljivi tudi neposvečenim, se zapisniki te dobe zdijo spominska opora udeležencem ekskurzije. Opisi in dostopi do jam so žal prevečkrat tako pomanjkljivi, da je že gola identifikacija jame skrajno težka. Načrti pa so večinoma izdelani zelo skrbno.

V dobrem desetletju se je žarišče društvenega zanimanja premaknilo. Biologa R. Kenka je na mestu tajnika nadomestil geograf A. Šerko ml. Dotok bolj športno usmerjenih jamarjev je posredno vplival tudi na terenske aktivnosti in na način dokumentiranja jam. Enostranski

1 Vsaj polovica oseb, poimensko omenjenih v tem sestavku, je prej ali slej dosegla doktorat znanosti. Ker je izredno težko slediti, kdaj (glede na zgodovino katastra) se je to zgodilo, njihove akademske naslove dosledno izpuščam. Prizadetim se za to vnaprej opravičujem.

2 Kar bi lahko z nekaj dobre volje lahko imeli za prvi »tiskani« slovenski kataster jam. Če ga lahko imamo za začetek »nečesa«, sta po zdravi logiki ta »nekaj« obe izdaji Delovnega seznama jam.

znanstveni zapisniki polagoma prehajajo v dokumente, ki jim je namen identifikacija in topografski opis jame. Vprašanje identifikacije jam je postajalo vse bolj pereče. Splošno znane so bile v glavnem že preiskane in zabeležene, za manj znane – ali take, ki so jih odkrili jamarji sami – pa še ni bilo ustaljenega »kopita«, kako zabeležiti njihovo identiteto. Zdi se, da so se tega zavedali, saj se v začetku tridesetih³ let pojavi nov, vsebinsko neprimerno bogatejši obrazec. V osnovnih črtah ga imamo lahko za prvo inačico današnjega zapisnika terenskih ogledov. Njegovo vsebino je začrtal V. Bohinec v Geografskem vestniku (1926). V drugem delu članka o Taborski jami obravnava dokumentiranje kraških jam. Eksplicitno je povedal, da so navodila izpeljana iz tedaj že ustaljene sheme regionalno geografskega opisa nekega ozemlja⁴, a prirejena jamarjskim zahtevam. Navajam:

... Medtem ko so se vršila preiskavanja v prejšnjih desetletjih večinoma le z enega znanstvenega stališča (morfološkega, hidrografskega, biološkega itd.), se sedaj prvič pri nas obrača pozornost v enaki meri vsem speleološkimi problemom. Speleološki delovni načrti pri tujih avtorjih, ki so, kakor avstrijski Nemci, vodilni v praktični in teoretični speleologiji, so nudili tudi nam podlago za »Program za raziskavanje jam«. Sestavili so ga še l. 1925. odborovi člani R. Kenk, J. Žurga in V. Bohinec, sledeč pri tem v splošnem geografski metodi.

... Po vsaki ekspediciji se sestavi zapisnik, če možno, še isti ali vsaj naslednji dan, ko so posameznosti še sveže v spominu. Navede se najprej ime jame in morebitni sinonimi, nakar se na kratko opiše njena topografija: lega po politični razdelitvi pokrajine (politični okraj, politična in katastralna občina, parcela v katastru, ime posestnika), lega po orohidrografskega razdelitvi pokrajine, dostop in višina vhoda jame. Pri opisu dostopa se omeni tudi za obisk jame potrebna oprema (lestve, vrvi itd.). Določi se geološka formacija, v kateri se jama nahaja in doda opazovanja o petrografskem in tektonskem značaju hribin kakor tudi o destrukciji v jami; slednje je seveda zopet v zvezi z morfološkimi in hidrografskimi opazovanji. Poleg kratkega morfološkega opisa bližnje okolice obsega morfologija jame predvsem njeno geodetsko izmero (tloris, dolžinske in prečne profile), opis tal, sten, stropa in posebnih tvorb (sige, kapnikov, starih strug in teras, ilovice itd.), ter ugotovitev morebitnih zvez jame z drugimi jamskimi sistemi. Nato sledi hidrografskega opis, ki se ozira:

1. na tekoče in stoječe vode (potoke, reke, jezera, tolmine) ter ugotovi pri njih dimenzije (površino, globino), gibanje vode (smer, padec, hitrost, strujo, množino vode), temperaturo (na raznih mestih in v raznih globinah), kemijsko sestavo (zlasti z ozirom na CO₂, O₂, CaCO₃, koncentracijo H-ionov (določitev PH), kakovost dna in zveze za drugimi vodnimi sistemi (odtoke, pritoke itd.);
2. na »talno« vodo;

3. na moč ob stenah in na tleh (kapanje s stropa, vlažnost jamske ilovice itd., kar je važno zlasti za jamsko biologijo);
4. na tvorbo ledu.

Jamski meteorolog meri temperaturo zraka v jami, če treba na različnih mestih in v različnih višinah, vlažnost zraka, množino CO₂ v zraku, gibanje zraka (prepih itd., smer in jakost zračnih struj) ter določi končno tudi mejo med svetlim in temnim delom jame (prodiranje dnevne svetlobe v jamo, važno za biologijo!).

Iz vseh doslej navedenih opazovanj bo mogel speleolog sklepati na genezo jame in morda tudi na vzroke njenega bodočega propada.

Drugi del opazovanj je posvečen biologiji ter poglavju o jami in človeku. Določijo se morebitni fosilni ostanki v jami (paleobiologija), posebno pažnjo pa zasluži zlasti v novoodkritih, po nepoklicanih nabiralcih še ne izropanih jamah njihova sedanja favna in flora (biologija). Speleobiolog posveča svojo pozornost živalim in rastlinam na tleh, po stenah, na stropu, pod kamni, v ilovici, pesku in vodi, pri čemer zapisuje natančno nahajališča, ekološke pogoje itd. Zadnje poglavje programa se bavi z odnosom človeka do jame in sicer vprašuje po prazgodovini jame, po tradicijah in pravljicah, ki so o njej razširjene med ljudstvom, in po izrabi jame po človeku: a) ali se jama sedaj kako uporablja? b) ali bi se dala jama narodnogospodarsko izrabi (ima n.pr. ilovica kako vrednost kot gnojilo, obiskujejo jamo turisti?). Dodatno se še ugotovi, da-li je jama sama ali kak njen del oz. kaka biološka vrsta v njej potrebna zaščite v smislu varstva prirode.

Samo po sebi se razume, da se v slučaju potrebe objekti skicirajo in fotografirajo. Svetloba najboljših jamskih svetilk je še vedno tako šibka, da se v večjih podzemskih prostorih kar porazgubi; zato odgrne večkrat le fotografska plošča pravilno sliko in omogoča speleologu šele doma ob pozitivu podroben opis tega ali onega jamskega pojava.

Navedeni načrt je mišljen seveda kot maksimalen program. V tej ali oni jami marsikatera njegovih točk sploh ne bo prišla do razprave, v drugi pa se bo zopet izkazala potreba, da se kako točko bolj razčleni oz. da se doda celo kaka nova, ki v načrtu sploh ni bila predvidena. Na drugi strani pa društvo danes niti še ne more izvajati vseh merjenj in opazovanj svojega programa, ker mu njegova majhna gmočna sredstva še ne dovoljujejo nabave nekaterih dragih aparatov, čolnov in drugih priprav.

Bohinčev članek je izšel še »v Kenkovem času« in »pred Šerkom«. S krajšim časovnim zamikom je postal osnova vsem obrazcem, s tem pa tudi raziskovalnim shemam, prav do danes. Letnica izida (1926) je zato dovolj utemeljen časovni mejnik, da jo sprejmemo kot leto formalnega

3 Ker so kasneje starejše, rokopisne zapisnike, pretipkali na nove obrazce, je natančen čas nastanka novega formularja skoraj nemogoče ugotoviti.

4 Ne pozabimo, da je pred slabimi 100 leti geografija v veliki meri še »raziskovala« neznana ozemlja in bila po svoji doktrini med primerljivimi vedami jamarstvu najbližja.

začetka našega katastra, s tem pa tudi katastrov jam JZS in IZRK.

Novi obrazec, oblikovan po Bohinčevih smernicah, med drugim uvaja tudi rubriko za katastrsko številko. To je osnovni pogoj za prehod od zbirke dokumentov o ekskurzijah k zbirki podatkov o posameznih jamah. Odtlej je nosilec identitete »speleološkega objekta« (jame), kakor je pač definiran, njegova katastrska številka. Dobile so jih vse jame, ki so jih kdaj raziskovali društveni člani, torej tudi izven ozemlja tedanje Savske banovine (Vjetrenica / Hercegovina) ali pa so se jim zdele kako drugače pomembne (Zelške jame⁵). Zbirka dokumentov, zdaj že jamski kataster, je urejena po teh številkah.

V »novem« obrazcu najbolj moti pomanjkanje navajanja kakršnih koli koordinat (ne pozabimo, da so geografske pred prvo svetovno vojno že uporabljali), čeprav bi novo izšle karte v merilu 1 : 50 000, pretiskane z Gauss-Krügerjevo mrežo, omogočale tudi odčitavanje le-teh. Vsekakor je Šerko terenske skice, že prej pojmovane kot izseke iz topografskih kart, opremil z vsaj enim koordinatnim parom. Odtlej do danes je razvoj katastra bolj ali manj premočrten, a o tem je dovolj objavljenega že drugod.

*

In kaj je bilo z italijanskim (tržaškim) katastrom? Jamarsko je Trst Ljubljano prehiteval za dobrih 30 let. Pred prvo svetovno vojno je tam vzporedno delovalo več pretežno nacionalno obarvanih jamarskih društev, ki so bolj ali manj neuskajano dokumentirala svoje raziskovalno delo. Po zlomu dvojne monarhije je Trst zasedla Italija. Nova oblast je razpustila vsa neitalijanska jamarska društva, njihovo imetje pa zasegla in prenesla na jamarsko sekcijo »julijskega« planinskega društva; bolj na kratko, »Alpino«.

Njen tedaj najbolj deloven član E. Boegan je jame drugih društev oštevilčil po že obstoječem ključu »Alpine« in z novo pridobljeno dokumentacijo dopolnil v »jamski kataster Julijske Benečije« (Kataster VG). Koliko je to njegova osebna zamisel, koliko pa je pri tem imela armada, je težko reči. Na začetku 20. let je zanj v največji tajnosti izdelal vojaški kataster Julijske Benečije⁶, kamor je vključil predvojne in tudi najnovejše povojne podatke. Vzporedno je skupaj z L. Bertarellijem pripravljaj knjigo Duemilla grotte (1926). Poglavlju, ki kratko opisuje zamisel in delovanje jamskega katastra, sta dodala tudi vzorec katastrskega obrazca. Od le nekaj let mlajših slovenskih obrazcev se razlikuje predvsem v tem, da ni toliko »člen v verigi raziskav«, kot rudimentaren povzetek že obstoječega znanja o posamezni jami. Seveda pa dovoljuje vključevanje

kakršnihkoli že dodanih dokumentov v katastrsko mapo.

Leta 1927 je bil v Postojni ustanovljen »italijanski« Inštitut za raziskovanje krasa. Takoj je pričel voditi svoj kataster jam, ki pa ni bil pravi dvojniki tržaškega. Prepisali so »Boeganove« obrazce, zbirko dodatnih dokumentov s podrobnejšimi informacijami pa v največji meri dograjevali z izrezki iz literature⁷. Po porazu Italije v drugi svetovni vojni je ta fond obležal v Postojni.

O kakršnemkoli vplivu sheme že uveljavljenega tržaškega (in njegove izpeljanke, »predvojnega postojnskega«) katastra ni najmanjšega sledu. Istodobno, Bohinjčevemu »navodilu« primerljivo navodilo, kako dokumentirati jame, je podrobno opisano v knjigi Duemilla grotte, ki je v »Šerkovem« času zagotovo že bila v društveni knjižnici. Eksplicitno navedena odločitev naših prednikov za dunajski vzor je bila zavestna.

*

Leta 1947 je bil v Postojni formalno ustanovljen Zavod za raziskovanje krasa SAZU⁸, ki je podedoval ostalino italijanskega inštituta. Ko je leta 1951 začel tudi dejansko delovati, si je za eno osnovnih nalog zadal ureditev lastnega katastra. Zdi se, da je bil srednjeročni načrt čim prej izdelati znanstveno uporaben kataster vseh slovenskih jam, ki bi služil tudi kot osnova za bolj načrtno raziskovanje neznanega podzemlja.

Vajeti je vzel v roke R. Savnik. Njegov prvi korak je bil dogovor o katastrskem sodelovanju med ZZRK in društvom⁹. Sklenjeno je bilo, da ZZRK odslej vodi svoj kataster vzporedno z društvenim, tako da bodo zapisniki izdelani v dveh izvodih. Za začetek je društvo ZZRK-ju v prepis prepustilo svoj kataster, kasneje pa naj bi si partnerja dvojnike zapisnikov izmenjavala. Ukrep je bil dobrodošel, saj je bil potencialni požar stalna grožnja dokumentom, ki so bili unikatni. Sporazum je tudi določil, da novim jamam številke daje ZZRK. Za bodočo skupno uporabo je ZZRK obnovil in dal tiskati ZZRK obrazec za Zapisnik terenskih ogledov. Ohranil je večino prvotnih rubrik, vendar so dobile bolj smiselno razpored. Novi štiristranski obrazec v obliki mape je dobil format A4.

Letu 1951 je bila glavna pomanjkljivost katastra v tem, da so bile lege večine jam vrisane samo v karto merila 1 : 50 000, prevelikemu številu jam pa so manjkali opisi dostopov. Če bi bile te karte uničene, bi kataster, ki je obsegal že okrog tisoč števil, izgubil večino svoje vrednosti. Zato je obrazec zahteval trojno določitev lege jame (1) z opisom dostopa, (2) s kartico z lego ter (3) s polarnimi koordinatami, merjenimi z dveh izhodišč.

5 Tedaj na ozemlju kraljevine Italije.

6 Izšel je samo v nekaj izvodih.

7 Za tedanje čase je bila precej obilna.

8 ZZRK, od leta 1954 dalje Inštitut (IZRK).

9 Dogovor je bil samo usten. Sklenila sta ga predsednik društva, V. Bohinec in predstavnik ZZRK R. Savnik. Ker čas dogovora ni določljiv dovolj natančno, tedanja Savnikova funkcija na ZZRK ni popolnoma jasna.

Slednje je bilo korak nazaj in po svoje preseneča¹⁰. Topografskih kart z Gauss-Krügerjevo koordinatno mrežo je bilo za uradno uporabo tedaj že dovolj na razpolago. Dokončen je premik v namenu zapisnika, ki odtlej ni več spominska opora nekomu, ki jamo pozna, temveč se obrača predvsem k tistemu, ki tam še ni bil.

Za pomanjkljivega se je izkazal tudi društveni značaj katastra. Društvo je skladno z novo zakonodajo postalo vseslovensko, posledično pa naj bi kataster – vsaj v perspektivi – zbiral podatke o vseh jamah Slovenije. Zato so »društvene« jame izven Slovenije postale odveč. ZZRK jih je izločil iz katastra, izpraznjene številke pa nadomestil z jamami, ki jih je¹¹ raziskal sam ali pa v povezavi z nekaterimi podružnicami postojnskega ali našega društva. Tedaj se je prvič resno pokazalo, da je nekaj jam registriranih po večkrat – da imajo po več različnih katastrskih števil. Kjer je bilo mogoče identiteto nedvoumno dokazati, je bil pomanjkljivejši zapisnik prenesen k popolnejši številki, nastala prazna mesta pa so zasedle novo raziskane jame.

ZZRK je podedoval »postojnsko« inačico italijanskega katastra, to je zbirko osnovnih dokumentov za okrog 4000 zapisnikov o jamah v t.i. Julijski Benečiji. Približno dve tretjini teh jam sta se po osvoboditvi znašli v Italiji oz. v hrvaški Istri, preostalih 1330 pa jih je ostalo v Slovenji. Prvih nekaj poskusnih preiskav je veljalo preverjanju zanesljivosti teh podatkov. Izkazalo se je, da je glavnina »podedovanih« italijanskih zapisnikov zelo pomanjkljivih. Zato je bilo sklenjeno, da bodo te jame vključene v naš kataster šele, ko bo preverjena vsaj lega in ugotovljeno pristno domače ime. Obilen vir novih števil je bil sicer začasno izločen, a se je ukrep dolgoročno izkazal za zelo pametnega.

*

Odtlej sta okrog 15 let društveni in inštitutski kataster kljub občasnim napetostim delovala bolj ali manj po začrtanih smernicah. Sredi 60-ih let preteklega stoletja so topografske karte v merilu 1 : 25 000 »po Parizu« postale splošno dostopne. Pri določanju leg jam so polarne koordinate hitro prepustile prostor dosti uporabnejšim Gauss-Krügerjevim. Zaradi pomanjkljivosti v dotedanjem delovanju katastra, ki so bile enako posledica vse večjega števila jam, kot ureditve katastra po katastrskih številkah, smo se v letu 1969 odločili sistematično pretresti vsa ključna vprašanja v zvezi s strateškimi cilji in praktičnim delovanjem katastra¹².

Med drugim smo se odločili, da nosilec identitete jame sicer ostaja njena katastrska (A) številka, dokumenti o posameznih jamah pa bodo urejeni tako, da upoštevamo številčne vrednosti Gauss-Krügerjevih koordinat vhodov. V naravi sosednje jame na ta način zasedejo bližnja mesta v katastru, kar omogoča hitro primerjavo. Na ta način lahko vanj vključimo tudi dokumentacijo o objektih, ki nimajo katastrskih števil. Tako so jamarjem postali hitro dostopni tudi podatki o okrog 1000 preostalih jamah »italijanskega« katastra, ki se jih doslej ni dalo identificirati. V naslednjih desetletjih se je, v veliki meri po zaslugi slovenskih Tržičanov, ta številka skrčila skoraj na polovico. Dosti dlje verjetno ne bo šlo, saj so podatki bodisi preskromni, bodisi obupno napačni.

*

Kataster JZS je bil od njene ustanovitve 1962 do razhoda identičen našemu. Koliko katerikoli slovenski jamski kataster izhaja iz italijanskega, naj presodijo bralci sami.

10 To bi, z nekaj pridržka (navsezadnje gre za zasukano logiko krokiranja), lahko edino imeli za vpliv italijanskega katastra na našega.

11 Kajpak v Sloveniji.

12 Nova načela smo oblikovali v letih 1970–1972. Sej smo se udeleževali predvsem M. Horvatova, P. Jakopin, F. Osole, M. Puc in F. Šušteršič. Zbrana so v elaboratu Izhodišča za razvoj katastra JZS (1973, biti mora v arhivu JZS). Povzetek je bil tiskan v Naših jamah (Šušteršič, 1975).

France Šušteršič

KAKO SO RAZISKOVANJE IN DOKUMENTIRANJE JAM VIDELI USTANOVITELJI DRUŠTVA

Spodnje besedilo sem prvotno nameraval vključiti v članek o 90-letnici društvenega katastra. Ker pa bi ga s tem preveč podaljšal in obenem obremenil z informacijami, le posredno povezanimi z rdečo nitjo, sem misel opustil. Vendar je besedilo, pobrano iz prve izdaje knjige Pavla Kunaverja, *Kraški svet in njegovi pojavi* (Učiteljska tiskarna v Ljubljani, 1922, 104 str., Ljubljana) še kako pomembno za razumevanje društvene zgodovine. Zato se mi le zdi primerno, da ga ponatisnemo, vsaj vzporedno s prej navedenim člankom.

Kunaverjevo besedilo je obširnejše in vpleta tudi druge vidike jamarstva; tu navajam le tisto, kar se tiče gornjega naslova. Izvirnik je izšel še v času »krize« pred reorganizacijo društva. Zato more odražati le stališča, ki so jih zastopali bolj naravoslovno usmerjeni Drenovci in drugi »očetje« društva.

Navedek s strani 8 – 9

Kras moremo spoznati in razumeti le tedaj, če preiščemo poleg površja tudi, njegovo notranjščino. V ta namen mora raziskovalec Krasa in njegovih jam premagati veliko ovir, ki mu nasprotujejo bodisi v navpični ali vodoravni smeri v podzemlju. Biti mora pogumen, jako razveden in ne vrtoglav. Pod zemljo je premnogo turistično velikih težav, ki jim je mogoče odoleti le z vztrajnim in vzajemnim delovanjem vseh članov jamarske družbe. Vse lepe lastnosti turističnega tovarištva je treba pod zemljo podvojiti, ker tam je človek tako daleč od vsake tuje pomoči!

Raziskovalci Krasa morajo biti dovolj strokovno naobraženi, sicer sta hoja in delo po tem zanimivem svetu zgolj turističnega pomena, korist ima le posameznik, ne pa javnost. Jamarska družba mora sestati iz več sorodno mislečih mož, ki po možnosti zastopajo več posebnih znanosti, prihajajočih pri raziskovanju Krasa v poštev. Zemljepisec in prirodoslovec si tam v glavnem delita delo, pomočniki so jima pa posebno hidrograf, geolog, zoolog in drugi. Tudi drugi pomočniki naj bodo razboriti. Z zanimanjem naj pomagajo pri delu, zavedajoč se vrednosti raziskovanja, pa tudi važnosti čuječnosti, kadar jim na vrvi visi raziskovalec.

Navedek s strani 11 – 13

Speleologom so potrebne še naslednje reči: geološko kladivo, magnezijeva žica za intenzivno razsvetljavo prostorov, žepna lekarna, toplotomer, dober aneroid za merjenje višine, zbiralne stekleničke za jamske živali, merilno orodje ali vsaj merilen trak in dober kompas s klinometrom, risalno orodje in obrisnica (skicirka), fotografski aparat, velika beležnica in dobre zemljevidne karte, če je mogoče v merilu 1 : 25 000.

Raziskovanje Krasa in jam posebej naj bo kolikor mogoče popolno. Narisati je vselej načrt jame, proučiti njene geološke, zoološke, hidrološke in, če je treba, tudi meteorološke razmere. Pri nekaterih jamah bi našel tudi antropolog dela. Najdeno in preiskano jamo je treba vestno označiti na zemljevidu. Proučiti moramo okolico jame in dognati kako zvezo z zunanjimi pojavi.

K najzanimivejšim kraškim študijam pa spada opazovanje vode, določevanje njenega toka pod zemljo in nad zemljo ob vsakem stanju. Poleg prejšnjih teoretičnih študij je treba seveda dolgotrajnih in težavnih ekspedicij po podzemskih strugah. Toda tudi ekspedicije nimajo vedno uspeha in umetna sredstva: barvila, fluorescein ali pa sol nadomeščajo človeka na nadaljnjem neznanem potu ob vodi pod zemljo. V to je treba vestnih opazovalcev, ki vpoštevajo vse ponikalnice, njih vrele in ponore, razmere ob suši in povodnji. Le tako je mogoče dobiti pravo sliko o kraških vodnih posebnostih in o tamošnjem porečju sploh. Ekspedicijam naj bi se vselej pridružil tudi tehnik.

Dasi nekaterih kraških pojavov spričo njih velikosti ni mogoče prezreti, vendar speleolog ne bo mogel pogrešati v krajih, ki jih pokriva gozd, za vodnike domačinov, ki poznajo vse gozdne steze in skrivnosti. V gozdu najti neznamen vohod v jamo je jako težko. Daleč okoli je dolina enaka dolini in le domačin se more razvedeti in spoznati na tako enoličnem in poraslem svetu. Pravilno zaznamovan vohod v jamo pa najdemo z dobrim zemljevidom in dobrim kompasom, n.pr. Bessardovega sistema, primeroma lahko.

Končno morajo biti člani ekspedicije popolnoma nesebični glede predmetov, ki jih najdejo po jamah. Vse je treba izročiti muzeju ali kakemu drugemu znanstvenemu zavodu naše države!

IZOBRAŽEVANJE

Jože Pirnat - Jozi

THERION ZA VSAKDANJO RABO

Vse, kar ste želeli vedeti o Therionu, pa si niste upali ali znali vprašati

S pojavom računalnikov v vsakdanjem življenju v sredini 80-ih let prejšnjega stoletja so tudi jamarji začeli uporabljati računalniške programe za obdelavo merilnih podatkov jam. Prvi jamomerski programi, ki so tekli pod DOSom, so znali izrisati jamske poligone, izračunati dolžino in globino jame ter koordinate merilnih točk in modelirati jamske poligone v XYZ prostoru. Z Windowsi, miško in izboljšano strojno opremo ter novimi programskimi rešitvami oz. podporo so jamomerski programi dobili krila, pojavila se je vrsta programov, od katerih so se nekateri razvijali in obdržali do danes. Zgodovinopisju jamomerskih programov bomo namenili poseben članek v *Glasi Podzemlja*, danes pa predstavljamo Therion, vsestranski jamomerski program, ki že od leta 2002 v štirinajstih jezikih riše načrte jam.

Članek je predstavitev Theriona – predvsem njegovega pristopa, programskih rešitev ter možnosti izdelave načrtov in 3D modelov jame. Kako Therion uporabljamo v praksi, na kaj moramo biti pozorni pri delu z njim in kako dobimo želeni načrt, pa si oglejte v priložnem *Therion za telebane*, na spletnem naslovu <http://kanin.splet.arnes.si/2015/08/06/therion-za-telebane/>.

Jamomerski programi so sprva znali le izrisati merilne poligone jame – ti so bili osnova za ročno risanje načrta, najprej na papir, potem pa tudi na računalnik. Kmalu zatem so se pojavili vtičniki za popularne vektorske risarske¹ programe, ki so jamomerske podatke v izbranem merilu in v ustrezni prostorski orientaciji kot črtni poligon prenesli v program, risarsko delo pa smo opravili ročno. Zatem so se pojavili še makri, s katerimi risarski program ob pritisku na določeno kombinacijo tipk nariše standardne UIS² jamske topografske simbole. Nekateri jamomerski programi so razvili tudi podporo prilagajanja skeniranih merilnih skic jame izračunanemu poligonu in izvoz v risarske vektorske programe.

Jamomerski programi v primerih, ko se poligoni povezujejo, napako merjenja razporedijo po vsej njegovi dolžini, zato se poligoni pred in po zaključevanju odprtih poligonskih zank drugače umeščajo na ravnino ali v prostor. Grafika vektorskega načrta pa je določena glede na koordinate lista, enako uvožen poligon. Če je razlika med starim in novim poligonom dovolj velika, poligon po popravku ni več v rovu, pri velikih jamah pa so te razlike lahko celo nekaj deset metrov. Zaradi drugačnega položaja poligona moramo načrt ponovno narisati, saj bi bile napake narisane načrta, če bi samo dodajali k spremenjenemu poligonu, prevelike. Problem hkratne korekcije poligona in narisane načrta je najprej rešil Therion.

Therion: programski pristop pri izdelavi jamskih načrtov in modelov

Ime Therion je grškega izvora in pomeni zverino. Program sta leta 2002 začela razvijati slovaška jamarja Martin Budaj in Stacho Mudrak in ga do leta 2008 razvila skoraj do današnje verzije. Sledilo je le še nekaj popravkov, zadnja verzija je iz 2010, napoveduje pa se tudi nova. Program so prevedli v 14 jezikov. Program prevajamo tudi v slovenščino, prevedena je približno polovica. Program teče pod Windowsi, Linuxom in MacOSXom, je prosto dostopen z licenco GNU GPL³ in dostopno izvorno kodo. Za svoje delo ne potrebuje nobene plačljive programske podpore. Program ima obširen, v programerski maniri napisan priložnik *Therion Book* (<http://therion.speleo.sk/downloads/thbook.pdf>), zelo informativno spletišče z dobrimi primeri prakse (<http://therion.speleo.sk>) in živahno listo uporabnikov (<http://mailman.speleo.sk/mailman/listinfo/therion>).

Je eden redkih jamomerskih programov v katerem lahko narišemo tudi načrt izmerjenih jamskih rovdov. V času brezpapirnega jamomerstva (»Paperless Cave Surveying«⁴) zna Therion uporabljati DistoXove⁵ merilne

-
- 1 Vektorska grafika je v računalniški grafiki način predstavitve slik. Oblike objektov na sliki so določene z različnimi osnovnimi geometrijskimi objekti, kot so: točke, črte, krivulje in mnogokotniki.
 - 2 UIS (Union Internationale de Spéléologie) standardne jamomerske simbole najdete na <http://www.carto.net/neumann/caving/cave-symbols/>.
 - 3 GNU General Public Licence; programska koda je končnim uporabnikom prosto dostopna, program lahko uporabljajo, ga delijo, spreminjajo.
 - 4 Več o brezpapirnem jamomerstvu najdete na spletni strani <http://paperless.bheeb.ch>.
 - 5 DistoX2: laserski daljinomer Leica Disto X310, dopolnjen s 3-osnim kompasom in naklonomerom ter bluetooth povezavo; shrani do 1000 meritev.

podatke, ki mu jih pripravi Pocket Topo⁶, tako poligonske podatke kot skice jamskih prostorov.

Therion je obsežen programski paket, ki iz merilnih podatkov jame in skic jamskih prostorov naredi natančen načrt ter 3D model jame. Therion ima več nivojev: svojo programsko kodo (opisana v *Therion Book*), urejevalnik merilnih in grafičnih podatkov oz. grafični uporabniški vmesnik⁷ (XTherion), svoje procesno okolje (Programme Engine), v katerem se izvaja, (Therion) in svoj 3D ogledovalnik (Loch).

Avtorja sta s Therionom razvila (1) univerzalen jezik⁸, ki abstraktno opiše vse pojave v jami oz. v kraškem okolju in (2) neke vrste prevajalnik, ki te opise uporabi za izdelavo načrta ali modela jame.

Ta pristop je zelo učinkovit, a je uporabniško manj prijazen. Grafični del Theriona (XTherionov Map Editor) ni

WYSIWYG⁹, niti takšen ne more biti. Kaj dobimo, vidimo šele po zagonu prevajalnika, v katerem pa moramo navodila napisati v Therionovi programski kodi.

Therion dosledno razlikuje med podatki o jami in prikazom jame, bodisi kot načrtom ali 3D modelom. Podatki so abstrakten opis jame brez informacije o tem, kako naj bi vse to izgledalo na načrtu. Tega naredi Therion v svojem procesnem okolju ob pomoči posebnih programskih knjižnic oz. jezikov, kot sta MetaPost¹⁰ in TeX¹¹. Kako naj ga naredi, mu povemo v njegovi programski kodi. Therionova programska koda spada v družino t.i. markup language¹², kot sta npr. XML in HTML.

Osnovni podatkovni objekti v Therionu so: *centreline* za vse meritve tipa smer, naklon, dolžina (*compass, clino, tape*), *scrap* za enostavne dele načrta jame, *map* za zbir vseh scrapov oz. načrt jame, *surface* za vnos topografskih

Slika 1: Therionov Graphic User Interface (GUI). XTherion.

- 6 Aplikacija za Windows Mobile dlančnike, ki v povezavi z DistoXom shranjuje merilne podatke, izriše merilne poligone in tako omogoča, da pri merjenju izrišemo sorazmerne skice jame.
- 7 Grafični uporabniški vmesnik (Graphic User Interface GUI): okolje v katerem uporabnik interaktivno komunicira s programom preko ikon in z vizualnimi indikatorji; v vrstičnem uporabniškem vmesniku (Command Line Interface CLI) komunikacija poteka preko tipkovnice.
- 8 V principu je ta Therionov univerzalni jezik le humana koda jamomerskih simbolov; narisana točka v map editorju je npr. v Therionovi datoteki določena kot »point«, dodane so koordinate, sledi opis »station« in ime »B12«; kar narišemo, Therion napiše v *th2 datoteki.
- 9 »What You See Is What You Get« ali po naše »Kar vidiš, to dobiš.« Pri delu v grafičnih okoljih naj bi bila ekranska slika takšna, kot jo računalnik shrani ali natiska.
- 10 Generic vector graphics description language; služi za oblikovanje grafičnih elementov s katerimi Therion v načrtu nariše jamomerske topografske znake.
- 11 Typsetting system language; služi za natančno oblikovanje teksta.
- 12 Družina programskih jezikov za procesiranje, definiranje in predstavitev tekstovne kode ; mednje sodi HTML, XHTML, XML.

map, aeroposnetkov površja ali DMRja¹³. Scrap vsebuje točkovne, črtne in področne simbole (*point*, *line* in *area symbols*). Vsi objekti so vključeni v objekt *survey*. Z ustreznim hierarhičnim pristopom, ki ga določa tudi sama programska koda, lahko naredimo obsežen model raziskanega kraškega področja, v katerem so v jamskem sistemu jame, v kateri so rovi in dvorane, v katerih so skale, brezna, kamini, vodni tokovi idr. Prava moč Theriona so lastnosti (*attributes*), ki jih določamo vsakemu objektu posebej in predstavljajo podroben opis objekta. V načrtu se lastnosti objektov pokažejo kot dogovorjeni simboli jamske topografije.

Ločitev podatkov in prikaza naredi Theriona izjemno prilagodljivega. Iz istih podatkov lahko dobimo vizualno različne načrte. Izdelamo lahko lastne jamomerske simbole ali pa prilagodimo obstoječe, načrt in simbole lahko različno obarvamo itd. Odvisno od tega, zakaj jih potrebujemo, so lahko načrti iz istih podatkov izrisani zelo shematično, lahko pa tudi zelo podrobno. Različno napisana programska koda v urejevalniku pripravi Therion do tega, da iz istih podatkov ustvari vsaj ducat različnih inčič istega načrta.

Razumevanje programske arhitekture Theriona ni nujen pogoj za delo z njim, koristi pa, da se lažje znajdemo v okolju XTherionovih urejevalnikov in uporabniški programski kodi ter da znamo izrabiti vse prednosti Therionovih možnosti izdelave načrtov in 3D modelov.

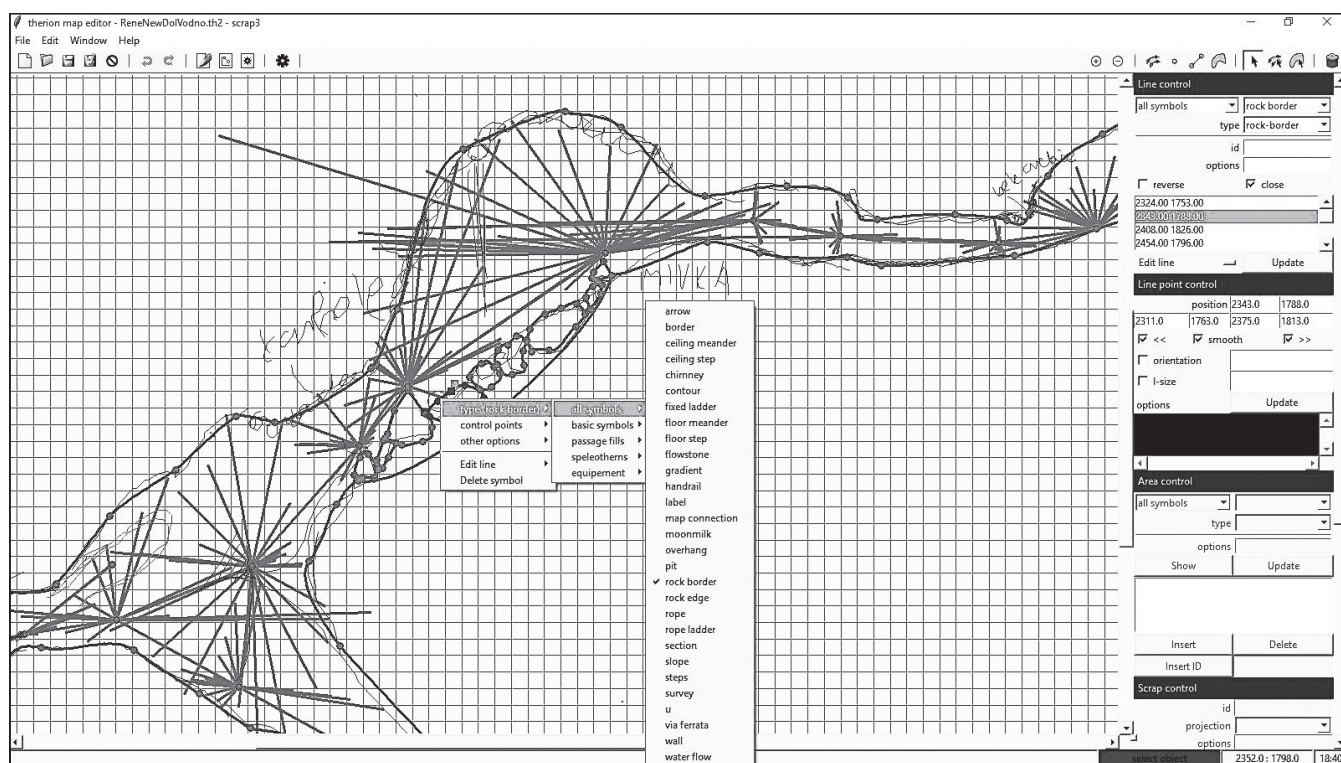
Posebnost in moč Therionovega pristopa je v tem, da so vsi podatki o jami prostorsko (tako v 2D kot v 3D) določeni glede na merilne točke jame in so na tak način tudi procesirani pri izdelavi načrtov. Načrt oz. objekti, ki sestavljajo načrt so torej matematično modelirani, tako glede na oblike, kot tudi glede na njihove medsebojne odnose. Prvo velja tudi za druge vektorske risarske programe, drugo pa le za Therion in za družino CAD programov.

Sporazumevanje s Therionom poteka v XTherionu, grafičnem uporabniškem vmesniku (GUI; Graphic User Interface), ki ima 3 nivoje oz. načine. V njem obdelujemo merilne podatke (*Text Editor*), rišemo skice jame (*Map Editor*) in določamo način in obliko vizualnega prikaza jamomerskih podatkov (*Compiler*).

Podatki: ustvarjanje objektnega načrta in modela jame

Podatki, ki jih dobimo pri merjenju jame so: merilni podatki poligona (*centreline*), praviloma v obliki od-do-dolžina-smer-naklon (*levo-desno-gor-dol*) in skice jamske topografije, tj. tloris in naris jamskega rova s podrobnostmi.

V Therion lahko vnesemo merilne podatke ročno, jih uvozimo iz popularnih jamomerskih programov (npr. *Survexa* ali *Compassa*) ali pa jih uvozimo iz *Pocket Topoja*¹⁴. Merilni podatki poligona so ogrodje, okrog

Slika 2: Map Editor. Risanje delnega načrta na Pocket Topojevo ozadenjsko sliko. Posameznim elementom delnega načrta lahko določamo lastnosti v panelnem meniju na desni ali objektno, s klikom desne tipke miške.

13 Digitalni model reliefa. Predstavlja obliko zemeljskega površja v digitalni obliki. Relief je predstavljen z matematičnim modelom, ki je sestavljen iz geografske mreže kvadratov (*grid*) velikosti 25, 10, 5 ali 1 m in vsebuje podatke o nadmorski višini posameznega kvadrata. Podatki LIDAR meritev površja Slovenije so dostopni na http://gis.arso.gov.si/evode/profile.aspx?id=atlas_voda_Lidar@Arso v natančnosti 1 m.

14 Izvoz v Therion, merilne podatke in skice podpira tudi *TopoDroid*, ki deluje na Android tablicah in pametnih telefonih; avtor programa je Marco Corvi, uporabnik in velik poznavalec Theriona; njegova spletna stran Therion by examples na <http://marcocorvi.altervista.org/caving/tbe/> je obvezno čtivo za vsakega novopečenega therionista.

katerega so zbrani podatki o jamski topografiji, torej skica jamskega prostora. Urejamo jih v Tekst Editorju.

Therion podpira različne geografske koordinatne sisteme¹⁵, zna pretvarjati med njimi in zna sam od sebe korigirati magnetno deklinacijo glede na geografski položaj in datum meritev.

Skice narišemo v merilu, jih poskeniramo in jih uvozimo kot ozadenjske (background) slike. Preden se je uveljavila praksa brezpapirnega jamomerstva, so merilci risali skice v merilu celo v jami. S pomočjo Therion Protractorja, neke vrste kotomera, je risar merilnih skic poskrbel za vse potrebne risarske korekcije zaradi skrajšanih razdalj tlorisa, določal je naklone in orientacijo narisov ipd. – z DistoXom, računalniško tablico in Pocket Topojem pa je tudi Protractor odšel v pozabo in zgodovino.

PocketTopo zna svoje podatke izvoziti v obliki, ki jo razume tudi Therion. To je *.txt datoteka enakega imena kot *.top¹⁶ datoteka. V njej so podatki o meritvah in skicah jame. Merilne podatke poligona uvozimo v Text Editor, skice pa kot ozadenjske (background) slike v Map Editor. Skice v Therionu so enake skicam v Pocket Topoju, zato so natančne in pregledne skice merjenja narejene v jami bistvenega pomena za hitro in učinkovito risanje v Therionu.

Skice na dotičnem zaslonu tablice pa so že narejene v merilu korigiranega poligona (reducirane dolžine tlorisnih poligonov, orientacija poligona narisa idr.), zato opisani koraki pri pripravi merilnih podatkov za računalniško obdelavo niso več aktualni, razen pri »therionizaciji«¹⁷

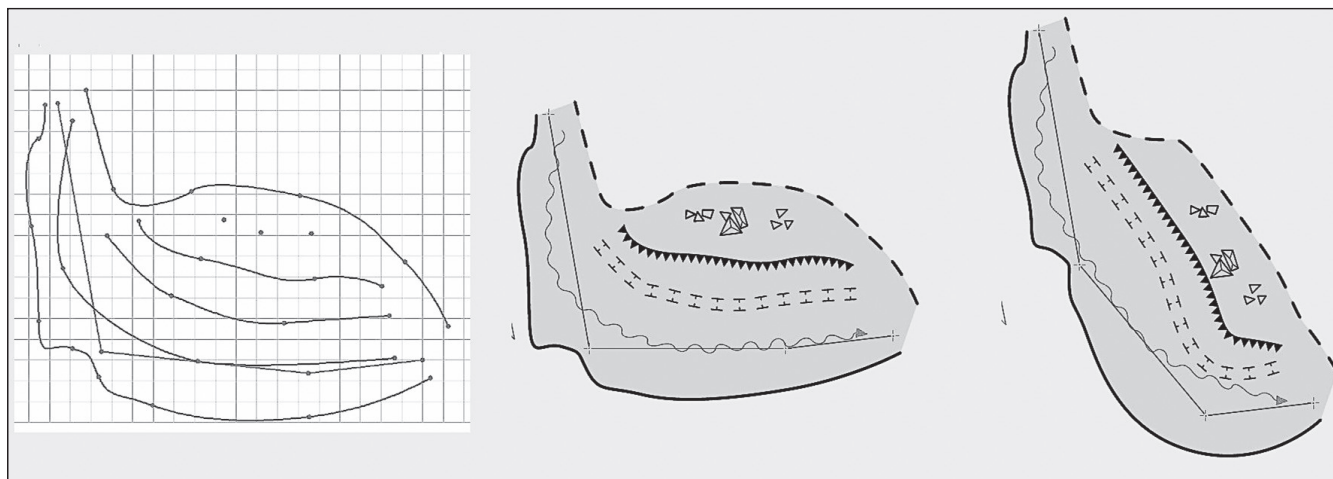
obstojećih načrtov.

Za risanje jamskega načrta uporabimo Map Editor. Načrt jame je praviloma sestavljen iz več manjših delov, v Therionu tak del poimenujemo *scrap* (v angleščini to pomeni drobec, delček, košček, ostanek), običajno pa obsega meritve in skico dela jame, ki jo naredimo naenkrat, v enem kosu in na enem listu. V praksi je to od nekaj metrov do nekaj 10 m, lahko celo 100 m, največ 200 m. V primerih, da se tlorisi rovov prekrivajo, moramo narediti scrap za vsak nivo posebej.

Vsak delni načrt, torej scrap, vsebuje poligon oz. merilne točke poligona (*centreline*) – to je referenčni okvir grafičnih podatkov jamskih prostorov. Poleg merilnih točk se v scrapu pojavljajo trije objekti ali tri vrste simbolov, ki lahko opišejo vse, kar se pojavlja v jami. To so točke (kapnik, tekst, sidrišče...), linije/črte (stena, stopnja, skalni rob...) in površine (voda, pesek, prod...). Teh objektov v Map Editorju ne vidimo v podrobnostih topografskih simbolov. Te se vidijo šele potem, ko Therion v prevajalniku ustvari načrt v izbranem formatu (*.pdf, *.svg idr.).

Scrap izdelamo ročno – z risanjem s pomočjo miške. Če že imamo digitalizirane skice jame (*.svg, *.dxf), jih v Map Editor lahko tudi uvozimo in ustrezno uredimo. Umerjene (kalibrirane) digitalne skice jame lahko povežemo s poligonskimi podatki in jih uporabimo za hitro narejen pregleden načrt jame.

Pri risanju jamskih načrtov uporabljamo tudi podatke, ki niso neposredno povezani z jamskimi meritvami, predstavljajo pa lahko način prikaza jame. To so DMR

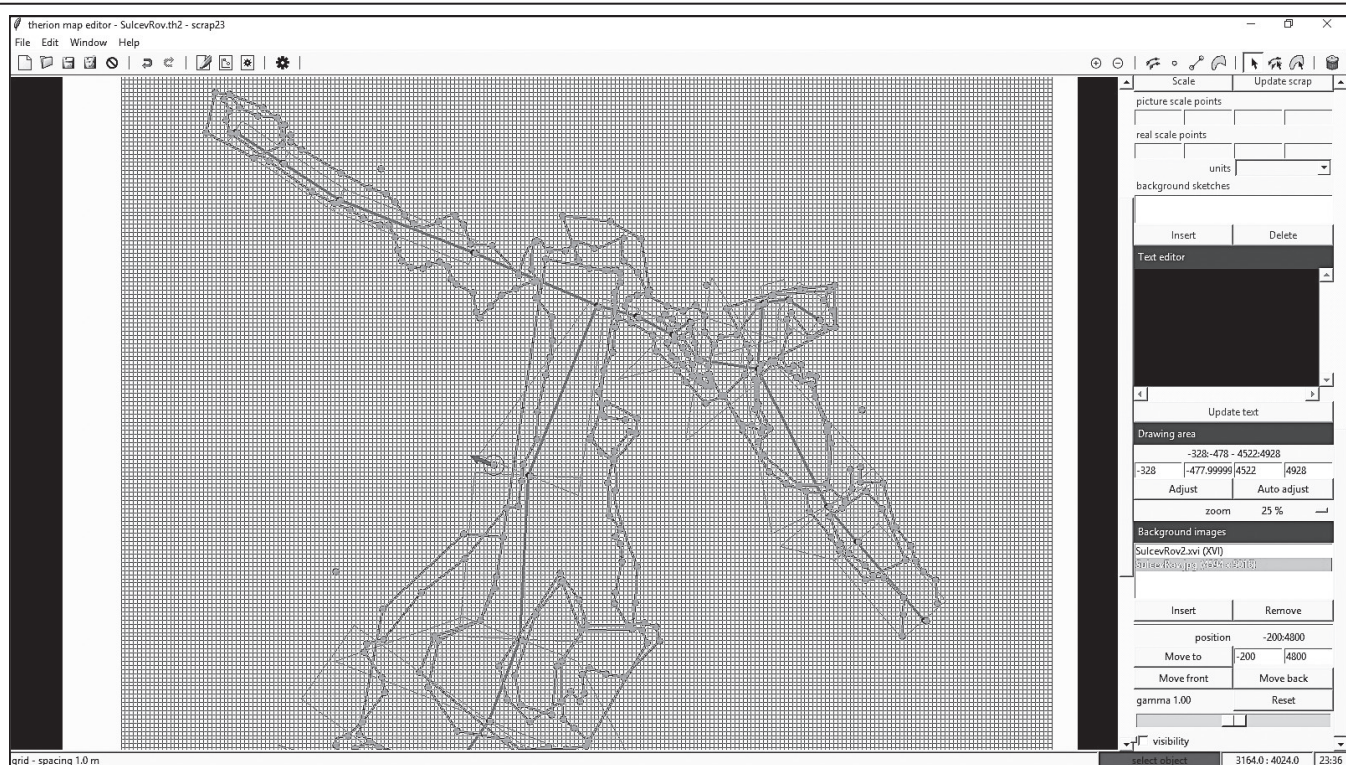

Slika 3: Prevajanje in korekcija. Točke, linije in površine v delnem načrtu so objekti z določenimi lastnostmi, ki jih Therion ob prevajanju spremeni v kartografske simbole. Enaki objekti se v načrtu pokažejo kot povsem različni simboli. S tem si močno olajšamo ročno/mišje delo in detajlno obravnavo načrta, saj že ena sama linija, točka ali površina zadošča, da je na načrtu narisana kompleksen topografski simbol. Povezanost med merilnim poligonom in objekti delnega načrta pa omogoča, da pri popravku meritev (npr. spremenjen azimut) Therion samodejno prilagodi narisani načrt oz. narisane simbole spremenjenemu poteku poligona. V jamomerski literaturi ta postopek po angleško poimenujemo »warping« ali »morphing«, mi uporabljamo izraz »preoblikovanje načrta«.

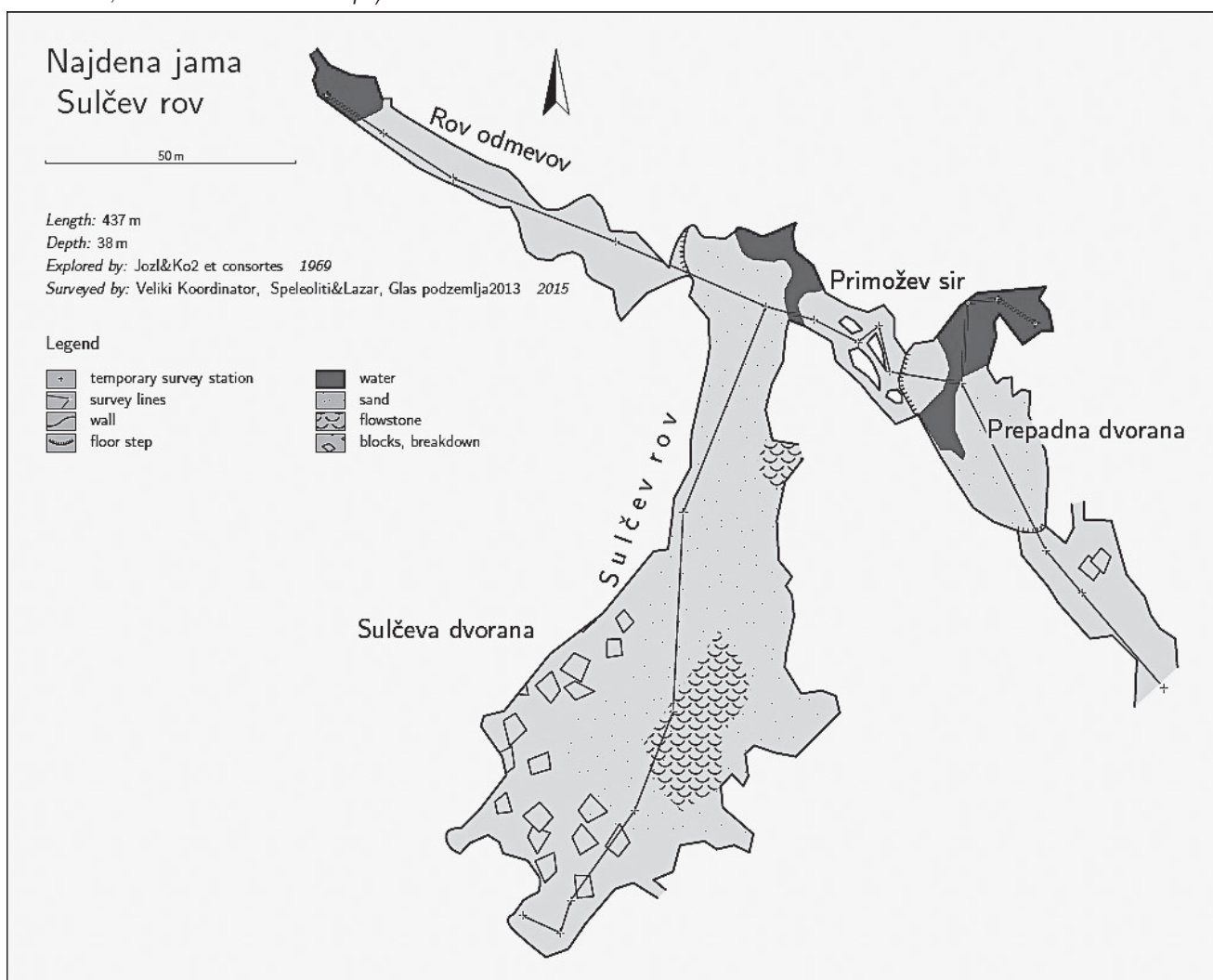
¹⁵ Različne zgodovinske in današnje koordinatne prakse so evidentirane s kodo EPSG (European Petroleum Survey Group); naš D48/GK je spravljen kot EPSG: 3787.

¹⁶ Zapis s končnico *.top je kompakten binarni zapis podatkov, ki ga razume le Pocket Topo in ga ne moremo prikazati v humani obliki.

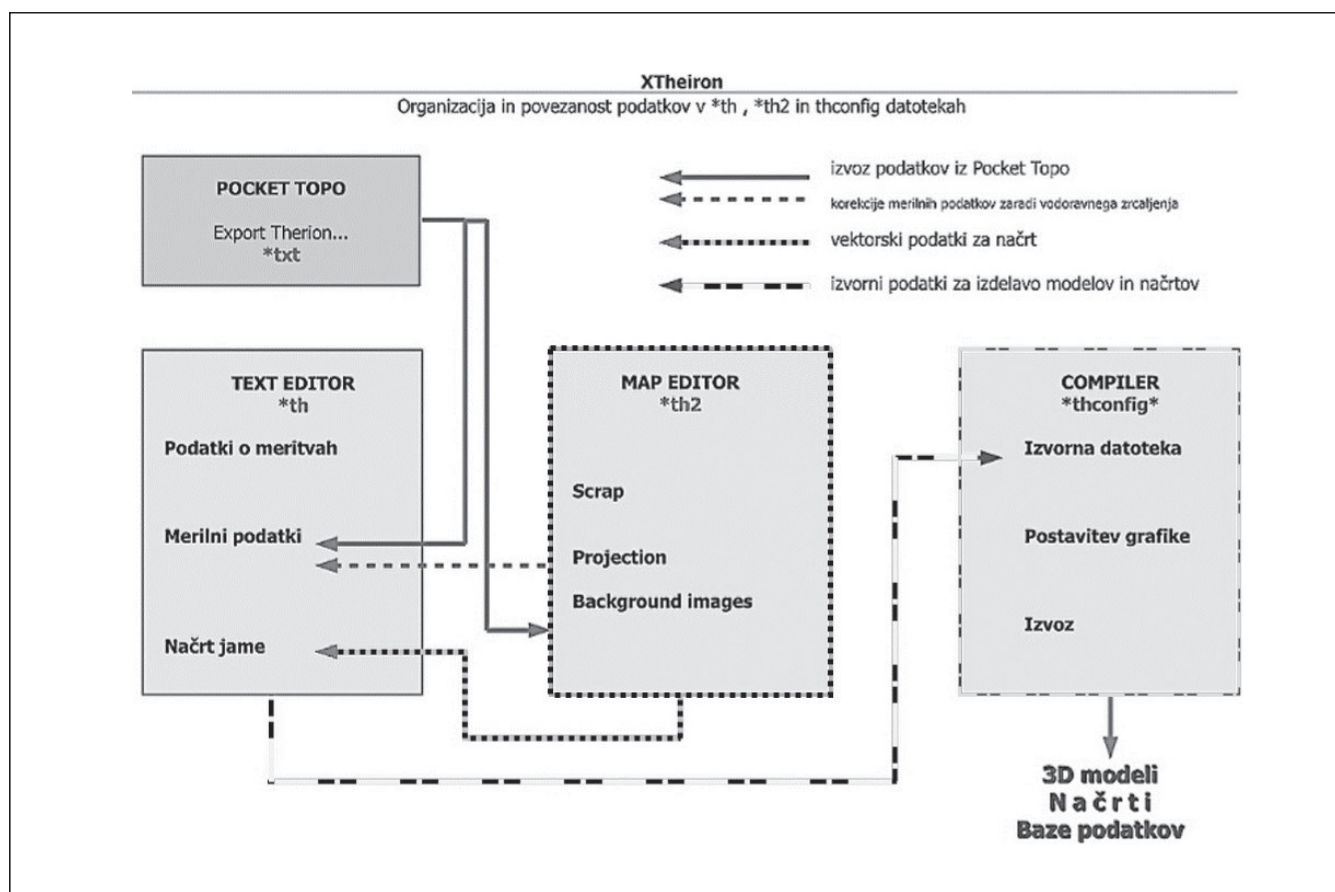
¹⁷ Prerisovanje obstojećih načrtov v Therionu je smiselno, če dopolnjujemo načrt jame z novimi odkritji, katerih načrte delamo s Therionom; če želimo združiti več različnih načrtov različnih delov iste jame; če želimo oblikovati realističen 3D WebGL model ipd.

Slika 4: Map Editor. Točke, linije in površine v delnem načrtu Sulčevega rova v Najdeni jami. Lastnosti posameznih objektov določamo v panelnem meniju na desni strani, ali pa z desno miškino tipko (glej Slika 2: Map Editor). Lastnost objekta določa, kakšen jamomerski simbol bo Therion uporabil pri izdelavi načrta. Narisano je za nekoga, ki načrta ni izdelal, zaradi »enakosti«
linij in točk praktično nepregledno. Zato so že razvili Therionove programske knjižnice, ki obarvajo objekte glede na njihove attribute (npr. stene z rjavo, merilne točke z rdečo, simbole z oranžno barvo ipd).

Slika 5: Končni izdelek: Linije, točke in površine delnega načrta Therion po prevajanju spremeni v detajlni načrt jame z uporabo konvencionalnih (praviloma so to UIS standardni jamski simboli) jamomerskih simbolov.

Slika 6: Therion (uvoz jamomerskih podatkov, podatki o jamskih meritvah in njihova povezanost v XTheironu). Podatke PocketTopoja uvozimo v *.th datoteko kot centreline, v *.th2 datoteko kot background images. V *.th2 datoteki (torej Map Editorju) določimo tudi projekcijo in jo v primeru, če jo obmemo (PocketTopo privzeto riše naris orientiran v desno), ročno popravimo orientacijo centreline v merilnih podatkih. *.th datoteka prebere načrt iz *.th2 datoteke in je hkrati tudi izvorna datoteka prevajalnika. V prevajalniku določimo postavitev grafike v Therionovi kodi, izgled grafičnih elementov pa v Metapost in Tex kodi. Za boljšo preglednost lahko tako merilne podatke kot postavitev in izgled grafike napišemo kot posebne tekstovne datoteke, jim dodamo končnico *.tht ali *.thc (TherionText oz. TherionCompiler) in jo v *.th ali v *.thconfig datoteko uvozimo kot vhodni (input) podatek oz. datoteko.

površja in karte površja (aeroposnetki, topografske, geološke karte). Therion jih zna vključiti v načrt ali 3D model jame.

Prevajalnik: od abstraktnega opisa do načrta in modela jame

Vse kar smo naredili in posneli kot datoteke *.th (merilni podatki!) ali *.th2 (skice jame!) si lahko ogledamo v Text Editorju. *.th datoteko pišemo sami (razen uvoženih merilnih podatkov), *.th2 datoteko pa napiše XTheironov Mape Editor. Čeprav je programska koda skic oz. scrapov napisana v humani kodi, je na pamet ne moremo popravljati. Za risanje načrtov ali izdelavo modela jame pa mora Therion kodo obeh datotek spremeniti v strojno – to naredi prevajalnik, ki je del Therionovega programskega oz. procesnega okolja in ga poženemo v XTheironu.

Kaj torej naredi Therion? Prebere poligonske meritve, zapre poligonske zanke in porzdeli napake merjenja na ves načrt. Potem prebere podatke scrapov in jih prilagodi

jamskemu poligonu, jih združi, prebere definicije/lastnosti simbolov in jih uporabi pri izdelavi načrta jame.

Therion načrt jame uporabi tudi pri izdelavi 3D modelov jame. Dimenzije 3D modela »prebere« iz narisanih sten jame (v tlorisu in profilu) in izdela oblike jame prilagajoč se model v formatu Therionovega ogledovalnika Locha. V ta model lahko vključimo tudi podatke površja nad jamo. Loch lahko izvozi model v formatih, ki jih lahko obdelamo za prikaz v internetnih ogledovalnikih, npr. kot WebGL¹⁸ model.

Preden pa Therion izdela načrt in model jame, mu moramo natančno razložiti, kakšni naj bodo končni izdelki njegovega prevajanja. Naša navodila so napisana v Therionovi kodi, v t.i. *.thconfig datoteki. Določimo vir podatkov, izgled načrta in vrsto modela. Z Metapost in Tex kodo lahko obarvamo posamezne topografske simbole ali dele jame po različnih kriterijih (npr. leto raziskave, etaže), izdelamo svoje lastne in vključimo v načrt slike (npr. logo društva). Preglednost *.thconfig datoteke povečamo, če

18 Web Graphics Library; JavaScript API (Application programming interface), ki omogoča interaktivni prikaz 3D računalniške grafike v vsakem WebGL kompatibilnem ogledovalniku; aktualno vsi popularni internetni ogledovalniki to omogočajo; težavo lahko povzroči le manj zmogljiva grafična kartica računalnika.

kodo, s katero določimo grafično postavitev načrta, napišemo kot posebno tekstovno datoteko in jo uvozimo v prevajalnik.

Ob uspešnem prevajanju je v naši jamomerski mapi nov načrt ali model jame in Therionova *log datoteka, v kateri nam program pove, kaj je naredil, v primeru slabih programskih navodil pa nam pove, zaradi katere napake načrta ni izdelal.

Načrt jame

Therion zna narediti načrte jame na različne načine, odvisno od naših potreb, razpoložljivih podatkov, spretnosti ali pa časa za izdelavo. Zna narisati poligon, poligon z LRUDjem¹⁹, načrt iz skeniranih skic jame in detajlni vektorski načrt ali pa različne kombinacije, npr. poligon in detajlni načrt.

Načrt lahko izdelamo v različnih formatih (npr. *pdf, *svg, *xhtml), spreminjamo lahko merilo, izdelamo ga lahko kot načrt na enem listu ali pa kot atlas na več straneh. Na načrtu so lahko le deli jame, različne nivoje jame lahko različno obarvamo (npr. po globini), prikažemo rove enega nad drugim, poskrbimo, da so določeni deli narisani posebej, zaradi večje preglednosti ipd.

Prilagodljivost Therionove izdelave načrtov nam omogoča, da načrt narišemo enkrat, s spreminjanjem procesnih opcij v *thconfig datoteki pa izdelamo ducat različnih načrtov, odvisno od naših potreb.

Načrt lahko izvozimo v formatih, ki jih uporabljajo drugi programi za procesiranje geografskih podatkov, npr. *ESRI datoteke za različne GIS²⁰ aplikacije, *KML za Google Map in Google Earth, *dxf za CAD programe.

Kljub strahu, da bodo računalniško izdelani vektorski načrti povzročili, da si bodo načrti čedalje bolj podobni in da ne bo prostora za individualno umetniško žilico risarjev jamskih načrtov, prav Therion z svojo prilagodljivostjo pri izhodnem izdelku, tj. načrtu, ohranja individualni in umetniški pristop in ga dopolnjuje z dogovorjenimi simbolnimi standardi in učinkovitostjo izdelave.

3D model jame

Prostorski model jame so znali izdelati že prvi jamomerski programi. Najprej so upoštevali samo poligon, kasneje tudi LRUD podatke na točkah, dodali so tudi različne izbire za prostorsko oblikovanje rovov (prizma, mnogokotnik, cev ipd.) – Therion pa pri prostorskem modeliranju sledi stenam, kakor so narisane na načrtu in zato ustvari zelo realističen model jamskih rovov.

Modelu lahko dodamo tudi podatke o površju in aeroposnetke ali topografske karte površja. Therion zna torej izdelati model, kot ga naredijo 3D GIS programi – brez dodatnih zapletenih postopkov, ki so potrebni, ko hočemo jamomerske podatke prikazati v kakšnem 3D GISu. Model si ogledamo v Therionovem 3D ogledovalniku, Lochu, izvozimo pa ga lahko v ParaView²¹ in izdelamo 3D WEBGL model jame za internetni brskalnik.

Therion naredi 3D model tudi v ESRI, DXF, VRML, 3DMF, Survexovem and Compassovem formatu.

Zakaj naj bi začeli uporabljati Therion?

V uvodu smo omenili, da so nekateri jamomerski programi razvili podporo v obstoječih vektorskih risarskih programih. V jamomerskih programih izrisane poligone prenesemo v vektorski risarski program, risanje jamomerskih simbolov pa si olajšamo z lastnimi izdelanimi simboli, lahko pa jih sproti rišemo, kopiramo, večamo, manjšamo ipd. Načeloma lahko na tak način izdelamo načrt za katerikoli jamomerski program, ki nariše poligon.

Marsikateri jamomerec še danes zagovarja tak pristop kot najbolj optimalen, ki mu hkrati zagotavlja kontrolo nad risanjem oz. končnim izdelkom in ohranja oseben in umetniški pristop pri risanju jamskega načrta. To je lahko celo res, težave pa nastanejo, ko začnemo načrt dopolnjevati z novimi meritvami, ali ko moramo popravljati že obstoječe meritve. V nekaterih primerih moramo začeti z risanjem praktično od začetka, saj delni popravki vzamejo preveč dela in časa.

Lastno podporo vektorskemu risanju sta razvila le Tunnel in Therion. Cave Illustrator – ki ga marsikdo uvršča med takšne programe – je le obsežen vtičnik za Adobe Illustrator, ki ustvari različne plasti načrtov (npr. stene, vode, detajli ipd.) in ima obširen nabor jamomerskih simbolov in uporabniku prijazen način dela pri risanju. Merilne podatke uvozi iz Compassa. Podobne vtičnike so razvili tudi za Inkscape, predvsem za Survexove datoteke, pa tudi za Pocket Topojeve in druge.

Tunnel je javanski program, ki pri risanju uporablja Survexove datoteke, zna uvoziti Pocket Topojeve, za podlago pri risanju pa uporablja tudi skenirane jamomerske skice. Program ima obsežno menijsko podporo za kreiranje jamomerskih simbolov, jamo rišemo v več plasteh, končni izdelek lahko poljubno obarvamo, opremimo s teksti in izdelamo ličen načrt jame. Popravki zaradi spremenjenih merilnih podatkov so težko izvedljivi, sam program pa je usmerjen predvsem v risanje načrtov.

19 Left Right Up Down; dimenzije rova na merilni točki določena levo-desno-gor-dol

20 Geographic Information System; družina računalniških programov za obdelavo geografskih informacij; ESRI (Environmental Systems Research Institute) je postavil standarde za GIS (npr. vrsta in oblika datotek idr.) in razvil družino Arc programov. Za nas so zanimivi predvsem neplačljivi GIS programi; eden boljših je Qgis.

21 Prosto dostopni program (z BSD licenco) za podatkovno obdelavo in vizualizacijo.

Tudi Therion zna narediti vse kar znajo Tunnel, Cave Illustrator in Inkscape vtičniki. Od njih se razlikuje v tem, da vidimo končni izdelek, torej načrt jame, šele po prevajanju podatkovnih datotek v računalnikovo strojno kodo. To in pa razmeroma zahteven programski pristop sta glavni zameri Therionu. Prilagodljivost in različnost končnega izdelka, tj. jamskega načrta, in izvozi načrta ali modela v različne formate, ki omogočajo predstavitev in nadaljnjo obdelavo v različnih GIS in drugih prostorskih aplikacijah, v internetnem brskalniku in WEBGLju, v grafičnih aplikacijah ali pa v podatkovnih bazah, so bistvene zmožnosti Theriona in njegova prednost pred drugimi jamomerskimi programi ali pristopi. Pomembna prednost Theriona je tudi ta, da so risarski podatki (skica jame!) vezani na merilne podatke (poligon!), kar omogoča enostavne oz. samodejne popravke načrta v primeru spremenjenih merilnih podatkov.

Kljub zameram in kritikam na račun »not WYSIWYG« pa prevodi v številne jezike, živahen forum, mnogo dostopnih primerov in načrti jam na medmrežju kažejo na to, da Therion uporablja veliko jamomercev. Statistike popularnosti jamomerskih programov ne boste našli nikjer, Therion v Sloveniji uporabljata vsaj dva, po svetu pa zagotovo vsaj 100x več, od ZDA do Nove Zelandije.

Da Therionov pristop k jamomerstvu ni neka nenavadna posebnost dokazujejo novi jamomerski programi, ki že vključujejo delo z (vektorsko?) grafiko v svoje delovno oz. programsko okolje, a zaradi ozke usmerjenosti (npr. v načrt) ne dosegajo kompleksnosti Therionovih izhodnih možnosti.

Therion bomo uporabili, če želimo:

- narisati poligon (centralni, LRUD na točkah);
- narisati detajlni načrt jame z uporabo dogovorjenih topografskih (jamografskih) znakov v *pdf formatu, na enem listu, katerega velikost je lahko več kot 5m;
- narediti detajlni načrt jame, a kot atlas jame v *pdf formatu, na več manjših listih (npr. A4), z interaktivnim preglednim načrtom na vsakem listu;
- detajlni načrt jame v formatu *svg ali *xhtml;
- načrt jame izvoziti v formatu *kml (za Google Earth), *dxf (CAD programi), ESRI (GIS programi);
- izdelati realističen 3D model jame, ki sledi narisaneemu načrtu jame, zna narisati zemeljsko površino nad jamo iz DMR podatkov, aero fotografij ali kart površja;
- izdelati 3D model jame v formatu jamomerskih programov Survex (*3d) ali Compass (*plt);
- 3D model jame izvoziti v formatu *kml (za Google Earth), *dxf (CAD programi), ESRI (GIS programi);
- podatke o jami organizirati kot SQL bazo in izdelati listo točk po določenih kriterijih (npr. nadaljevanja);
- če raziskujemo večjo jamo, ki jo merimo sproti in želimo, da so načrti sproti tudi dopolnjeni.

Therion zna prikazati jamo na vsaj ducat načinov, digitalno (računalnik!) ali analogno (tisk!). Možnosti je lahko celo nekajkrat več, če upoštevamo še upodobitvene različnosti posameznega načina. Toliko jih ne ponuja noben drug

jamomerski program.

Nikoli ne reci nikoli!

In za konec še osebna učna izkušnja. Kot zagrizen Survexovec sem prve korake v vektorskem risanju naredil z Inkscape vtičnikom, ki je prebral Survexove datoteke in narisal poligon v določenem merilu. V pomoč mi je bil Compassov pristop z različnimi plastmi načrta. Tako je nastal načrt Renejevega brezna, kjer sem imel za risarsko podlogo načrt, ki je bil narejen s Correl Drawom. Na moje veliko presenečenje pa sem ugotovil, da je načrt, čeprav vektorski, zgolj digitalno prebran (skeniran) ročno narisani načrt. To sicer ni greh, lepo pa tudi ni, saj je npr. linija stene, ki bi jo lahko določala ena sama Bezierjeva krivulja, sestavljena iz množice manjših grafičnih elementov (ki pa niso le krivulje!), temu primeren pa je tudi obseg matematičnega opisa vektorske grafike. Pravilnost čistega vektorskega pristopa je potrjevala tudi velikost datoteke mojega načrta, ki je bila 5x manjša od velikosti podloženega načrta.

Po izdelavi Renejevega brezna sem se lotil Brezna pod Velbom in Vandime. Pri vseh sem uporabil enak pristop, torej Survexove datoteke, Inkscape vtičnik, več plasti in podložne skice v merilu.

Ker nisem imel denarja za grafično tablico, sem risal z miško in hitro osvojil vse fineise risanja poljubnih črt, črtic in grafičnih simbolov. Kljub vsemu pa sem po končanem delu, s katerim sem bil sicer povsem zadovoljen, vedno pomislil: to računalniško jamomerstvo in načrtovanje je pa pravzaprav predvsem ročno delo, namesto po papirju rišem po ekranu, vse moram sam postaviti tja, kamor spada, prekleti računalnik ne naredi čisto nič sam od sebe, samo zapomni si, kje je kaj in včasih kaj skopira. Čeprav je v podatkih napisano, kdo in kdaj je meril, tega ne zna dati v načrt. Kje je zdaj umetna inteligenca?

Therion je ima kar nekaj. Humano kodo spremeni v računalnikove piksele, elementarne grafične objekte (linija, točka, površina) nariše kot jamomerske simbole, sam sestavi delne načrte jame v celoten načrt, pri 3D modeliranju jame upošteva dejanske dimenzije rovov, izdelava 3D model jame in površja, prepozna podatke drugih jamomerskih programov, izdelava načrte v formatih različnih geografskih in prostorskih programov itd.

Therion sem sicer že poznal z različnih jamomerskih forumov, dokumentov na internetu in njegovega spletnega mesta, in tako sem nekega dne, pred kakšnimi 5 leti, inštaliral Therion na svoj računalnik, ga pognal in debelo pogledal. XTherionovEditor pač ni okolje, kjer bi človek kaj naredil na pamet in potem pogledal rezultat. Po nekaj klikih in urah sem se pridružil večinskemu mnenju forumskih kritikov, da je Therion brez WYSIWYGja čisto preveč in brez veze, razumen človek ga pač ne bo nikoli uporabljal. Zaprl sem program in ga poslal v Windowsov smetnjak. Kasneje pa sem na društveni listi pametoval, da za dober jamski načrt zadošča Survex in Inkscape in da 3D modele jam naredijo tudi drugi programi.

Therion pa se je kot inteligenen program potuhnil v medmrežje in čakal na svojo priložnost. V začetku lanskega poletja me je počakal za vogalom WEBGLjevega modeliranja Najdene jame. Poligonski model jame sem hotel dopolniti z jamskimi volumni in površjem. Vsi poskusi s QGISom so žalostno propadli, ostal je samo še Loch. Loch je Theironov 3D ogledovalnik in ga dobiš skupaj s Therionom – tako se je Theiron spet pojavil na mojem računalniku. Ker pa je že bil pri roki, sem mic po mic poklikaval po različnih datotekah, do konca julija narisal načrt Sulčevega rova v Najdeni jami in se bil pripravljen lotiti kakšnega bolj resnega jamskega načrtovanja. Od Matica sem dobil podatke meritev Brezna na Toscu, po enaindvajsetih zagonih Theriona sem lahko na internet postavil dovolj dober načrt jame.

Ker mi načrt Renejevega brezna, na katerega smo lepili načrte novoodkritih delov, ni bil preveč všeč, sem se ob zadnjih odkritjih zagrebel za merilne podatke, jih spremenil v načrt in ga brez težav priključil obstoječemu načrtu, narejenim s Survexom in Inkscapom. Zdaj, ko sem bil domač s Therionom je šlo zares hitro, profil rovov je bil narejen v nekaj urah dela, kar za 750 m dolžine ni veliko.

Na listi pa sem se hvalil, da sem za osnovni študij Theriona porabil 3 dni, za risanje 1 dan, za vse nadaljnje delo pa nekaj ur. Priznam, da je šlo za pretiravanje, izključno v motivacijske namene. Po treh dneh sem šele razumel, kako Therion sploh deluje, napake, ki so okence prevajalnika obarvale rdeče, pa so pojavljale še cel mesec. Za samouke, ki so domači z računalnikom in delom z nekaterimi programskimi kodami ter vektorsko grafiko je en mesec ljubiteljskega dela popoldne ali zvečer, uro ali dve na dan, verjetno tisti minimum, s katerim jim Therion naredi takšen načrt, kakršnega želijo. To pa je že nivo jamomerskega oz. jamonačrtnega veščaka.

Therion je zahteven program, ki potrebuje veliko učenja in vaje. Najtežje sem se navadil uporabe delnih načrtov – scrapov. Čeprav sem bil iz Survexa navajen, da meritve večje jame sestavljajo poligoni posameznih delov jame, sem načrt še vedno raje videl v enem kosu – pa čeprav je šel nekaj 1000 pikslov v vsako smer ekrana – in sem imel zaradi tega kar nekaj dela z zmanjševanjem ali pomikanjem načrta. To je v Inkscapu mogoče, Therion pa načrt naredi s sestavljanjem scrapov, celotni načrt pa vidimo šele po opravljenem delu prevajalnika. Z dobro pripravo, organizacijo, ustrezno hierarhijo in poimenovanjem merskih in grafičnih podatkov si olajšamo pisanje končne Therionove kode v *th datoteki. Therion svoje ustvarjalno delo pri risanju načrta opravi dovolj hitro, da je končna korekcija načrta enako učinkovita kot pri delu v grafičnem programu. Samo okno z narejenim načrtom je potrebno zapreti. Therion ne prepisuje odprtih datotek, ampak javi napako prevajanja, tudi če je vse narejeno, kot je treba.

Therion za vedno!

Ali bomo Therion tudi uporabljali, je seveda naša odločitev. Pomagamo si lahko, da pregledamo argumente za in argumente proti, jih seštejemo in odštejemo, malce pomešamo in pogledamo, kaj je ostalo.

ZA:

- enostaven uvoz Pocket Topojevih podatkov (narejenih z DistoX in tablico), tako merilnih kot grafičnih, tlorisa in narisa;
- enostavna vključitev Survexovih in Compassovih datotek;
- tesna povezanost merilnih in grafičnih podatkov – grafični podatki so določeni glede na podatke poligona;
- enostavno dopolnjevanje obstoječega načrta z novimi meritvami in samodejni popravki pri spremembah merilnih podatkov;
- enostaven izvoz v različnih formatih (tako načrtov kot modelov) za ogled, tiskanje in uporabo v vektorskih grafičnih programih ter vključitev v druge geografske oz. prostorske aplikacije (GoogleEarth, GIS, CAD);
- velik nabor možnosti grafične postavitve in izgleda načrta jame;
- obsežen nabor konvencionalnih jamomerskih znakov (UIS, ASF, BRA, SKBB idr.);
- različne možnosti spreminjanja in prilagajanja grafične postavitve z MetaPost in Tex kodo;
- detajlni načrt jame na enem listu ali kot atlas na več listih;
- deluje v različnih operacijskih okoljih (Windows, Linux, Mac).

PROTI:

- zahtevnost uporabe programa (namestitve, prilagoditve, pisanje programske kode v *thconfig ipd.);
- učenje programa je zahtevno in dolgotrajno – potrebujemo nekatere računalniške veščine;
- uporabniški vmesnik XTherion Map Editorja ni WYSIWYG in je uporabniško neprijazen;
- razumeti in poznati moramo Therionovo programsko kodo;
- prilagoditev načrta ni mogoče narediti brez pisanja MetaPost in Texove kode;
- uporabljam drug jamomerski program v kombinaciji z vektorskim risarskim programom.

Argumenti PROTI so razporejeni okrog pojmov: zahteven program, dolgotrajno učenje, programska(e) koda(e), računalniške veščine ipd. Brez vseh teh PROTI s Therionom ne bi mogli narediti vsega, kar je naštet pod argumenti ZA – slednjih pa je precej več, zato odločitev ne bi smela biti težka.

Učenje in uporabo Theriona priporočam vsem, ki narišejo več kot en jamski načrt na leto, vsem, ki bi radi naredili ličen načrt, vsem, ki raziskujejo in merijo jamo, za katero je potrebno več raziskovanja in se načrti sproti dopolnjujejo, in vsem, ki bi podatke o jami radi vključili v kakšne druge geografske, prostorske, informacijske ali predstavitevne on-line ali on-table aplikacije.

RAZISKAVE

Metod Di Batista

GALACIJEVKA 2016 ALI ZGODBA O VZTRAJNOSTI ČLANOV VETERANOV

Člani veterani DZRJL oz. nekdanjega JKLM, generacija iz 60-ih let prejšnjega stoletja, so se v zadnjih letih ponovno aktivirali. Najprej smo uredili vstop v globine Najdene jame, kamor sedaj lahko dostopaš brez lestvic ali vrvi.

Vseskozi smo tudi intenzivno iskali legendarno Lippertovo jamo, ki jo je inž. Viljem Putick odkril in opisal pred več kot 100 leti, pa jo številne generacije jamarjev pozneje niso nikoli našle. Iskanje je potekalo v več smereh in sicer:

- z rekognosciranjem terena – predvsem iskanje dihalnikov pozimi,
- z infrardečo kamero na letalu letalca Lenarčiča,
- z georadarskimi raziskavami,
- z vrtnjem sondažne vrtine globoke 20 metrov,
- s kopanjem jam kot je npr. Maretova jama.

Lippertove nismo našli na površju. Zato je padla koncem lanskega leta odločitev, da jo poskusimo odkriti od znotraj. Nekatera dejstva so kazala, da bi lahko bila Lippertova jama pod Weissovo potjo, kjer je v neposredni bližini jama Galacijevka. To jamo so odkopali ljubljanski jamarji koncem 60-ih let oz. v začetku 70-ih let. Prišli so do globine 27 metrov, kjer jih je ustavila neprehodna ožina v živi skali.

Z novimi tehnologijami in opremo pa je kazalo, da bo tudi to ožino možno premagati.

Projekt je bil medgeneracijski, saj so sodelovali tudi člani srednje in najmlajše generacije.

V dvajsetih akcijah od januarja do junija 2016 so stalno, občasno ali le enkrat sodelovali po abecednem redu: Marjan Baričič, Rok Brajkovič, Metod Di Batista - Todl, Andrej Drevenšek, Blaž Flajšman, Henrik Grecs, Rok Grecs, Janez Ileršič - Ile, Primož Jakopin - Klok, Marjan Juvan - Manč, Janez Kanoni - Žan, Igor Maksim Košir - Ičo, Marko Kraševc, Jure Kunaver - Vili, Eta Kunaver, Janez Modrijan - Modrc, Tine Petkovšek, Jernej Petrovčič - Jerko, Grega Pintar - Stari, Marina Pintar, Primož Presetnik, Joerg Prestor, France Šušteršič, Alenka Terlep - Lenča, Jurij Trenz - Trenc, Marko Vogrič. Skupaj torej 25 udeležencev.

Istočasno z akcijami v jami se je uredila vsa infrastruktura na površju, kot so Weissova pot, članska vas oz. »URAT« (urad), telefonske povezave itd.

V nadaljevanju podajam (delno urejena) poročila, ki so bila po e-pošti posredovana udeležencem in na društveno listo. Prvi dve obvestili je spisal Žan, ostalim sem avtor jaz.

Poročila Galacijevka

December 2015

Danes sem bil pri Jerkotu, ker sem mu nesel v popravilo digitalni termometer. Ko sem mu omenil Lanski vrh in da delamo na Lippertovi, sva odšla na mesto dogajanja. Obiskala sva vse večje jamske vhode in dihalnike. Največ časa pa sva namenila površju okoli Preše, Galacijevke in obrobju Bičkove doline (dolina med Vajzovo in Trajbarco). Sicer so se jame prebudile in so bolj izdihljive kot v soboto. Krastača (kvak) je že pobelila tisti Javorček ob njej. Tudi dihalniki se prebujajo, tako da bo čez nekaj dni tam zelo pestro. Tudi tista kopnina na Vajzovi, ki jo vsa leta opazujem, razkazuje gola rebra iz snega. Krastača ima zavidljivih 11,0°C, Najdena jama pa 10,6°C. Zakaj? Zrak v Najdeni ima veliko daljšo pot do Krastače in se zato bolje ogreje. Sicer pa je hoja po gozdu v tem snegu »ubitnačna«.

Na silvestrovo 2015

Kot sem obljubil, sem bil danes popoldne zopet na zmrrrzlem Lanskem vrhu. Obiskal sem kar nekaj dihalnikov in jam. Bil sem tudi ob Galacijevki, ki popolnoma nič ne diha. Prav tako nič ne diha Preša. Iz teh jam se je po navadi ob mrazu močno kadilo. Predvsem iz Galacijevke. Po razmisleku sem bil celo vesel, da ne dihata, kajti to nakazuje, da gre tukaj za popolnoma drug jamski sistem. Ker voda še vedno teče v Katavotrone, je očitno tisti »oddušek« zaprt oz. zalit. Očitno Najdena jama vleče zrak nekje drugje ali pa po kakšni višji poti, kot Galacijevka in Preša, saj, tudi če je povodenj, izdatno diha.

Iz tega sledi: Fantje, še je olje v lampi!

27. 1. 2016

Širitve smo se lotili zelo sistematično, saj smo ožino napadli frontalno, s širitvijo primerno za delovne pogoje in standardom dimenzij, ki ga zahtevajo veterani. Včasih je bil to en Ičo, sedaj pa je en Ile. Žan je poleg tega, da je fantastično organiziral opremo in logistiko, uspešno naredil prve odkope. Jerko je z veliko profesionalnostjo, močjo in spretnostjo naredil nekaj uspešnih odkopov in v ležečem stanju izvlekel kapitalne skale. Z Modrcem sva predvsem asistirala in nadelala zadnjo stopnjo do delovišča, ki je bila pred tem za veterane precej zahtevna, predvsem pri povratku. Delovišče je idealno, saj je pred ožino dvorana tlorisnih dimenzij približno 3 x 2 m. Tu je nastal nasipni

plato iz izkopanega materiala približnih dimenzij 1,5 x 1 x 1m, torej več kot 1 m³ materiala. Kljub enaki temperaturi v jami in zunaj je v ožino kar dobro pihalo. Predvsem se je to občutilo po vsakem odstrelu, ko je zelo hitro potegnilo dim v ožino. V nadaljevanju je meandrasti rovček dimenzij 20 x 75 cm, ki zavija v levo in navzdol, kjer se vidi približno 1 m nižje gruščnato dno. Pogled navzdol in naprej zakriva trebuh dimenzij približno 75 x 30 x 50 cm, ki ga bo potrebno odstraniti. Ker je v agregatu zmanjkalo goriva, telefonska zveza pa ni delala, smo se okoli 16. ure vrnili na površje. Jama je zelo primerna telovadba za veterane, saj prideš na globino 27 m brez vrvne tehnike ali lestvic, je pa kar nekaj plezarije in tudi ožjih mest. Zunaj sta nas upravljavec agregata in voki-tokija Mare in varuh ognja Ile pričakala s pripravljeno kulinariko. Tokrat nismo imeli roštilja, ampak smo v Žanovem kotličku na trinožniku skuhalo zelo dobre kranjske klobase. Seveda je bilo tudi pivo in sladko! Zjutraj je bilo čudovito sončno vreme, popoldan pa se je pooblačilo in zapihal je veter. Tako je bilo prav prijetno ob ognju, ki ga je mojstrsko pripravil Ile.

11. 2. 2016

Kopanje na globini 30 m je bilo zelo uspešno. Skopali smo okoli 2 m novega rova dimenzij približno 0,5 x 1,5 m. Delo je potekalo zelo učinkovito in hitro. Pri vse daljšem transportu – več kot 5 m – se je zelo poznala močna ekipa, ki je delala kot veriga. Deponija pred deloviščem je visoka že preko 2 m. Nadaljevanje je zelo obetavno. Po ocenah se sliši odmev v prostoru, ki ni oddaljen več kot 2 m. Videl sem tudi dve manjši luknji premera 3 cm, skozi katere se vidi tema. Vanje sem porinil tudi pajsar, ki je šel v prazno!? V nasprotju s prejšnjim tednom je pihalo v jamo. Ker smo bili vse bolj neučakani, smo se odločili, da nadaljujemo v soboto 13. 2. 2016, z zborom ob 10. uri v Najlepši.

13. 2. 2016

Smo skozi!!!! Peta akcija v Galacijevko je prinesla odločilni preboj. Začeli smo v čudovitem snežnem, sončnem jutru z obilico snega. Žan je organiziral sovaščana, ki nam je s traktorjem splužil Weissovo do parkirišča. Z drugim traktorjem je Žan pripeljal opremo do Galacijevke. Vhodni del jame je bil nagravžno moker in zasnežen. Tudi v drugem delu jame je bilo zelo mokro. Delovišče pa suho in prijetno toplo! Nadaljevanje je bilo bolj zahtevno, kot smo pričakovali. Rov se je začel spuščati krepko navzdol in končal v ozki razpoki nad dvorano. Transport materiala je bil vse daljši, pa tudi kopanje navzdol je bilo bolj zahtevno kot vodoravno. Končna dolžina prekopanega rova je okoli 10 m. Nismo v Najdeni! Dosežena je bila globina okoli 30 m. V nadaljevanju je okoli 10-metrsko brezno. Vhod bo treba za veteranske standarde še malo razširiti. Naslednjič se v brezno spustimo s pomočjo lestev. Na površje smo prišli po 20. uri.

18. 2. 2016

Danes je bil, kljub obupnim pogojem (blato, dež, plundra, voda v jami), spust v preboj, ki smo ga dosegli na zadnji akciji. Brezno je zelo obetalo, da bomo prišli v spodnje dele jame. Najprej smo razširili vhod v brezno in ga opremili z vrvo in lestvami. Prvi se je spustil Žan. Na dnu pa ni šlo vse po pričakovanjih. 13-metrsko brezno se je končalo v dvoranici, iz katere vodi naprej neprehoden meander. Situacija je podobna kot zgoraj, le da je meander bolj zasigan in se že takoj spušča navzdol. Kolikor smo videli, se po približno 2 m morda razširi. V meander piha. Obetavna pa je tudi smer, ki je stran od Najdene jame! Jama je sedaj globoka okoli 40 m. Sklenili smo, da sedaj nekoliko počakamo in nadaljujemo ob bolj primernih vremenskih pogojih. Zagnanost članov je še vedno velika!

10. 3. 2016

Na tej akciji sta se predvsem urejala dostop do jame in članska vas. Napeljevala se je tudi infrastruktura v jamo.

17. 3. 2016

Na akciji smo dokončno napeljali telefon do dna in začeli širiti ožino na globini 40 m. Nova vojaška telefona sta se odlično obnesla – zveza je delovala! Manč, hvala! Širjenje ožine je bilo razmeroma zamudno, saj je bilo delo pretežno v dolomitu. Kljub temu smo razširili okoli 2 do 3 m neprehodnega meandra. V začetku meander rahlo pada, nato pa vse bolj. Na koncu se prevesi v brezno globoko okoli 3 m. Po 1 m se razširi v dimenzije, ki ne bodo zahtevale širitev. Smer jame je 10° oz. proti Preši. Po povratku na površje je bil standardni roštilj. Vreme je bilo tokrat lepo, teren suh, Weissova pa že prevozna do piknik placa.

23. 3. 2016

Vreme je bilo suho, a vetrovno in hladno. Tako je morala zunanja ekipa proti močnemu vetru iz cerad postaviti protivetno zaščito za zavarovanje Urata (prostor ob mizi in ognju). Weissova do piknik placa je bila suha in normalno prevozna. Od Urata do dna smo napeljali telefon (več kot 100 m daleč), ki je odlično deloval. Na dosedanjem dnu smo najprej razširili prehod v novo vertikalno stopnjo. S pomočjo vrvi smo se, po dobrih stopih in oprijemih, spustili 3 m nižje v sobico, iz katere vodi v smeri 320° (Najdena?) več kot 1 m visok neprehoden meander. Vanj tudi vleče. Sploh je bil, kljub podobni temperaturi kot zunaj, v jami kar spodoben prepah, ki pa se je tako po intenziteti kot po smeri spreminjal. Iz sobice se iz smeri Preše dviga še en neprehoden meander. Naštudirali smo že tehnologijo dela naprej – kopanje ne bo težko, bo pa verjetno potrebno material dvigovati na prejšnje delovišče (3 do 5 m višine). Ko smo prišli ven, je zunanja ekipa že pripravila kranjske klobase. Na članskem vrhu je bilo kar živahno. Ekipa treh Logatčanov je šla v Jamo na meji, ekipa štirih Avstrijcev pa je bila v Najdeni jami. Oboje smo pogostili, ker smo imeli neizmerne količine klobas in pijače.

31. 3. 2016

Vreme je postalo bolj prijazno, tako da je bilo tudi zunaj kar prijetno. Začeli smo kopati ožino na –44 m. Razširili smo 2,5 m meandra v, za člane veterane, spodobne dimenzije. Tokrat je za spremembo iz jame rahlo vleklo. V nadaljevanju kaže, da bo meander ponovno zavil v staro smer – stran od Najdene. Je pa še vedno zelo ozko in ne kaže na razširitev. Manjši, a zaenkrat obvladljiv, je problem z deponijo za izkopani material. Telefonska zveza med Uratom in deloviščem v dolžini več kot 150 metrov je odlično delovala. Roštilj, pečen krompir in obilo ostalega (hvala, Marko!) so bili kot vedno na nivoju!

1. 4. 2016 – Prvoaprilska

Včeraj sem pozabil napisati v poročilu, da se je na Weissovi, pri Galacijevki (kjer je pozimi kopnina), pojavil manjši udor ali grez. To sem opazil šele pri odhodu domov in ne vem ali je morda to posledica »divjanja« fešte po jamarski šoli ali kaj bolj resnega!?

7. 4. 2016

Vreme je bilo sončno, toplo, že skoraj poletno in prijetno za posedanje v članski vasi. Nadaljevali smo s kopanjem ožine na –44 m. Kopanje je bilo zahtevno, predvsem v smislu transporta izkopanega materiala na deponijo 4 m višje s pomočjo vedra in škripca. Manjkala sta dva člana. Razširili smo nadaljnjih 1,5 m meandra. Tokrat je, v nasprotju s prejšnjim tednom, vleklo v jamo. V nadaljevanju kaže, da bo meander ponovno ostro zavil v staro smer – stran od Najdene. V dnu meandra se kaže rahla razširitev. Vse večji je problem z deponijami za izkopani material. Zgornja na –40 m. je že skoraj polna in zavidljivih dimenzij. Spodaj imamo še rezerven prostor, ki je do sedaj služil kot odlagališče orodja in vsega ostalega. V naslednji akciji bi bilo optimalno, če bi bilo v jami vsaj šest članov. Telefonska zveza med Uratom in deloviščem v dolžini več kot 150 metrov je odlično delovala. Žanov golaž je bil enkrat (hvala, Žan!).

15. 4. 2016

Vreme je bilo kar v redu, v začetku nekoliko oblačno, pozneje pa jasno. Nadaljevali smo s kopanjem na –44 m. Skopali smo približno 1 m in delno razširili že skopani rov. Transport je bil kar uspešen, s škripcem in vedrom na etažo višje. Deponija še ni polna. Celotna dolžina do sedaj izkopane šeste ožine je okoli 5 m. V nadaljevanju meander ostro zavija proti Preši oz. Weissovi poti. Kaže se še slab meter zelo ozkega in nizkega meandra (je pa tu dvoetažni, tudi nad naravnim mostom je nadaljevanje). Za tem se kaže razširitev težko ocenjenih dimenzij. Na vsak način je širše kot do sedaj. Prepričan je bil skoraj do konca akcije iz jame, tik pred koncem pa se je povsem ustavil!? Tokrat se je mlajši član Rok odlično obnesel pri težavnem transportiranju v meandru na –40 m.

20. 4. 2016

Že zjutraj je bilo zelo živahno ob kavi v Najlepši hiši. Srečali smo Blatnikovo ekipo, ki je šla v Logarčka. Vreme je bilo čudovito, jasno in popoldan toplo. Članski vrh je že prav lepo zelen in povsem drugačen kot zimska tajga. Nadaljevali smo kopanje na –44 m. Izkopali smo slaba nadaljnja 2 m rova, tako da je skupna dolžina šeste ožine že preko 6 m. Glavni problem je vse daljši horizontalni in vertikalni transport izkopanega materiala na zgornjo deponijo. Ta je že zavidljivih dimenzij in še vedno omogoča odlaganje izkopanega materiala. V nadaljevanju se vidi ozek nepreohoden meander še vsaj 2 m. Vzpodbudno pa je, da se je na koncu kopanja zasluhlil odmev v večjem prostoru za nepreohodno ožino. Smer je proti Preši, oz. stran od Najdene jame. Zunanja ekipa je aktivirala v Preši petardo, ki je na dnu Galacijevke nismo slišali!? Roštilj in vse ostalo po akciji je bilo vrhunsko (pili smo celo francoski konjak, ki ga je prinesel Marko). Marko se je sploh izkazal, saj poskrbel tudi za ogromno cerado in njeno pritrditev na vodoravni drog. Tako postaja zunanja infrastruktura na piknik placu vse bolj popolna.

5. 5. 2016

To je bila ena najbolj množičnih udeležb, saj nas je bilo 13. Vreme je bilo čudovito, toplo in v lepih pastelnih barvah svežega listja. Kljub nekaj težavam pri kopanju smo prodrli nadaljnja dva metra, tako, da smo v zadnji ožini prekopalni že okoli 8 m. Ker nas je bilo na voljo optimalno število za transport materiala v zgornjo etažo, je slednje potekalo hitro. V nadaljevanju je vsaj še 2 m ožine. Smer teče direktno proti kopnini na Weissovi poti. Izgled članske vasi je vse bolj urejen. Žan je že pred akcijo na novo uredil mizo, ki je bila vsa razmajana (kaj zahudiča so počeli na njej?) in naredil enkratno leseno lestev. Na akciji je zunanja ekipa pripravila ogrodje za nadstrešek nad mizo. Na naslednji akciji se bo nadstrešek pokrtil z deskami, tako, da bomo imeli solidno streho za dež in močno sonce. Začeli smo novo »nabirko« finančnih virov – po 10 EUR – za materialne stroške.

10. 5. 2016

Vreme je bilo kar ugodno, brez padavin in razmeroma toplo. Tokrat je bilo delo med notranjo in zunanjo ekipo zelo uravnoteženo. V začetku je celo kazalo, da bomo nasploh delali samo zunaj. Pozneje pa se je skupina ojačala, zato smo se razdelili. Kljub uspešnemu kopanju ožine je bil poudarek na tej akciji posvečen izdelavi nadstreška nad novo mizo. Nadstrešek je – ob zelo ognjevitosti in folklorni strokovni debati, izmenjavi mnenj, diametralnih pogledov in ocen ter članskih verbalnih »ljubkovanj« – zelo dobro uspel. Kot medklic: ko je Manč prišel v jamo, je rekel, da še dobro, da je lahko ušel v jamo, ker se bodo zunaj ob ognjevitosti debati skoraj pobili!? Vse čestitke »glavnemu« cimpermanu Žanu! Sedaj imamo nadstrešek kot varovalo pred dežjem in močnim soncem ter člansko plažo na strehi. Zadeva je res večnamenska in članska domišljija o njeni uporabi nima meja. V jami smo napredovali naslednji meter in pol, tako da se ta ožina že

bliža 10 m. Na koncu je sprememba! Meander se skozi ožino 10 do 15 cm spusti v stopnjo, v katero pada kamen prosto okoli 2 m. Začeli smo že zasipati spodnjo rezervno deponijo. Prav veliko prostora ni več, saj so lekarniško zapolnjeni vsi kotički (mojster kamnosek Manč).

18. 5. 2016

Vreme je bilo prijetno, infrastruktura in standard na članskem vrhu pa na zavidljivi višini. Delo v zadnjem rovu smo nadaljevali s širjenem že izkopanega rova. Napredovali smo približno 0,5 m, tako da smo praktično pred ožino, ki se prevesi navzdol in kamor pade kamen vsaj 1 m v ponvico (odmeva?). Veliko je bilo narejenega na spodnji deponiji, ki smo jo izpraznili in kompletno prenesli etažo višje. Tako je za naslednjo akcijo zelo lepo pripravljeno, tako delovišče za nadaljevanje kot prostor za spodnjo deponijo (možnost za manjšo ekipo). Zunanja ekipa je delala »šminko« na infrastrukturi, ki je vse bolj idealna. Kaj vse je tam, naj bo presenečenje za veteransko! Na članskem vrhu je bila tudi skupina Nemcev (trije avtomobili), dva sta bila v Najdeni.

28. 5. 2016

Akcija je sovpadla z »Veteransko 2016«. Akcija je bila zelo uspešna, saj so prebili zadnjo ožino v spodnjem rovu, prišli v prehoden rov in na koncu v solidno dvoranico. Pred to dvoranico je tudi manjše slepo brezno, ki bo služilo za deponijo. Napredovali so 20 do 25 m in 4 m globoko. Tako je Galacijevka globoka že okoli 50 m. Na koncu se meander ponovno zoži v neprehodno ožino – piha. Ostali smo šli v Najdeno jamo. Bili smo v Desnem do sifona in popili obvezen šampanjec pri Hanzovem. Ponovno smo pritrdili zajlo nad Lijakom, kjer se je na začetku odtrgala skala, na kateri je bil klin. Bajje je bila lani Marina tako »težka«!? Zahvaljujem se tudi mladcem, ki so nam v nahrbtnike naložili čudovite kamne iz naše svete jame. Nekatere smo odkrili takoj, zadnje pa sem našel šele pri pranju opreme doma. Lep spominček za v tabernakl! O veteranski ne bom poročal, ker nisem kompetenten. Ja bil pa lep žur; veliko udeležencev (okrog 50), tradicionalni Modrcev golaž z Vilijevo polento, Metodov »ham andeggs«, projekcija filma in slik. Članska vas je doživela obilo pohval, sploh pa napisi in čudovita spalnica pod cerado, ki jo je Žan naredil tik pred veteransko. Najboljši je pa šank!

2. 6. 2016

Le nekaj dni po veteranski smo bili ponovno na članskem vrhu. Vreme je bilo kar znosno, le malo je vsake toliko časa deževalo. Sicer smo pa sedaj z novo streho v članski vasi precej neodvisni od vremena. V jami smo najprej napeljali infrastrukturo do spodnjega delovišča. Delovišče je naravnost idealno – dosti prostora in velika deponija v stranskem breznu. V ožini sta se menjali siga in skala, tako da je bilo delo kar zahtevno. Kljub temu smo napredovali slaba 2 m, v novem spodnjem rovu na približno –50 m. V nadaljevanju se kaže razširitev. Kamen pade tam v globino vsaj 5 m in to brez odbijanja od sten, kar nakazuje na

prostor. Vse kaže, da se bomo na naslednji akciji prebili v novo razširitev. Ker je delovišče zelo prikladno, smo se razdelili v dve ekipi. Stari in Marjan sta izmerila celotno jamo, Jerko in jaz pa sva uspešno kopala. V jami se očitno že bližamo globini 60-ih metrov. Zunanja ekipa je nadaljevala z dopolnjevanjem zunanje infrastrukture. Vse kaže, da bomo imeli kmalu podzemni hladilnik!

9. 6. 2016

PREBOJ! Vreme je bilo bolj deževno, vendar ni oviralo dela. Streha se odlično obnese, pa tudi v času vstopa v jamo in izstopa iz nje ni deževalo. Žan nas je v članski vasi presenetil s številnimi novostmi, ki jih je treba videti! V jami smo imeli na začetku težave z električnim kablom, ki ga je Manč strokovnjaško popravil. V zadnji ožini smo nadaljevali delo proti luknji, ki je nakazovala brezno. Delo je bilo kar zahtevno, saj se je rov počasi prevesil in je bilo potrebno vleči velike skale navzgor. To je trajalo, dokler se ni toliko odprlo, da je material padal v brezno. Že proti večeru smo vhod v brezno toliko razširili, da se je vanj po vrvi spustil najprej Manč, nato pa še Andrej. In kako se je odprlo! Prvo brezno je primernih dimenzij in globoko okoli 7 m. Dvoranica je že kar solidna in s kaminom ki vodi navzgor. Dno dvoranice je v bistvu par m široka polica, ki se prevesi v novo brezno, globoko vsaj 10 m – tudi primernih dimenzij. Na dnu se vidi vhod v prehoden visok meander. Vse skupaj je zelo čisto, skala brez sige in proti drugemu breznu s fantastičnimi noži. Ker nismo imeli vrvi, nismo mogli v zadnje brezno. JAMA SE SOLIDNIH DIMENZIJ NADALJUJE IN SE BLIŽA ŽE 70 METROM! To je že blizu poplavne cone v Najdeni jami. Tu nismo zaznali kakšnega blata, nasprotno, jama je zelo čista.

16. 6. 2016

DRAMA V DVEH DEJANJIH. Danes je bila jubilejna 20. akcija v Galacijevko. Vreme je bilo kar sprejemljivo, vmes je le malo popršilo. Najprej smo razširili vhod v zadnje brezno in ga opremili s fiksom na začetku in na polici na 6 m. Nato se je Stari spustil v neznano. Takoj je bil zelo navdušen nad dimenzijami in nadaljevanjem. Krona vsega pa so bile stopinje na dnu, ki so vodile nekaj metrov višje v večji prostor. Nato smo se vsi spustili k Gregu in bili zelo navdušeni, sploh ko smo našli zelo star, že zasigan količek z žebljem. Scenarij prodora v Lippertovo se je v celoti uresničil. S seboj smo imeli šampanjec, ki je že kar nekaj časa čakal v jami na ta dogodek. Takoj smo ga odprli in nazdravili »zgodovinskemu« dogodku. Razpoloženje je nekoliko kvaril Manč, ki je po odtisih ugotavljal, da so bili to Borovi škornji. Seveda smo ga ogorčeno zavrnili. Manč se je nato podal preko nekoliko zahtevnejše 3-metrskes stopnje navzgor in prišel v dvorano. Kmalu pa veliko razočaranje. Prišel je v Šerkovo dvorano tik pred vhomom v Radeškovo pasažo v Najdeni jami. Bili smo torej v Michlerjevi štirni. Po streznitvi iz velikega šoka smo se določili, da gremo preko Najdene na površje. Pred vhomom v Najdeno smo se vsi zbrali in odkorakali proti članski vasi. Razmeroma pozno nas je najprej opazil Ile, nato pa še ostali. Šok je bil popoln! Kljub vsemu pa smo

hitro prišli k sebi in ugotovili, da so nas zopet zajebale neke nepopolne meritve in ocene. Končno pa je tudi to uspeh, da ima Najdena že tretji vhod. Požirek krepkega in pivo sta prispevala k vse boljši volji. Odločili smo se, da gremo še enkrat preko Najdene na inkriminirano mesto v Michlerjevi štirni. Tam smo se razdelili v dve ekipi. Ena se je povzpela v Galacijevko in spustila del opreme navzdol, da smo jo odnesli preko Najdene na površje. Ta ekipa je tudi izmerila zadnji del Galacijevke in jo na povratku tudi razopremila. Drugi ekipi se je preko Najdene pridružil Klok, ki je naredil nekaj »zgodovinskih« posnetkov. Na površju je bila že številna zunanja ekipa, počastila sta nas tudi Jure in Eta s svojim obiskom. Ob dobri hrani in mrzli pijači iz Žanovega hladilnika smo bili vse bolj dobre volje in začeli načrtovati nove smeri razvoja aktivnosti na članskem vrhu. Idej je padlo že kar nekaj.

PS: Zopet smo naleteli na številčno ekipo tujih jamarjev (več kot deset Madžarov), ki so z vrvjo opremili Najdeno od vhoda do konca opremljene poti v Najdeno. Tudi notri so se nekoliko zgubili in sva jih z Mančem usmerila v lčotov rov. Prav zanimivo je, da velikokrat in ravno med tednom naletimo na tuje obiskovalce Najdene jame. Očitno je v tujini vse bolj znana in popularna.

Matic Di Batista

SVEŽI VETER V RENEJEVEM BREZNU

Raziskovanje Renejevega brezna je po odkritju sifona na »koncu« jame nekoliko zamrlo. Od leta 2011 je minilo kar nekaj let, ko jame ni povohal skoraj nihče. Morda je temu delno botrovalo tudi dejstvo, da je kar nekaj takrat najbolj zavzetih jamarjev postalo manj aktivnih. Mogoče pa je temu doprinesla že sama misel na takrat nepremagljiv sifon v tem odročnem delu jame, ki na prvi pogled ni obetal večjih odkritij.

Leta 2011 je padla odločitev za ogled sifona s potapljaško opremo. Matt Covington je zelo na hitro opravil ogledni potop in ugotovil, da – razen nekaj manjših in ne preveč perspektivnih žepov – sifon nadaljuje svojo pot v globine (več v *Glasu podzemlja* 2014).

Takrat nas je bilo v nosaški ekipi kar nekaj takih, ki smo bili v tej jami prvič, sigurno pa prvič tako globoko. No, sam sem bil nad jamo navdušen in nekoliko prestrašen. Mi pa nikakor ni šlo v glavo, kako to, da se je vsa energija raziskovanja tako hitro usmerila v raziskovanje sifona, ko se je po drugi strani spodaj sprehajalo le nekaj ekip in še te so raziskovanje opravljale bolj »na daljavo« – pot od bivaka Gabrček do spodnjih delov je kar dolga.

V naslednjih letih ideja o nadaljevanju podvodnega raziskovanja še vedno ni zamrla in vsaj enkrat smo potop skoraj opravili, a nam je zagodlo vreme. Želja, da gremo tja dol za kak dan več in si vzamemo čas za temeljitejši pregled jame, pa je vedno bolj rasla. Še posebno zato, ker

Zaključek

Z 20. poročilom se je zaključila zgodba o Galacijevki, zgodba, ki je pomenila veliko požrtvovalnosti, vztrajnosti in iznajdljivosti članov, predvsem pa veteranov. Pa tudi veliko zabave, prijetnega druženja obujanja spominov in sploh »članjenja« v najglobljem pomenu te besede! Ne bom našteval imen, moram pa izpostaviti veliko angažiranje Žana, ki je bil idejni vodja in motor te zgodbe. Hvala vsem in gremo naprej!

Infrastruktura na članskem vrhu je odlična in kar kliče po novih zgodbah!

Člansko!

se marsikje čuti tudi prepih.

Nazaj v Reneja

Leto 2014 je bilo srečno leto in uspeli smo zbobnati dovolj veliko podporno ekipo, da smo do sifona skupaj znosili velik kup potapljaške opreme, opreme za plezanje kaminov in vse potrebno za bivakiranje. S prvo ekipo smo se naselili na peščenih obalah Copacabane ter začeli z ogledovanjem spodnjih delov kolektorja ter možnimi nadaljevanji v kaminih. Druga ekipa je prišla na dno dan kasneje in z njimi je bil tudi jamski potapljač Simon Burja, ki je prišel opraviti zelo zahteven potop – potopil se je 82 m globoko in 250 m v dolžino. Vendar pa je na žalost vseh ugotovil, da se sifon nadaljuje v globine in se zaenkrat ne namerava obrniti navzgor. S tem je Renejevo brezno postalo druga najgloblja jama v Sloveniji.

Tudi raziskovalci suhih delov smo bili precej uspešni. Rešili smo eno jeklenko, ki je »lebdela« pod stropom dvorane, krstili večinski del ekipe, ki se je prvič odpravil v vsaj približno globoko jamo, ter – kar je najpomembnejše – si vlili upanja na suho nadaljevanje jame z novimi odkritji. Splezali smo namreč v višje ležeče nivoje kolektorja, ki so prav tako imeli nekaj prepaha. Sicer smo se kasneje prebili nazaj v spodnje nivoje, vendar nam to ni vzelo upanja, saj smo sedaj vedeli, da zgornji nivoji obstajajo. In če je en nivo, zakaj ne bi bil še drugi? Kar pa je glavno – potrdili smo obstoj prepaha v spodnjih delih jame.

Poleg vsega tega smo na Copacabani vzpostavili bivak, ki ima verjetno eno bolj posrečenih lokacij. Spoznali smo, da se lahko tudi 1000 m pod površjem dobro je in posledično celotno dvorano večkrat napolnili z vonjem po kmečki pojedini »a la chef Anže«. Za še boljši ambient pa smo poskrbeli z glasbo iz prenosnega zvočnika, ki je odmevala od sten dvorane s sifonom.

Ekspedicija je bila zelo uspešna z vseh vidikov. Uspeh potopa je bil sigurno na svetovnem nivoju, sploh ker smo vse skupaj izvedli z relativno majhno ekipo. Kar se tiče ostalega raziskovanja, smo si dokazali, da smo v taki jami lahko uspešni, vendar bo za to potrebno raziskovanje z večdnevnim bivakiranjem. Prav tako smo posamezniki preizkušali svoje psihofizične sposobnosti in spoznali marsikaj, na kar nismo pomislili pred začetkom, pa je v takih jamah zelo pomembno.

Udeleženci:

Ekipa v jami: Aleš Štrukelj (JD Rakek), Bojan Stanek (JD Carnium Kranj), Boštjan Vrviščar (JKT), Dejan Praprotnik (JD Carnium Kranj), Franc Petrič (JD Carnium Kranj), Katja Milišič (HPD Mosor), Marin Glušević (HPD Mosor), Matjaž Božič (DZRJ Simon Robič Domžale), Miha Ileršič (JD Rakek), Milan Podpečan (KŠJK Speleos - Siga Velenje), Mitja Mršek (JD Borovnica), Mitja Prelovšek (DZRJL), Rok Stopar (JD Dimnice Koper), Simon Burja (DZRJ Simon Robič Domžale), Anže Oblak (DRP Škofja Loka), Jaka Flis (DZRJL), Matej Blatnik (DZRJL), Matic Di Batista (DZRJL), Špela Borko (DZRJL), Ana Makovec (JD Borovnica), Andrej Kristan (JD Logatec), Karin Rutar (JSPD Tolmin), Miha Staut (JKŽ).

Zunanja ekipa: (DZRJL) Andrej Drevenšek, Gregor Pintar, Katarina Kanduč, Marina Pintar, Marjan Baričič, Matej Dular, Metod Di Batista, Nada Pintar, Uroš Kunaver in Uroš Novak.

Tradicionalni Rene za krompirjeve počitnice 2015

Kot rečeno, je bila bera prejšnje leto uspešna in število ljudi, ki so se okužili z obujenimi raziskavami v Reneju, se je še povečalo. Tokrat smo se zadeve lotili bolj organizirano. Napravili smo približen plan dela, gibanja po jami in kar precej zoptimizirali hrano, ki smo jo odnesli v jamo. Kljub vsem požrtijam na dnu, pa smo vseeno ugotovili, da je še vedno nekaj prostora za izboljšave.

V jamo smo odšli v dveh ekipah. Prva je nesla kar lep del robe do -1000 m in se nato obrnila proti površju, zraven pa nabrala še nekaj smeti – slava jim. Druga je v jamo vstopila dan kasneje in pobrala preostalo robo, ter šla na Copacabano obnovit bivak.

Čeprav je prva ekipa opravila levji delež pri transportu opreme na -1000 m, je bilo delo druge vseeno precej mučno. Dol smo nosili po dve ogromni prasici na člana ekipe. Tokrat se nam je zopet pridružil Garmin, ki je manjkal od potopa z Mattom naprej. Takrat je začel s čudno navado, da se nove člane na koncu vsake vrvi opozarja o doseženem globinskem rekordu; na prvi odpravi je slednje zavzeto pripovedoval meni. Na drugi se je tega

navzel Anže in ostale tri praktično na vsakih 10 m opomnil, da so presegli svoj globinski rekord. No, na tokratni odpravi Garminu nisem ostal dolžan, saj je ob prejšnjem obisku jame ostal na bivaku Delux – tako sem ga na globinske rekorde opominjal tekom cele poti do Copacabane.

Ker smo se s spodnjimi deli sedaj že dobro seznanili, smo naredili plan, da se prvi dan dobro razgledamo in začnemo s plezarijo, poleg tega pa razopremimo lanskoletno plezarijo in pregledamo nekaj vprašajev. Najbolj je našo pozornost prevzela ogromna dvorana, ki se nad kolektorjem odpre ravno na mestu, kjer jama spremeni smer iz 130° proti Copacabani. Tam smo si vzeli kar nekaj časa in vztrajno svetili v strop in preverjali, kje bi lahko jama nadaljevala svoje rove. Tu velja omeniti, da smo bili oboroženi s kar dvema Scurionoma, en je bil praktično nov in smo ga dobili kot del sponzorske pomoči.

No, ko smo tako stali na vrhu podornega stožca in usmerjali poglede proti stropu, smo ugotovili, da se zgoraj, pod stropom, nabira »bel prah« (karfiol), ki je značilen za vetrovne dele. Povrh vsega pa še v smeri 130°. Tako je bil cilj določen. S Špelo sva se odpravila razopremit stare dolgove, Garmin, Blatnik in Flis so pa začeli s plezalnimi podvigi v veliki dvorani.

Ko sva prišla nazaj s precej neuspešne misije (vsi vprašaji so bili zaključeni), so bili fantje že kar visoko v steni. Poleg tega so splezali še na polico v gorvodni smeri in nama povedali, da gre morda tam jama naprej, da pa pogledali niso preveč dobro. No, izkazalo se je, da gre jama tam res naprej in sicer v relativno velikem slogu – suh fosilni rov premera do 5 m, vendar v gorvodni smeri, proti severovzhodu. Po kakih 100 m fosilnih rofov smo se znašli v večji podorni dvorani z možnim nadaljevanjem na vrhu zelo grdega podora. Ta podor smo nekako preplezali (po lebdečih blokih v velikosti Matijeve bivše hiške) in prišli na nekakšen preval, kjer je bilo na drugi strani spet brezno. Med tem smo prišli v veliki dvorani že skoraj do vrha – do mesta, kjer se je slutilo nadaljevanje.

V zadnjem raziskovalnem dnevu smo se razdelili v dve ekipi. Z Garminom sva nadaljevala, kjer sta se z Blatnikom ustavila. Špela, Blatnik in Flis so odšli fotodokumentirati nove gorvodne dele. Plezanja v veliki dvorani je ostalo res malo in hitro sva bila na vrhu. Odkritja, ki so sledila, so na vsakem metru dvigala utrip proti nevarnim mejam. Najprej sva ugotovila, da je zgoraj dejansko prisoten prepah, ki ni zanemarljiv. Sledil je relativno vodoraven rov, ki je prečil še eno brezno v veliko dvorano, nato pa nova stopnja navzgor. V navalu adrenalina sva stopnjo preletela kar »na frej«. To, kar je sledilo, je bilo skoraj neverjetno. Jama je šla naprej vodoravno, ves čas v smeri 130°. Rov je bil na nekaterih mestih nekoliko manjših dimenzij, kasneje pa se je spet razširil. Povsod po stenah pa ogromno belih karfiol.

Ker je bil to zadnji dan, sva z Garminom prišla do zaključka, da moramo te dele danes izmeriti, da bomo sploh vedeli kje smo. Hkrati sva se spomnila, da smo se zmenili, da bodo ostali trije za seboj potegnili štrik čez preplezan podor, da se lahko spustijo v brezno na drugi

strani. Tako sva začela dobesedno teči za njimi in jih ujela ravno, ko so se začeli vzpenjati na podor.

Plane smo spremenili in izmerili nove dele do nove stopnje. Kasneje smo ugotovili, da gre ta del jame dejansko stran od Copacabane, stran od sifona.

S tem je napočil zaključek raziskav in povratak na površje, ki je bil primerno »utežen« z ne preveč lahкими prasicami. Zunaj nas je kot vedno pričakal odličen sprejem članov, ki so prišli na pomoč pri pospravljanju opreme z gore.

Udeleženci:

Zunanja ekipa v petek: Rok Stopar (JD Dimnice Koper)
Nosaška ekipa (DZRJL): Matija Perne, David Škufca in Gašper Šolinc
Plezalna ekipa (DZRJL): Matic Di Batista, Tomaž Krajnc, Jaka Flis, Matej Blatnik in Špela Borko
Zunanja ekipa (DZRJL): Behare Rexhepi, Ester Premate, Uroš Kunaver, Kaja Kunaver, Andrej Drevenšek in David Škufca.

V Reneja za novo leto

Glede na odkritja zadnji dan bivanja na dnu jame je v rekordnem času padla ideja, da bo treba nazaj pred naslednjim letom. Brez obotavljanja smo datum nastavili kar na čas božično-novoletnih praznikov.

Na zadnji ekspediciji smo ugotovili, da bivak iz polivinila ni najboljša rešitev, saj tropska mikroklima, ki nastane v prvi noči, konstantno dežuje ob vsakem tresljaju strehe. Tako smo naredili manjšo raziskavo in Uroša zaposlili, da nam je iz blaga, uporabljenega za »base-jump« padala, sešil najboljši bivak na svetu. Lokacijo bivaka smo določili kar na vrhu plezarije iz zadnje ekspedicije. Tako je konec leta 2015 nastal nov bivak v Reneju – Golobnjak.

Tokrat smo imeli razširjeno podporno ekipo, večinoma iz drugih društev, ter spremljevalca Yetija, ki ga je nostalgija spravila prav do dna. Ekipa je pomagala znositi dobršen del krame do novega bivak-placa in ga tudi pomagala postaviti. Drugi dan je prišel še preostanek ekipe, ki je nato v naslednjih dneh raziskoval na dnu.

Tokratni namen je bil jasen – splezati nadaljevanje na koncu novih, fosilnih rovvov in ob tem raziskati gorvodno brezno, ki bi morda omogočilo lepše prečenje Minotavrovega skalnjaka. S tem bi močno olajšali dostop do spodnjih delov jame.

Prva ovira je bila hitro premagana in jama nam je ponovno šla na roko. Rov na drugi strani stopnje se je počasi in enakomerno spuščal, še vedno v isti smeri. Vmes ga je presekalo večje brezno, vendar smo zaenkrat nadaljevali v smeri fosilca. Veselje je z vsakim metrom naraščalo in vonj po soški postrvi je bil vedno močnejši, nato pa ... podor. Podor je nastal v manjšem aktivnem breznu, ki je zopet presekalo naš fosilec. Na dnu se je brezno popolnoma zaprlo, prepah pa izgine nekje na isti višini, kjer se fosilni rov konča. To nam je sicer vlilo nekaj upanja, vendar smo vseeno preverili še ostale možnosti.

Prvo brezno, ki je presekalo fosilni rov, se je na dnu nadaljevalo v precej ozek meander. Ta se nato pridruži dvorani nad Copacabano, vendar je zelo težko prehodni. Ekipa hrabrih tlačilcev, ki so jo sestavljali Garmin, Blatnik in Flis, ni bila najbolj navdušena nad dimenzijami.

Pred končnim podorom smo splezali še precej umazan kamin, ki se je nato zopet prevesil v fosilen rov, vendar je tudi ta, na istem mestu kot spodnji, prišel do podora. Tudi količina prepaha je bila tu precej manjša.

S tem smo v teh delih z raziskavami v okviru te ekspedicije zaključili. Žal se zaključil tudi gorvodno brezno, kjer sta se med precej neprijetno naloženimi bloki tlačila Blatnik in Flis, in na koncu obupala, ker ni bilo več prehodno. Tudi pobočje do dna brezna je precej nestabilno in povzroča padce precej velikih skal.

Na tej ekspediciji smo potrdili smer fosilcev in dokazali, da obstaja možnost obhoda sifona. Prepah je, smer je prava. Prehodnost nam je onemogočil manjši podor. Tako je upanje ostalo, saj se skozi podor vidi skala, ki bi lahko bila stena, kjer se fosilni rov nadaljuje. Kopanja je relativno malo, vendar smo bili tokrat nepripravljeni na tovrstne podvige in smo zato pustili podor za naslednjic.

Času primerno smo imeli tokrat tudi nekaj zdravstvenih težav. Na dno jame se je nekako prikradla trebušna gripa. Prva žrtev je bil Blatnik, ki je vsebino želodca na srečo izpraznil na bivaku in potem vse skupaj prebolel ob nekoliko zmanjšanem tempu tistega dne. Drugi je nadlogo fasal Flis, ki je osvobodil želodec obroka prejšnjega dne na Gabrčku. Pred seboj je imel še pot do izhoda, tako da smo mu nekoliko olajšali prasio in se je z mukami le privlekel na sonce. Naslednjic bomo definitivno imeli kak rehidracijski prašek več v prvi pomoči.

Udeleženci:

Nosaška ekipa: Matic Boršnak (KŠJK Speleos - Siga Velenje), Miha Staut (JKŽ), Matjaž Božič (DZRJ Simon Robič Domžale) in Rok Stopar (JD Dimnice Koper).
Kulturno-zgodovinski odsek: Jurij Andjelić - Yeti.
Raziskovalna ekipa (DZRJL): Matic Di Batista, Tomaž Krajnc, Matej Blatnik, Jaka Flis in Špela Borko.
Zunanja ekipa pred in po akciji (DZRJL): Anže Oblak, Aleksandra Krajnc, Behare Rexhepi, Ester Premate, Andrej Drevenšek, David Škufca, Jaroš Obu, Mitja Prelovšek, Aja Zamolo, Drago Borko in Primož Jakopin s prijateljico.

Prihodnost

V zadnjih letih smo v Reneju (skupaj z odkritji v sifonu) odkrili skoraj za 2 km novih rovvov. Poleg tega smo jamo spravili na drugo mesto na lestvici najglobljih jam v Sloveniji.

Kar je še bolj pomembno od števil, na zadnjih treh ekspedicijah smo dokazali, da gre Rene naprej. To potrjuje tudi močan prepah, ki mu sedaj sledimo. V letošnjem letu je manjša delovna skupina, s Čotom na čelu, intenzivno delala na tem, da bomo naslednjic v jamo spravili večjo

količino električne energije in z njo prepričali podor, da nas spusti naprej. Ali nam bo uspelo? Seveda nam bo, saj je do doline Soče še dolga in se zato ne moremo z vsakim podorom na poti ubadati predolgo.

Žičnica na Kanin spet deluje, s čimer je postal Rene dostopnejši kot prejšnja leta. Sedaj počakamo samo še na dobro vreme, da se lahko odpravimo nadaljevati iskanje neznane poti skozi kilometer skale, na svetlobo.

TREKING-ŠPORT
varni pri športu, varni pri delu

Scurion®

**DOM SERVIS IN PREVOZI
ANŽE OBLAK S.P.**

Špela Borko

NADVSE SUBJEKTIVEN ORIS RAZISKOVANJA NAJBOLJŠE JAME NA SVETU – TRUBARJEV DAH

Lokacija: Pokljuški podi. Globina: 615 m. Dolžina: 5233 m. Perspektive: neskončne.

Najboljša ni bila od nekdanj (v danem primeru od nekdanj referira na 31. 10. 2013). To je postala ko sem, vsa zelena in naivna, prvič zlezla čez njen prag v januarju 2014 in se v trenutku zaljubila. Ali pa je vse le ukrivljen spomin, posledica sobotnih akcij, ki so v tisti sezoni sledile nadvse uspešnim petkovim disko partyjem. Naj bo karsizebodi, rodila se je najboljša jama na svetu.

Zimsko raziskovanje 2014 lahko opredelim zgolj kot skrajno neverjetno kombinacijo srečnih razpletov nadvse idiotskih zapletov. Slepo zaupanje v le rahlo bolj izkušene sokompanjone je vodilo v vrsto dogodivščin. Začelo se je s potapljanjem v snegu in večurnim odkopavanjem vhoda. Snežna jama globine 10 metrov ni bila redkost. Mladostno razposajenost bi lahko krivili za vztrajno pozabljanje obvezne opreme – rokavice, kape, desonderji, kombinezoni, čelke, škornji, Snickersi namesto merilne opreme – skratka seznam pozabljenih kosov je daljši od seznama obiskov, ki do decembra 2016 obsega 69 akcij. Jama je s segrevanjem ozračja postajala vse bolj mokra in kmalu smo odkrili lepote vrečk za smeti, ki še nikoli niso bile tako zaželen kos oblačila. Napredovali smo tudi v vzdržljivosti in akcije so se zavlekle vse do 24-urnih, ko smo končno sprejeli, da potrebujemo bivač in si zgradili najboljši bivač na svetu.

Posebna zahvala je namenjena sponzorjem: Treking športu, Anthonu, Scurionu in Anžetu Oblaku za organizacijo vseh transportov opreme in ekip s helikopterjem.

Naj povem še malo o morfologiji jame: ni ne preplitva ne pregloboka, nima predolghih meandrov, a lahki zagotovo niso, brezna so ravno prav globoka in vode je le na enem delu zgolj malenkost preveč. Ima mnogo križišč in njen prepah je nadvse skrivnosten, predvsem pa nikoli prav tak kot bi »moral« biti. Ima le eno kanček neprijetno, a nadvse razburljivo lastnost – razpada, kjer le more. Ne le enkrat je nič hudega sluteči jamar obvisel skupaj s pritrdiščem in okoliško skalo v praznini in naučili smo se kaj hitro bežati pred padajočim skalovjem. Morebiti najzanimivejša prigoda je bila, ko sva dve dekleti doživeli meteorni dež med opravljanjem male potrebe, na polici sredi brezna. Požrtvovalni jamar se je vrgel na do kolen goli dekleti in ju zaščitil z lastnim telesom. Zagovornik jamarkinih pravic bi incident zagotovo opredelil za spolno nasilje – k sreči zagovornikov jamarkinih pravic ni kaj dosti ...

Na Križišču (–300 m) naletimo na prvi »mind fuck« v obliki brezumnega spleta in prepleta vzporednih brezen že skoraj veličastnih dimenzij, kjer definitivno pobere slavo Ruski vohun, 180 m globoko brezno premera 20 m, kjer smo našli okno v vesolje. To je še najbolj logično pojasnilo odsotnosti gravitacije, ki omogoča lebdečemu skupku skal in blata kazati to – za blatno skalovje nadvse neprimerno – vedenje. Ker so vsa dna tega dela jame neprijetno zasuta,

smo se lotili plezanja. Zdaj vsake toliko zberemo pogum, prečkamo Smrtno prečko in na videz brezsiljno lezemo vsepovprek navzgor in počez, v lovu za izmikajočim se nadaljevanjem (do časa objave prispevka smo nadaljevanje že našli – sedaj lezemo ciljno).

Če pa se na Križišču zasukamo za 90° v stran od možgane ožemajočih brezen, pridemo do prostornih dvoran, ki bi zadovoljile tudi visoke prostorske zahteve bitij izpod gore Pogube. Pred tem sicer prečkamo Reševački šaht (najbolj nevarno opremljen del jame, velemno delo dveh neimenovanih reševalcev) in Černij meander, kjer se vlečeš skozi ožine ob spremljavi grozovitega prepaha. A nič zato, trud je poplačan, ko pridemo v ogromno stopnjasto spuščajočo se dvorano, ali morebiti bolje rečeno, ne globoko, a zato toliko bolj široko stopnjasto brezno z novim križiščem. Glavnina jame se zasuka za dodatnih 90° in zlagoma se spustimo v Lepi meander, kjer sem ob prvem obisku dobila asociacijo na zelene travnike, žuboreč potoček in sijoče sonce. Res je lep... Drugi, za enkrat kaj kratek odcep, vodi do nove plezarije, malo gor malo dol, a vztrajno naprej.

Še ovinek in prispeli smo do vile z razgledom. Dvignjen na terasi se tu ščeperi s plesnijo obraščen, a še vedno občudovanja vreden šotor, v katerem garantirano spiš bolje kot kjerkoli drugje; ni zaman nastala navada obiskovanja bivaka v rehabilitacijske namene okrevanja po napornem površju. A pustimo zdaj naš zen kotiček, raje vas popeljem do dramatičnega vrhunca – Final destination.

FD jo je prvim obiskovalcem teh delov nadvse zagodel. Namesto da bi prestopili ovinek, smo se raje zagrizli v mokro in ozko najglobljo točko tega dela jame, 550 m globoko. Ko so izkušeni mački naslednjič za ovinkom našli največjo dvorano v jami, smo se le kislno kremžili. Dih jemajoča dvorana, na videz dvigajoča se v neskončnost. Tu se je enostavno napredovanje zopet končalo. A nismo se dali. Lezli smo in lezli, zlezli 100 m visoko in odkrili sen vsakega jamarja – galerije! 400 metrov prostornih suhih fosilnih galerij s kupcem kaminov. Nikjer pa brezna navzdol. Navidez je Trubarjev dah izčrpal svoje skrivnosti. A nismo se dali in plezali smo naprej. Priplezali smo 120 m pod vhod, neumorno bližajoč se vhodnim dvoranam in vzpenjanju še ni videti konca. Mar so res vsi silni prepahi posledica »lokalnega« kroženja zraka z globinskim razponom 600 m?

A sanje o izmikajočem se prividu okna, ki nas bo popeljalo v neslutene globine (in v sklepni fazi do vinske kleti pod Blejskim otokom) so ostale. Nešteto nadaljevanj tiho čaka v temini. V brezčasnost ujeta speča zver, ne meneč se za nas, nepomembne utrinke, krajše od utripa njenega kamnitega srca. In še vedno plezamo, lezemo, od razpoke do razpoke in iščemo Okno. Čutimo ga v vedno prisotnem prepihu, v vsaki kaplji s stropa, v vseh galerijah in brezni. In ne nazadnje, v tistem neopredeljivem, a vsem poznanem organu, nekje med mehurjem in malimi možgani, ki nam vztrajno šepeta – GRE!

Sonce je pokazalo pot — vhod v najboljšo jamo na svetu (foto: Špela Borko).

Jaka Flis

BREZNO NA TOSCU ALI HABIČEV PEKEL

Brezno na Toscu je dolgo veljalo za mitsko jamo, kar pa se je spremenilo konec maja 2015, ko smo člani našega društva razkrili nekatere njene skrivnosti (a še zdaleč ne vseh). Že nekaj časa je obstajal zapisnik z dobro opisanim dostopom in srednje dobro opisano lego, narejen leta 1959, s katastrsko številko 3900. Takrat je (zdaj pokojni) Peter Habič jamo registriral, nihče pa se vanjo ni spustil. Globina je bila ocenjena glede na čas padca kamna. Verjetno je bilo vhodno brezno, v katerega kamen pada 14 sekund, prevelik zalogaj za takratne čase. To danes ni več problem, kar pa ne pomeni, da nam je bilo enostavno.

Sreča ob odkritju dolgo izgubljenega vhoda (foto: Matija Perne).

Vreme je postajalo čedalje lepše in sklenili smo, da mit razkrijemo soncu. Maili so bili poslani, originalni zapisnik pridobljen in ekipa zbrana. Cilj: najti vhodno brezno. Habičev opis dostopa je bil odličen za takratne čase in je opisoval vhod na JZ delu Toscevega grebena, ob pastirski poti pod steno. Med iskanjem smo naleteli na mnogo sten in nič pastirskih poti – kot da bi bili na drugem planetu.

Naposled, po hudih dvomih v obstoj te jame smo našli vhod, ki je sameval nekje pod steno, zatlačen v ruševju. Takoj v naslednjem tednu je bila organizirana akcija prvoprstopnikov z visoko udeležbo. Štrika nismo šparali in v že v prvi akciji zaposlili 200-metrco, ki nam je omogočila dostop v vhodno brezno, globoko 123 metrov. Po prvi akciji smo bili evforični, saj bi z doseženo globino 180 m na akcijo imeli 1000-metrco že po kakšnih petih akcijah. Seveda pa jame ne delujejo na tak način in terjajo nekoliko več truda.

Jama se po vhodnem breznu nadaljuje z meandrom, ki poteka vzdolž pobočja Tosca. Ta del je izredno zanimiv predvsem z geološkega in biološkega vidika. V meandru smo ob stenah odkrili polno majhnih kakcev, katerim tudi najbolj zagreti biologi niso poznali lastnika. Potrebna je bila lupa in en še bolj zagret biolog, da smo ugotovili, da kakci verjetno pripadajo vrsti netopirja iz rodu *Pipistrellus*. Na globini okoli 170 m smo odkrili dokaj popolno, a precej staro okostje male podlasice, kar nakazuje, da smo v bližini površja in njenega (verjetno bivšega) podzemnega bivališča. Tudi neživa narava je v jami nekaj posebnega, meander je namreč na nekaterih delih obdan s kot oblak mehkim jamskim mlekem in zanimivimi krožnimi vzorci po stenah. Jama je ob deževjih in taljenju površinskega snega kar precej mokra in ob izhodu iz meandra oblikuje majhne slapove in jezercja, tako da so bili ob našem prvem obisku člani, predvsem pa članice, kar precej mokri. Ves ta direndaj spremlja tudi ustrezen prepah, ki se nadaljuje naprej po jami, katere oblika alternira med kratkimi meandri, stopnjami in brezni.

Po štirih plodnih akcijah je jama dosegla 340 m globine in 750 m poligona¹, kar je naredilo enodnevne akcije precej težavne, saj sta za dostop iz izhodišča nad Rudnim poljem potrebni okoli dve uri hoda. Iskali smo nekakšno prenočišče in željo so nam uresničili v Vodnikovem domu nad Velim poljem², kjer imamo sedaj za naše raziskave vselej na voljo zimsko sobo. Ko smo to težavo rešili, je bil čas za peto akcijo, ki je jamo podaljšala na 405 m globine in 930 m poligona in nam pustila odprto nadaljevanje na koncu 100 m dolgega blatnega meandra. Jama sedaj čaka na nove pogumne jamarje, da jo raziščejo do izvira, dober kilometer nižje nekje v Vojah. Mogoče že ta vikend.

Pripis uredništva:

- 1 Jama je bila tik pred izdajo članka dolga 1098 m in globoka 472 m.
- 2 Skrbnik Vodnikovega doma nad Velim poljem je Planinsko društvo Srednja vas v Bohinju.

Katarina Kosič Ficco

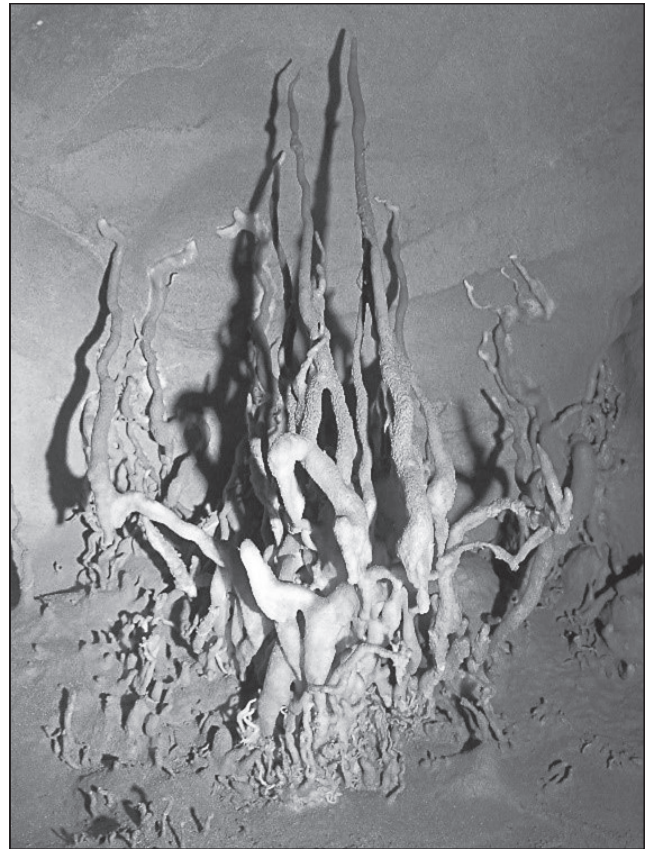
JAMARJENJE PO ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE

Naše društvo občasno pošlje izvidnico na druge konce sveta, za boljšo predstavo o jamarskem razvoju in zbiranje tajnih podatkov o neodkritih tehnikah. Leta 2014 sva bila ta izvidnica Matija Perne in jaz, poslana sva bila čez veliko lužo v novi svet. No, lahko mu rečemo kar Združene Države Amerike (ZDA) in, če sem poštena, naju niso poslali, ampak sva imela to srečo, da sva pristala v Arkansasu – v raziskovalni skupini Matta Covingtona. Vendar se človek takoj boljše počuti, če ima predstavo poslanstva.

No, Matiji je uspelo priti nazaj v deželico na sončni strani Alp, jaz pa sem se ulovila na trnek ter ostala v deželi svobode in demokracije. Ta se pokaže predvsem pri meritvah, kot mi je v šali obrazložil Matt Covington: »V ZDA imaš lahko merilno lestvico v metrih in meriš v čevljih, saj smo vendar dežela svobode in demokracije.«

Sicer pa to ni prispevek o najinih življenjih ali politiki, ampak o jamah, torej začnimo.

Že ko sem prispela v ZDA, Arkansas, so me odpeljali v prvo luknjo, imenovano Chilly Bowl. Ko smo prispeli na lokacijo, nas je sprejel odgovorni za ključke od vhoda in začel z obrazložitvijo narave jame. Natančnega opisa si nisem zapomnila, v spominu pa so mi ostale omembe črnih kanjonov groze, zahtevnosti, previdnosti, nevarnosti in 100 čevljev globokega brezna. Glede na uvodne besede me je začela oblivati kurja polt. Koliko je čevelj metrov? Ali se podvoji in to pomeni, da je jama globoka 200 m? Kaj, če se potroji? Ali bom sploh zmožna tega jamarskega podviga? Vsa prestrašena sem se obrnila na Matijo in prejela pomirjeni: »Mislim, da boš zmogla.« Ne ravno potolažena, sem se pripravljala na veliki podvig, trije globoki vdih, umirjanje in prvi spust ... 18 m, ni panike. Prepenjanje, priprava na spust v neskončnost. Tri, dva, ena ... in bum! Po minuti in 13 m sem na dnu. »Kje se brezno nadaljuje?« vprašam, pripravljena na nove globine, in odgovor se glasi: »To je to.« Jaz si pa mislim: »Hm, očitno čevlji niso podvojeni, kaj šele potrojeni.« Kasneje sem seveda preverila, koliko je čevelj metrov in odkrila, da bi morala zadevo deliti s 3,2808. Mačji kašelj. Namesto »peklenskih« kanjonov nas je nato čakala prijetna, krasna jama, z veeeeeeeliko plazenja. In tako sem prejela prvo lekcijo: Američani radi pretiravajo, tako v opisih, orisih kot tudi v merah. In kot sem se naučila kasneje, noben kanjon ali rov v ZDA ni tako zastrahujoč kot prvotno srečanje z jezdenjem kavboja v Platonu. Vsaj do sedaj ga še nisem srečala.

Razlog za izlet v Chilly Bowl je bilo skeniranje (projekt, ki ga je s Kinect skenerjem izvajal Joe) formacije Snake Dance (ples kače) (Chilly Bowl, 2014; foto: Matija Perne).

Moja jamarjada se je nadaljevala v Virginiji. Še preden sem zapustila prečudovito družino Covingtonove raziskovalne skupine v Arkansasu, smo se odpravili v Omega, najdaljšo jamo v Virginiji in najglobljo jamo v vzhodnem delu ZDA. Ekspedicija je bila fantastična, ne zgolj zato, ker sem na njej spoznala mojega bodočega moža in jamarila z najboljšo in najzabavnejšo ekipo, ki bi si jo človek lahko zamislil – še posebej na drugem koncu sveta. Fascinantna je bila tudi sama narava ekspedicije. V načrtu je bila namreč izgradnja petih prelivov za merjenje pretoka v sami jami. Torej si lahko predstavljate, da je prvi del ekspedicije od nas zahteval vlačenje prekomernih količin cementa in gradbenega materiala v jamo, pa tudi občutljive opreme. Drugi del pa je zahteval gradbene spretnosti. Narava jame je precej bolj razgibana kot pri jamah v Arkansasu. Vhodno brezno, skozi katerega smo nosili opremo, meri 39 m. Jama se nato nadaljuje z ozkim, fosilnim, freatičnim rovom, v katerem je pesek, ki naredi plazenje nepredstavljivo udobno. Sicer so rov poimenovali Bronchial tubes, saj je, kadar je v jami preprih, popolnoma zaprašen. Tako, da komaj vidiš in veliko kašljaš. Zato smo bili kar hvaležni za ravnovesje v temperaturi med zunanjim in notranjim svetom. Rov se zaključi v tako imenovani Rotunda Room. Po navadi smo se v tej dvorani zbrali, nato

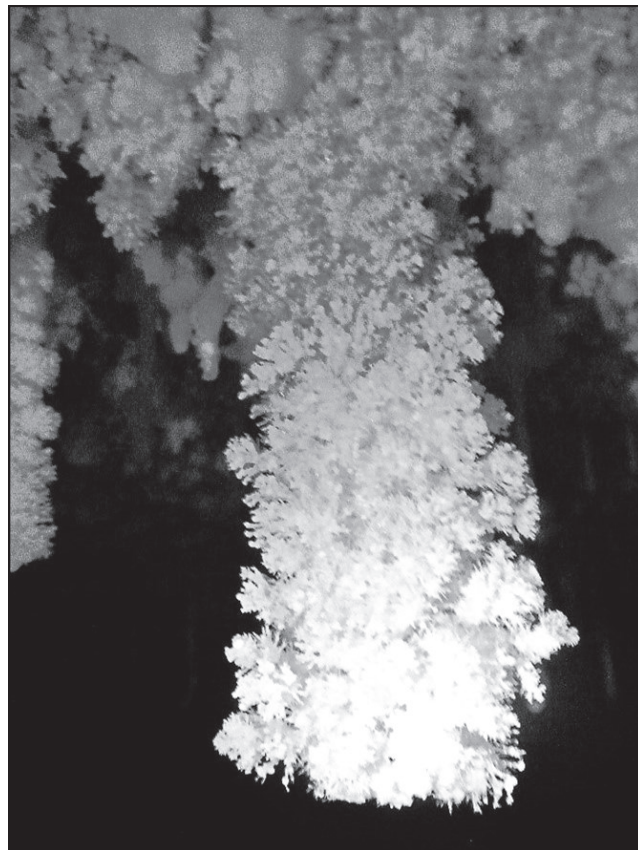
pa smo si razdelili naloge in se razkropili po jami. Jama meri v celoti 47,4 km in je globoka 362 m, zato ji ne manjka raznolikosti. Od vadoznih in freatičnih rogov do brezen, slapov, ogromnih dvoran, peščenih sipin, ozkih rovčkov, velikih rogov – karkoli si zaželiš, v Omegi lahko dobiš. Joe Myre, Evan Thaler in jaz smo po navadi bili ekipa. Joe in Evan sta večinoma noter nosila po 12 kg cementa, jaz pa sem (na srečo) ostala z najmanjšo transportko, tako, da sem imela izgovor za nošenje zgolj petih kilogramov. Kljub prekomerno oteženim transportkam se je vedno dobil prostor tudi za pivo in pristrčnik, da nam niti ob povratku ni bilo dolgčas. No, po zaključenem tednu so bili zgrajeni trije preliv in mašine so uspešno delale. Mi pa smo se utrujeni in zadovoljni vrnili v Arkansas.

Prvi zgrajen preliv in inštalacija instrumentov (Omega, 2014; foto: Katarina Kosič Ficco).

Preteklo je kar nekaj vode in jaz sem se začela premikati proti Virginiji. Prva resnejša jamarska oprava je bila v Zahodno Virginijo, in sicer v jamo Hellhole. Hellhole meri 67,5 km in je globoka 224 m. Vanjo sva se z Mikeom odpravila na pobudo Gilly Elor. Napisala sem resnejša – dejansko je šlo bolj za »turistični« dvodnevni izlet. Jama je prečudovita, z veliko spusti in vzpenjanji po vrvi, kar človek začne resno pogrešati po določenem času v ZDA. No, usoda je želela, da se mi je že po prvi seriji spustov raztrgal škorenj. Mike ga je sicer poskusil popraviti, vendar brez uspeha. Gilly me je potolažila z informacijo, da bomo kmalu dosegli potok, pri katerem imajo ljudje dodatne čevlje, v katere se preobujejo, da ohranijo škornje suhe za nadaljevanje poti. Ko smo prispeli do potoka, so drugi zamenjali obuvalo, jaz sem si pa izbrala najudobnejši par All-star tenisk in si jih nadela, ko smo prešli mokri del, ter

pot nadaljevala v njih. Naj omenim, da so mi bile za tri številke prevelike in sem imela na srečo dodatno podlogo v škornjih, ki sem si, da so mi bile teniske »prav«. Dobra stran te podloge je bila tudi, da mi je »ščitila« gležnje pred udarci. Dva kosa vrvice sta poskrbela, da sem lahko podlogo zavezala kot teniske in mi ni bingljala okoli gležnjev. Neprecenljivo.

Ena od prečudovitih formacij (Hellhole, 2014; foto: Gilly Elor).

Kljub pestrosti v gibanju je bila jama Hellhole prekrasna izkušnja. Tabor je bil tako udoben, da bi lahko v njem preživel kar poletne počitnice. Dejansko mi je bilo žal, da z Mikom še nisva bila poročena, saj bi to z veseljem poimenovala za najine (instant) medene tedne. No, romantika je bila vseeno prisotna, ko sva si postlala na mehkem pesku v zavetju dveh balvanov.

Tabor ima celo lasten zalogovnik vode. Aaron Moses je namreč uspel napeljati vodo iz bližnjega potoka do tabora, tako da se moraš po novo zalogo odpraviti zgolj do čebra, ki se neprestano polni. Gilly je izkoristila priliko »turističnega« izleta ter Coreyja Hackleyja poprosila, naj nam razkaže kičaste dele jame. Sama nimam dovolj besed za opis krasot, ki smo jih videli. Lahko le rečem, da smo vsi prisotni videli precej kiča v našem jamarskem življenju, vendar smo vsi ostali brez besed pri vsakem novem predelu v Hellhole.

Medtem, ko smo se mi igrali turiste, sta John Harman in Aaron Moses plezala Rainforest Dome ali po naše Kamin deževnega gozda. Drugi dan sta se Mike in Aaron odločila za plezalni podvig v Philosophers dome ali po naše Filozofov kamin. Filozofov kamin ima približno 50 m

premera. Z Gilly sva se odločili, da bova odšli v gornje predele dvorane/kamina in zamenjali eno od vrvi. Filozofov kamin ima namreč več krajših vrvi, po katerih se pride v različne nivoje jame. Medtem, ko je ona žemarila, sem morala čakati v zavetju, saj se je blato kar usipalo dol. Ko sem zaslišala njen »frai« sem odšla do prve vrvi in se začela vzpenjati. Rahlo presenečena, saj mi je omenila, da bi vmes moral biti voz, jaz pa sem prvega videla malo pod pritrdiščem. Priplezam do vrha – začudena, da ne slišim Gilly, jo pokličem. Nič. Zakričim glasneje in tedaj jo bežno zaslišim in komaj vidim rahlo brnenje lučke v daljavi. Zavem se, da se nahajam na popolnoma drugem koncu dvorane. No, kasneje sva se odločili, da načrta ne bova izpeljali in sva se raje posvetili degustiranju brinjevca, ki sem prinesla s seboj. Fantje so plezanje zaključili na višini 118 m. Hellhole ima sicer ogromno število tovrstnih kaminov. Za boljšo predstavo o veličini teh kaminov naj omenim, da meri najvišji plezalni podvig v jami celih 160 m.

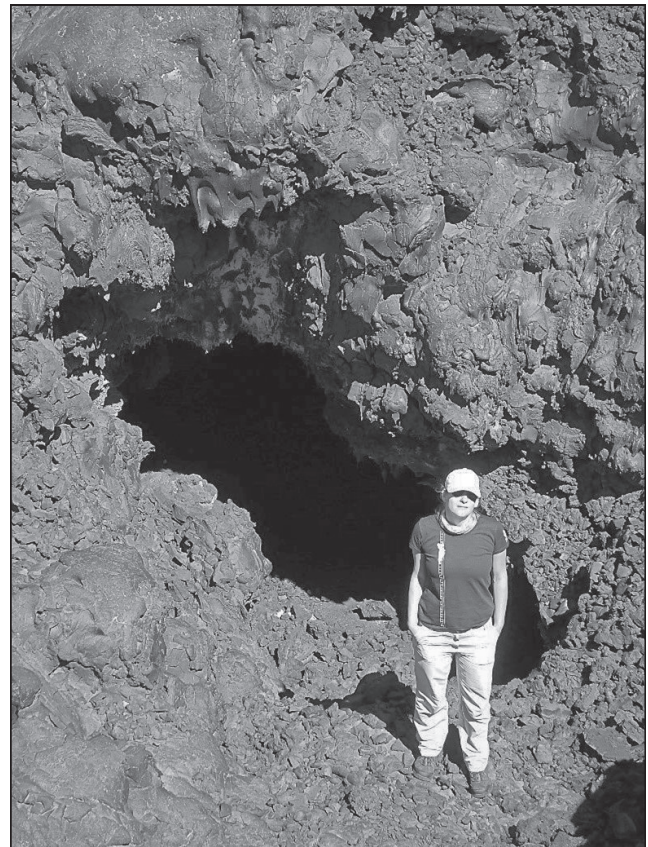

Vhod v Barberry cave (Andrea Futrell) (Barberry cave, 2016; foto: Katarina Kosič Ficco).

Pa nadaljujmo z drugimi jamarškimi podvigi. Po dokončni preselitvi v Virginijo sem se priključila tukajšnjim jamarjem, ki so me prekrasno sprejeli in mi pomagali pri odpravljanju bolečin ob misli na moje jamarje daleč, daleč stran čez lužo. Ponudba okoliških jam (v radiju treh ur vožnje) je precej pestra. Od dolgih, prostornih, suhih; do ozkih, dolgih, blatnih in mokrih; vertikalna, horizontalna, plezanje, lazenje, skratka, ni da ni. Jama Barberry ima celo vhodno brezno v leseni hiški za shranjevanje jabolk. Jamarji so morali izvrtati nov vhod na drugi posesti, ker jim je lastnica prvotnega vhoda prepovedala vstop. V ZDA moraš namreč vedno imeti dovoljenje lastnika za vstop v jamo ali na posest. Za oris vsega kar ponuja Virginija bi potrebovala še en članek, zato vam raje priporočam obisk, da se prepričate na lastne oči.

Praden se poslovim, bi namenila še par besed jamarjenju na Havajih, ki ponuja lazenje po rovih lave, neaktivne seveda. Čeprav je res, da so ti rovi bolj ali manj vodoravni, premikanje po njih ni mačji kašelj. Lava je namreč precej ostra in krhka, tako, da moraš biti konstantno pozoren na morebitne podore. Poleg tega je priporočljiva uporaba poceni in debelih škornjev, saj ti jih lava poje v roku parih dni. Najhujše pa je plazenje – vsak ožji predel ti zagradi pajaca in se ne moreš premakniti brez, da bi ga ali strgal ali pa nekako uspel odmakniti izza kamnine. Enako zahtevna je tudi hoja po površju, saj nikoli ne veš ali hodiš nad rovom in se bo strop udril pod tvojimi nogami, ti pa zgrmel v globino, ali se ti bodo tla zgolj izmaknila in boš padel ter se pošteno porezal. Kljub tem oviram je jamarjenje na višini 4000 m v najbolj mrzlih jamah, kar sem jih preizkusila v ZDA (ironično, na tropskem otoku), z razgledom na opustošeno deželo lave definitivno vredno izkušnje.

Za zaključek bi dodala, da seveda velja: povsod je lepo, a najlepše doma. Ni ga čez snežni pohod do Platona in vzdihovanje na štrikih v slovenskih globinah. Vendar, če ne preizkusiš nekaj drugačnega, se tega nikoli resnično ne zaveš. Poleg tega si le s težavo predstavljaš koliko drugačnega in krasnega ponuja svet, če ga ne raziščeš. Nauk zgodbe: bodite v jamah, vendar z zavedanjem, da se te raztezajo čez cel svet.

Domačega društva se pa nikoli ne pozabi. Živel DZRJL! (Katarina Kosič Ficco) (Mauna Loa, 2016; foto: Mike Ficco).

TABORI

Avtorji teksta in fotografij: Tomaž Krajnc, Matej Blatnik in Matic Di Batista;
vse skupaj obdelala: Aleksandra Krajnc

PRVOMAJSKI TABOR 2015 – RAČIŠKE PEČINE

Tabor je potekal od 28. 4. 2015 zvečer do 3. 5. 2015 popoldan. Pregledovali smo predvsem jugovzhodne predele Stržena, ki se nahaja južno od Matarskega podolja. Udeleženci tabora: Jaka Flis, Matic Di Batista, Uroš Kunaver, Anja Kocjančič, Uroš Novak, Anže Oblak, Aleksandra Krajnc, Tomaž Krajnc, Matej Blatnik, Marina Pintar, Grega Pintar, Jure Košutnik, Dean Pestator, Blaž Fleišman, Blaž Dovžan, Marjan Baričič, Matija Perne. Geslo tabora je bilo: »Po jutranji jogi se dan pozna!«.

Dibi je na začetku tabora, ko je po dolgih mesecih spet prišel na svež zrak, tako zelo dogajalo, da se mu je čas zavrtel 100 let nazaj v preteklost. Sledi zapis njegovih halucinacij.

»28. 4. 1915. Po stoletnem dežju smo prispeli do tabora pred Račiško pečino. Na mestu so bili še vidni znaki trpljenja naših prednikov. Sploh niso vedeli, kaj jih je zadelo. Ob ruševinah nekdanj mogočnih zgradb, ki so nudile prenočišča nešteto mladim fantom in dekletom, so še vedno odmevali kriki bolečine. Bolečine, po tem, ko jih je tisto usodno noč pregnalo iz postelje in jim odvzelo streho nad glavo. Ampak mi se nismo dali. Hitro smo pljunili v roke, si utrdili bivališče in privezali konje, nedaleč od tabornega ognja. Noč je minila mimo in hitro, a le redko kdo od nas je zatisnil oko. Celo noč so neznane vibracije tresle ruševine. Roši je sredi noči pobegnil iz spalnih prostorov in si prenočišče našel med konji. Anže ni imel te sreče, zjutraj ga ni bilo več.

Naslednje jutro (29. 4. 1915) so prišle okrepitve iz Krajnčevega bataljona. Po skromnem obroku smo se zapodili na območje večne teme, kjer smo se odločili, da bomo poskusili najti pot, ki nas bo pripeljala iz tega pekla. Preučili smo celoten teren, a razen nekaj manjših namigov, da bi to lahko bila pot k svobodi, nismo našli nič. Sila, ki je pregnala naše predhodnike, je pokrajino zavila v

neprehoden obup. Pred popolnim luninim mrkom smo zbežali z območja, saj se nismo želeli srečati z zlom, ki prihaja iz gozdov ob najbolj temačnih urah.

Pri krčmi smo si priskrbeli nove zaloge vode in se zopet odpravili na mesto nesrečnega imena. Tam smo pojedli močnik in v strahu nastavili hrbte temi. V tistem trenutku smo se zazrli v plamen, v katerem se je risala svetla prihodnost, ko si bomo skozi podzemlje utrli pot k boljšemu življenju.«

Piscu zgodovinskega romana tekom tabora ni uspelo napisati nič več, njegova usoda zato še vedno ni znana. Sledijo zapisi malo bolj resnega Garmina, ki je dogajanje popeljal v novo stoletje.

»Pregledovanje terena v sredo, 29. 4. 2015, je bilo zanimivo, kar pripisujem visoki morali udeležencev ob začetku tabora. Prvi pripetljaj se je zgodil že par metrov z gozdne ceste, ko je Roši padel z glavo naprej preko skal na rob 30-metrskega brezna, ki ga je leta 2013 registriralo lokalno jamarsko društvo. Na srečo se je oprijel skale ob vhodu v jamo. Malo naprej smo našli manjši brlog, v katerega si sprva ni upal pokukati nihče. Po pregovarjanju se je opogumila Anja, tako da se je je prijel naziv »brlogologinja«. Po kakšni uri pregledovanja terena se nam je končno nasmehnila sreča, našli smo obetaven vhod, ki smo ga poimenovali Tepkovec. Opremili smo ga kot pravi »šabani«, za piko na i pa je naš mogočni reševalec šel v jamo samo z buffom na glavi. V jami smo namerili okoli 40 m poligona, gre za dve povezani vzporedni brezni, ki se na dnu nadaljujeta v horizontalen zasigan rov. Naslednjih

par ur smo v velikem krogu hodili proti jami, ki jo je Diba leta 2009 registriral pod imenom Navita jama. Gre za zelo neprehoden svet, iz katerega štrlijo več metrov velike skale prepredene s škrapljami in porasle z mahom. V bližini se nahaja vrh Martinov Stržen, okoli katerega je Sancin registriral cel venec jam. Severozahodno od prej omenjenega vrha smo našli novo čurko, pri tem se nismo mogli zedinili ali gre zares za novo jamo. Sama jama je imela zadosti poligona, a svetloba je prodirala do dna. Sledilo je tajno glasovanje ali naj jamo registriramo in demokratično smo se odločili, da jo bomo. Tako je jama dobila ime Tiranija demokracije. Proti večeru je Uki našel luknjo, v katero je padel kamen kar globoko, le vhod je bilo potrebno odkopati. Izkazalo se je, da gre za 15-metrsko brezno, ki smo ga poimenovali Jama v Vilinskem gozdu, saj je okolica res pravljična.

Na zadnji aprilski dan, 30. 4. 2015, smo imeli enak cilj kot dan prej (okolica Navite jame), le da smo tokrat šli v nasprotni smeri urinega kazalca. Teren se je iz te strani izkazal za še bolj negostoljubnega, a smo kljub temu prišli do označene jame, ki je nismo uspeli raziskati prejšnjega dne. Poimenovali smo jo Jamsko okolje. Gre za 10-metrsko brezno, ki se nahaja ob steni v manjši vrtači. Ob vrtači se nahaja še manjši brlog, ki pa se je izkazal za preplitvega. Posledično nam je morala padla in vodilni možje so se odločili, da gremo nazaj proti avtomobilom po opremo za širjenje in da se prestavimo na drug teren. Nov cilj je bila preozka špranja na robu travnate vrtače, ki jo je bilo potrebno razširiti. Ob prvem zamahu macole je začelo liti z neba. Delovišče je bilo dovolj veliko le za enega, zato smo se ostali nagnetli okoli improviziranega ognja. Ne Garminu ne Flisu se ni uspelo prebiti v globine, zato smo na štrik privezali Anjo in jo spustili v neslutene globine.

Izkazalo se je, da gre za zablateno brezno, ki pa je na žalost prekratko za registracijo. Dibi se v vmesnem času ni dalo greti ob ognju, zato je šel na lastno pest iskat nove jame, a je kaj hitro prišel nazaj, saj ga je bilo strah medvedov.

Proti večeru smo se razdelili v dve ekipi. Merilna ekipa je šla izmeriti jamo, ki se je je prijelo delovno ime Skozenc. Gre za okoli 30 m dolgo jamo, v katero se iz ene strani pride po rahlo nagnjenem pobočju, z druge strani pa vodi par metrov globoko brezno. Nakupovalna ekipa je odšla v Podgrad v trgovino, da ne bi ostali žejni za prvomajski kres.

Na kresovanju so se nam pridružili še Blatnik in Pintarja. Kres ni bil tako mogočen kot na prvomajskem taboru 2014, saj smo obsedeli preblizu okoli ognja in celo noč prepevali pesmi iz društvene pesmarice – ko je teh zmanjkalo, smo glasbeni repertoar razširili.

Na praznik dela (1. 5. 2015) smo se zbudili bolj pozno, saj so bile glave težke – »Obraz izdaja, če noči so predolge, roke izdajo, če težek bil je dan«. Med vožnjo ob državni meji, ko smo iskali primeren teren za raziskovanje, smo srečali številne policiste, ki so prežali na ilegalne prebežnike. Naša prisotnost jih ni kaj prida motila, važno je bilo le, da smo se odpravili v nasprotno smer, torej stran od meje. Tekom dneva smo dobili tudi patroljo v sam bazni tabor. Dejansko sta bila bolj zaslišana, kot pa da bi zasliševala - prednost internetne dobe, ko od Mr. Google vse izveš. Srečneža sta sedaj dodatno izobrazena na temo netopirjev v Račiški pečini.

Dopoldne je bilo vreme še znosno, po prvi registrirani jami pa je začelo deževati in ni nehalo do naslednjega dne. Ponovno se je izkazalo, da se največ jam najde v najslabšem vremenu. Ta dan smo tako raziskali in izmerili kar 6 novih jam. Od tega jih je moral 5 raziskati in izmeriti Blatnik v lastni režiji, saj se ostalim tistega dne ni kaj prida dalo v podzemlje. Prvi dve jami sta se nahajali 200 m stran od kolovoza.

Prvi smo dali ime Juretova štirna, gre za 15 m globoko enovito brezno. Druga jama pa predstavlja 20 m dolg in ozek brlog z imenom Medvedja sapa. Med merjenjem teh dveh jam se je neznano kam izgubil Stari, sledil mu je dobršen del ekipe, tako da smo se hitro porazdelili v tri ekipe, ki niso čisto dobro vedele, kje je kdo in kaj kdo dela. Blatnikova ekipa, ki je v vmesnem času še kar merila jami, je šele po končanem merjenju ugotovila, da so vsi izginili. Zato so se zapodili čez drn in strn za njimi. A sreča jim ni bila naklonjena, namesto jamarjev so našli še dve novi jami. Prvo so poimenovali Jerčin tobogan, poligona je bilo za okoli 15 m. V jami se nahaja lep blaten tobogan, po katerem je jama dobila ime. Druga jama pa ima ime Jelenova ordinacija, po zobeh, ki smo jih našli na dnu. Gre za brezno z okoli 20 m poligona.

Po dolgih urah hoje se je celotna ekipa ponovno zbrala pred jamo Koščeni brlog. Tudi v tej jami je Blatnik nameril 20 m poligona. Malo višje od omenjenega brloga se nahaja jama, v kateri smo slutili večje prostore, a nam je vhodna

ožina preprečevala dostop. Sklenili smo, da jo naslednjega dne napademo s težkim orožjem.

Sledila je še zadnja jama za tisti dan. Sam vhod je bil ponovno preozek za človeka, a nekako jo je Pintarju uspelo odkopati; menda si je pomagal s čudežno palico. Odprlo se je 12 m globoko brezno, ki ga je izmerila in pregledala Anja. Poimenovali smo ga Štirna pod Grolovo goro. Do avtomobilov smo prišli popolnoma mokri in premraženi, tudi vsi policisti so zbežali iz maloobmejnega grmovja. Ob prihodu v bazni tabor smo začeli postavljati tendo nad goriščem in zlivati vodo na kvadrat v naša grla, morala je bila na psu. A ravno tedaj sta se pojavila Pestotnik in Blaž - tečajnik in ekipi prinesla novih moči za naslednji dan.«

Tu se je Garmin odpravil domov, zato je s poročilom zaključil Blatnik, ki je poročilo zapisal v duhu prihodnosti.

»Tudi naslednje stoletje je bilo nemirno. Leta 2115 je na tabor prispel tisti ON, ki jamarjem daje zagon – motorist Laverdist. S sajami dvokolesnika je večino jamarjev pregнал na teren (le dima vajeni Pestater je ostal), ti pa so uporabili vsa sredstva, da si poiščejo zatočišča pred bencinskimi hlapi – pa magari v jamah.

Skupina, v kateri so se znašli Diba, Uki in Blatnik, je krenila proti jugu, in sicer pod Grolovo goro. Tam se nahaja jama, ki so jo že poznali, niso pa bili povsem prepričani, da bodo prišli vanjo, saj jih že na začetku čaka ožina. K sreči jim je uspelo priti v skoraj 30 metrov globoko zatočišče z imenom Brlogolog. Diba in Blatnik sta se na varnem zadržala dve uri, Uroš pa je bil žal prepozen. Prežet z mešanico plinov je

blodil okoli zatočišča in se izgubljal, a prekaljeni jamar je bil dovolj imun, da je to premagal in našel pot nazaj. Ko je bil zrak čist, so krenili proti vzhodu, saj jih je zanimalo, kako so se s tegobo soočili Marjan, Matija, Pintarja in Blaž. Radijska zveza sprva ni zaznala skupine, kar je povzročilo preplah. K sreči se je čez čas oglasila Marina s sporočilom, da sliši zvok Berlinga in po nekaj neuspešnih poskusih iskanja pravih drv sta se skupini našli. Druga skupina je sporočila, da se je v času hude ure zatekla k 10 m globokemu breznu blizu Hovhova.

Obe ekipi sta se nato vrnila v tabor, saj lakota ni več dopuščala bega pred sajami. Del škofjeloške ekipe s Pintarjema in Dibo je tabor zapustil, preostalih šest pa se je odločilo, da ostanejo še eno noč.

Naslednje jutro se je s tabora poslovil tudi Laverdist in z vžigom motorja ponovno pregнал jamarje, da si poiščejo zatočišča. Uroš, Blatnik, Matija in Blaž so si zavetje našli v jami, ki je bila sicer že poznana, a je na prave meritve še vedno čakala. Tokrat je uspelo in meritve so pokazale spodobnih 100 metrov poligona oz. okoli 30 m globine.

Trojica z Urošem na čelu je izmerila še zadnjo jama na taboru. Namerila je skoraj nadpovprečnih 18 m, medtem sta se na svoj način kratkočasila Marjan in Pestater. Marjan se je zabaval z iskanjem prekratkih jam (ena je imela 8, druga 7 metrov), Dejč pa je ločeval odpadke na starodaven način, ki so ga jamarji poznali že davnega leta 2015. Okolica Račiške pečine je bila ob koncu tabora še lepša kot pred njim, Blaž - tečajnik pa je naslednjim skupinam zapustil s pipcem narejeno leseno kuhalnico. Bomo videli, kakšna bo ta leta 2215.«

Matic Di Batista

POLETNI RAZISKOVALNI TABOR KANIN 2015

Raziskovanje Kaninskih podov ima v našem društvu že kar zavidljivo tradicijo. V zadnjih nekaj letih pa tam vsako leto organiziramo tudi do 10 dni trajajoč tabor, ki je iz leta v leto bolj obiskan. Leta 2015 smo se tam zbrali med 31. 7. in 9. 8.

Kot je že navada, smo začeli z druženjem v petek v Bovcu. V soboto je sledil transport opreme iz parkirišča na Gozdecu do lokacije tabora. V prvem vikendu je bil podrt tudi dnevni rekord števila udeležencev, saj se nas je v nedeljo zbralo kar 31.

Večino dela smo imeli namen izvesti v jami P4 in v sistemu SuRovka. Poleg teh dveh jam je bilo tudi kar nekaj pregledovanja terena in raziskovanja novih jam. Raziskali smo osem novih jam, od katerih najgloblja meri okoli 50 m.

V jamo P4 smo se žal spustili le dvakrat. Težave nam je namreč povzročil agregat, ki ni najbolje preživel zime na Kaninu in nam je skuril kar lep del polnilcev za elektronske naprave. Tako smo v jami dvakrat širili na globini 472 m, kjer smo se sicer prebili v nekoliko »večji« prostor, vendar kasneje ugotovili, da gre glavnina prepaha v špranjo na začetku širjenja. Zanimivo, da tega nismo opazili, ko smo začeli širiti nesrečno razpoko. Je pa nadaljevanje precej neprijetno, saj je potrebno v položaju z glavo navzdol odstraniti zagozdeno skalo. Dela je torej ostalo dovolj za prihodnje čase.

Kot rečeno, je bilo leto 2015 leto uspehov v SuRovki. Dno, ki smo ga dosegli leta 2014, se je izkazalo za neperspektivno in ima celo sifon. Smo pa že v istem letu

ugotovili, da je nekaj 10 m nad najnižjo točko okno v breznu. To okno smo dosegli in se zadaj spustili v zaporedje stopnjastih brezen, ki so nas na koncu pripeljala do zanimivih horizontalnih freatičnih rosov. Splet smo raziskovali v več nivojih. Na najnižjem smo dejansko dosegli novo stopnjo, ki se je spustila za kakih 30 m. Tam smo ostali brez vrvi. V zgornjem nivoju smo se ustavili nad stopnjo, ki bi jo bilo prav tako potrebno opremiti. Vsega skupaj smo namerili 550 m poligona. Po taboru je bila tako SuRovka dolga okoli 1550 m in globoka 376 m.

Poleg raziskovanja smo čistili tudi stare grehe po jamah na Kaninu. Skupina treh jamarjev se je odpravila v Renejevo brezno, kjer so iz globine 1100 m pobrali tri jeklenke, ki so tam ostale po zadnji potapljaški akciji. Poleg jeklenk so nabrali tudi lepo količino smeti ter jo spravili do vhoda. Od tam smo smeti prenesli v dolino.

Tabor je bil poln uspehov in le upamo lahko, da bodo taki tudi v prihodnjih letih. Na koncu smo se že tradicionalno skopali v Čezsoči in se kasneje najedli v Bovcu.

Udeleženci: Aleksandra Krajnc, Tomaž Krajnc, Rafko Urankar, Nina Urankar, Ela Urankar, Samo Urankar, Kristofer Pečar, Lidija Pečar, Vanja Pečar, Jure Krajšek, Svit Krajšek, Matic Di Batista, Jaka Flis, Špela Borko, Marjan Baričič, Uroš Kunaver, David Škufca, Yuri Schwartz, Franček Gabrovšek, Tomaž Šuštar, Matjaž Pogačnik, Ajda Pogačnik, Marina Pintar, Grega Pintar, Matija Perne, Stephanie Sullivan, Matt Covington, Max (S) Šmrkovec, Joe Myre, Mike Futrell, Andrea Futrell, Franc Marušič, Matej Blatnik, Gašper Šolinc in Hinko Šolinc.

Matic Di Batista

RAZISKOVALNI TABOR POKLJUKA 2015

Glede na to, da tekom leta vikend jamarije na našem društvu ne zanemarjamo in da se veliko akcij odvije na Pokljuki, se spodobi, da se temu področju posveti vsaj enkrat na leto tudi nekaj več sistematičnega in skoncentriranega raziskovanja.

Med 18. 7. in 29. 7. 2015 smo tako na Pokljuki organizirali raziskovalni tabor. Pobudo zanj je dal Matt, ki se mu na oni strani luže verjetno kolca ob vsakem poročilu, ki prispe iz tega območja. Za organizacijo opreme in dovoljenja za raziskave s strani Triglavskega narodnega parka pa smo poskrbeli lokalno stacionirani člani.

Tekom tabora smo največ pozornosti posvetili delu v Platonu in Trubarju. Želja po povezavi nas je pripeljala že tako daleč, da sta se ekipi v obeh jamah uspeli slišati, žal pa do povezave ni prišlo. V Trubarjevem dahu smo na koncu jame nad preplezanim kaminom Final destination odkrili kar 400 m novih galerij, kar je dolžino jame potegnilo preko 5 km.

Preostalo delo je bilo opravljeno v jami Evklidova piščal, kjer se je plezalo kamin v Prpi, ki se žal nadaljuje v višave, ter v delu Didland, kjer ostaja okoli 100 m neizmerjenih rosov.

Izmerili in raziskali smo tudi tri manjše jame na podih.

Poleg tega smo uspeli narediti nekaj posnetkov območja iz zraka. Z njimi smo sestavili odlično 3D sliko površja z zelo veliko natančnostjo (na nekaterih slikah je moč razločiti iglice ruševja). Upam, da si bomo s temi posnetki v prihodnosti pomagali pri iskanju jam in na tak način našli tudi kakšno novo jamo.

Na koncu naj se še enkrat najlepše zahvalim TNP-ju, ki nam je omogočil kampiranje znotraj parka.

Več avtorjev; zbral in uredil Primož Presetnik

PRVOMAJSKI TABOR PODLESJE 2016

Uvod

Sedež tabora je bil v prijetnem zaselku Podlesje južno od kraja Remergrund, vzhodno od Mozlja oz. jugovzhodno od Kočevja. Zaselek ima dve naseljeni hiši in več drugih stavb, npr. kokošnjak, kjer je bil nekoč zapor za ženske. Sledeči zapiski so prepisi šifriranih dnevniških vpisov, ki smo jih uspeli voditi do zadnjega aprila, ko so praznovanja terjala svoj dolg. Vendar se je tudi iz tistih dni v ljudskem izročilu ohranila marsikatera prigoda, čeprav jo različne osebe različno pripovedujejo ali celo trdijo, da se ni zgodila.

Dnevnik

Sreda, 27. april: dan osvobodilne fronte – jame so ferderbane – napad divje svinje – Armina izgubimo tretjič – divjo svinjo napademo

Znano je da jamski zrak osvobaja, zato se je z gosti vred zbralo 17 članov, med katerimi je bil lep delež letošnjih tečajnikov. Spoznali smo se z gospodarjem Damjanom, ki nam je odstopil v uporabo lično brunarico in zraven spadajoči jurček. Razdelili smo se v dve ekipi; prva je šla gor (na Deklični vrh) druga pa dol (na področje bivše vasi Ferderb).

Poroča Primož – dolnja ekipa: »V okolici bivše vasi Ferderb so jame ferderbane, ker nismo našli nič jamolikega, samo par vodnjakov oz. kaptiranih izvirov. Zato smo se sprehodili malo višje na pobočja Muhovega brega, kjer smo preverjali lego domnevne jame, ki so jo imeli označeni gozdarji. Verjetno smo jo našli, približno 350 m od domnevne lege. Post festum je dobila ime »Svinjebežnica« – po incidentu, ko je ena sama svinja pretrgala našo linijo strelcev ali iskalcev jam in povzročila panični beg in izgubo mobilcelov. Še dobro, da je tečajnik Gregor tam blizu našel jamico in je Urošu hotel sporočiti srečno novico, pa mu je osamljeni mobilcel zvonil le par metrov daleč. Našli smo torej še nekaj lukenj, od katerih bi bilo vhod Gregorjeve luknje malo za premodelirati, druga pa se je po nekaj metrih zaključila. Poiskali smo tudi znano jamo Brezno v globoki škraplji. Še je tam. Vmes smo dvakrat našli in trikrat izgubili Armina, ki je na koncu našel eno malo jamo, videli osem košut v tropu, eno kuno ter našli dva jelenova roga.«

Poroča ?? – gornja ekipa: »Odpeljali smo se proti vznožju Deklične gore in ugotovili, da se pot konča 400 m stran od naše brunarice. Nadaljevali smo peš po vlaki in se na vrhu razdelili v strelce ter pregledovali pobočje v smeri proti dolini. Teren je izgledal obetavno, vendar se je hitro izkazalo drugače. Moramo priznati, da nismo hodili v prav enakomernih razmikih eden poleg drugega; izgubili smo se trikrat in se štirikrat našli. Prvi potencialni vhod je našel Lovel, vhod velik približno 15 cm, iz katerega občasno piha. Izgleda, da bi z odkopavanjem vhoda lahko napredovali, kar smo tudi poizkusili – brez uspeha. Jon je medtem 400 m stran našel vhod, ki je zelo ozek in blaten. Umaknili smo skalo in Diba je poizkusil zlesti v jamo, a se mu zaradi zagostene skale in blata ni uspelo zveliči več kot 3,5 m globoko. Sledila je kratka malica – zahvala za prehrano gre Boru ali Jonu (ni čisto jasno). Lovel je 50 m stran na pobočju manjše vrtače ponovno našel še en majhen dihalnik. Nato smo šli do ceste za Rajndol, jo prečili in nadaljevali v SZ smeri. Na poti nas je zmotila mama svinja s štirimi mladiči, ki so se pustili celo fotografirati. Mama svinja je imela srečo, da se je približno 5 m pred XXX (nečitljivo) obrnila v levo in ni končala v loncu. Ob vračanju proti koči je Matej naštel enajst ali dvanajst košut. Našli smo tudi jelenovo lobanjo z rogovi. Vrnili smo se v treh skupinah.«

Pizamar (foto: Matej Blatnik).

Zvečer smo nekaj pojedli, nekateri so se odpeljali domov ali na kopanje v Galacijevko, ostali smo, kaj popili in se zgodaj spravili spat. Ah, da, malo sodre ali babjega pšena je padlo, pa kakšna snežinka. Ljubljana je istega dne dobila pošiljko 30 cm snega in po nekaterih informacijah ni bila tako bela od pomladi 1945. leta naprej.

Četrtek, 28. april: WC račka – Miletovo brezno – Damjanova jama – prvi načrt že gotov – kamen pada 50 m – neizmerno žrtvovanje

Poroča Primož: »Zbudili smo se. Ob 8:15 mi Armin pokaže vhod v jamo, ki jo je našel včeraj. Delovno ime »WC račka« – po priokusu vode, ki smo jo pili včeraj. Želodčnih težav še nismo opazili; verjetno jih je preprečila dobra mera pelinkovca. Matic se odpelje po nakupih v Kočevje, ostali so zarana pod Ukijevim vodstvom začeli vaditi merjenje jam.

Merjenje Jurčka (foto: Domagoj Korais).

Ko se Matic vrne, se greva žrtvovat k Damjanu, da poravnamo račune in kaj lepega rečemo. Povrnili nama je z odličnim orehovcem in s salamo. Nato nama je pokazal vhod v Miletovo brezno in Damjanovo jamo. Sicer pa so delovale tri merilne skupine – tisti, ki so bili z mano, so šli izmerit WC račko in Damjanovo jamo. Obe jami je s starodobnim metrom, kompasom in naklonomerom zmeril tečajnik Boštjan z Matejevo oz. Borovo asistenco, medtem ko sem jaz malo rekognisciral naokoli. V Damjanovi jami bi se dalo z večjim odkopavanjem priti še kam naprej, vendar prepriha nismo opazili, zato smo dela prekinili. Vreme je bilo zelo kislo, zato smo sklenili, da poiščemo eno »Ladišičevo« jamo, ki pa je v mokrem somraku nismo našli.«

Poroča Uki: »Z Darjo, Aljošo in Grego smo se odpravili raziskovat in merit jamo, ki jo je prejšnji dan odkrila Marina. Jama ima vhod 3 x 10 m, v njem pa je bilo nekaj debel. Spustili smo se na dno prvega »brezna« (10 m), od koder se je dalo po kamenju in strohnelih deblih spustiti še nekaj metrov do kamrice, kjer se jama konča. Nad kamro se odpira 5 m dolg rov, v katerega se je stlačila Darja. Ko smo ugotovili, da ni nadaljevanja, smo začeli meriti z distotom. Pri tem je vsak od tečajnikov poskusil z merjenem z ene točke, nekdo drug pa je risal ta del načrta, tako da smo sproti vsi naučili uporabljati tako disto kot dlančnik. Po terenu smo načrt še narisali na računalnik in deloma sestavili tudi zapisnik.«

Poroča Matic: »Izmerili kratko Miletovo brezno in šli rekogniscirat področje bližje Kolpi. Prehodili 4,5 km. Rezultat »Nej slab«. Dve jami, ena manjša od 5 m, v drugi pa pada kamen čez 50 m. Po dežju so se sprehajali še Domagoj, Lovel, Peter in Jon.«

Delegacija utrjenih članov se je zvečer šla še enkrat žrtvovat k Damjanu. Tokrat smo spet poizkusili malo orehovca in limonce, borovnice pa smo dokončali v sedaj že slavni Titovi sobi. Rajanje smo nadaljevali pri koči, kjer je okoli 3:30 zmanjkalo pijače, zato smo šli spat.

Petek, 29. april: iščemo humus – predamo se oblastem – DZRJL boljši od mame – Viva l'A e po bon – romantičen večer

Mnogo ljudi je odšlo, nekaj jih je prišlo.

Poroča Primož: »Matija je moral v Kočevje uredit neke birokratske zadeve za ženo, jaz pa sem moral dopolniti zaloge; slednje sva nabavila hitro in brez problemov tudi za ostale – le Darja naju je spravila v zadrego, da naj ji prineseva veganski Humus. Nisva se pustila oplašiti, čeprav sva v tretji trgovini za vsak slučaj kupila eno konzervo fižola in zavitek arašidov, saj sva od prodajalk dobivala čudne poglede (češ, kaj iščeva humus v trgovini s hrano). No, ko sva to hrano le našla, sva se strinjala da bi morale trgovine, ki prodajajo podobne produkte, imeti velik napis »Vegans – welcome«. Najhujše od vsega tega pa je, da smo naknadno izvedeli, da bi ta namaz lahko pripravila kar Damjanova mama.

Poroča Matija: »Dopoldne je padla odločitev, da z Darjo, Primožem in Jako poiščemo nekaj jam, registriranih leta 1941. Nahajajo se na območju, ki je za navadne civiliste – (samocenzura za ohranjanje tajnih informacij). Območje okoli – (samocenzura) je vadbeni center – (samocenzura). Jasnih mej nima, dostopne ceste pa so opremljene z zapornicami in opozorilnimi tablami. Vse to smo – (samocenzura) in se podali skozi gozd. Pri iskanju jam smo bili uspešni samo enkrat. Ostalih nismo našli zaradi faljenih koordinat. Eventualno smo dospeli do vojaške kontrole, kjer smo pokramljali z oficirji in se tako predali oblastem. Bili so prijazni, a so nas napotili ven iz območja. Šli smo v tabor in spili pir. Kasneje nam je Damjan spet pokazal neko novo jamo ob vlaki v gozdu, nedaleč od Podlesja. Jamo smo raziskali in naredili načrt. Jaka jo je poimenoval Titova soba v čast našemu šefu. V navdušenju nam je slednji poklonil liter šnopca. Mimogrede smo našli še včeraj ne-najdeno »Ladišičevo jamo«, ki smo jo glede na GPS zgrešili za 5 metrov. Zvečer smo hodili po gurti, vreme pa je bilo bomba.«

Poročata Lovel in Domagoj: »Alora, nova jama, nove globine. Po Matičevi napovedi nam je Podlesje podarilo globoko jamo. Internacionalna ekipa se je spopadla z vrsto brezen, ki so nas pripeljala do globine 94 m. Vozel, ki je obtičal meter nad dnom, nas je spomnil, da smo pravkar porabili ves štrik. Jama sicer gre naprej, ampak o novih delih lahko preberete v nadaljevanju. Jamo smo raziskovali Matic, Lovel, Domagoj in Boštjan. Petr Kozel - Štajerc ni bil

z nami, ker pa je to njegova prva najdena jama, je jama dobila delovno ime Kozliček. Manjša jama v bližini je res plitkejša od 5 m (4,9 m, če smo natančni) in žal ne sodi v kataster. Za ekipo je skrbela zunanja logistika Uki, ki je tudi rekognoscirala okolico. Agli atii!»

Domagoj, ki ga v Trstu nazivajo »Ultimo«, je dobil tudi naš nadimek »Dragimoj«, ker so si ga tako nekateri lažje zapomnili. V bistvu bi moral na obisk k mami, pa je sklenil, da se na taboru počuti kot doma in da bo ostal do konca. Malo smo pokramljali o tem, čigav je Trst in o prednostih socialističnega sistema (v tem času smo že izvedli prostovoljno kolektivizacijo in nacionalizacijo kruha ter drugih jestvin). Med drugim nam je zapel tudi pesmico, v kateri Tržačani še vedno slavijo rajnko Avstrijo. V ožjem krogu, kjer je Gi-Ci-Pi ozračje motila le Darja, smo tako preživeli lahek večerni kulturni program. Damjanova flaša je prišla prav.

Objem klopi – če pa ni punce (foto: Primož Presetnik).

Sobota, 30. april: zelo globoka jama – zmanjka baterije – do Kolpe – živel 1. maj

Z vseh vetrov so se zbrale okrepitev. Razdelili smo se v dve skupini; prva je napadla globine Kozlička, druga grupa odredov pa se je razporedila v strelce in preiskovala področje Volčje stene južno od Kozlička do sten nad Kolpo.

Poroča Jaka: »Namen današnje akcije je bil raziskati do konca novo 100-metrco. Zbrali sta se dve ekipi: raziskovalno-opremljevalna in fotografsko-merilna. V prvi sem bil z Lovelom in Domagojem, v drugi pa so bili Darja, Matija, Uroš in Matej. Oni so poslikali prvih sto metrov, mi pa opremili nadaljevanje. Naposled sem kot opremljevalec prišel do dna jame. To je šaht, ki je precej moker in na dnu zašodran. Potem smo ta šaht prepustili merilcem, mi pa smo pregledali odcepe v višjih delih. Jama je sedaj globoka 148 m. Na povratku smo želeli opremiti še eno vzporedno brezno. Seveda po klasični matičarski navadi ni šlo vse po planih. Zmanjkalo nam je baterije in šaht je ostal neopremljen. Štrike smo pustili notri, jama pa razopremili kolikor se je dalo. Nestrpno smo že pričakovali kres in na povratku smo ga uzrli. Bil je obkoljen z veselimi člani. Akcija je bila uspeh, a z grenkim priokusom.«

Poroča Primož: »Množica članov (številke ne poznam, ker se nismo prešteli, menda pa smo se vsi vrnili) se je odpravila v redki vrsti proti Kolpi. Sprehod je bil kar idiličen, samo jam ni hotelo biti. Tako smo prišli do sten nad Kolpo, kjer smo se obrnili proti vzhodu in se v ne tako lepem redu odpravili k zaselku Lapinje. Tam smo se okrepcali za eno hišo, čeprav Stephanie ni bila čisto prepričana, da nas ne bo kdo s puško pregнал z njegove posesti. Ker smo videli, da se v sosednji hiši kadi iz dimnika, sva s Starim odpravila poizvedovat. Tam naju je gospodinja lepo sprejela in ko sva se ravno žrtvovala pri pivu, sta prišla Ikarus in Marjan, ki naju je tudi nadrl, kje da hodiva, oni pa vsi žejni oz. nekaj takega. No, potem ni bilo drugega, da sem odšel še po »ženske« in po Garmina, ki je pazil nanje. Ravno takrat pa je prišla na obzorje tudi Marina, ki smo jo izgubili pred kakšne pol ure. Vsi smo se stlačili v kuhinjo, ko je prišel še gospodar, ki ga je živo zanimalo, kaj delamo. Po pozdravu smo preiskovali še vzhodno stran ceste Lapinje–Podlesje. Našli smo dva vhoda v že registrirane jame in enega, ki je vsaj od daleč največ obetal. Vhod je bil večji kot vsi dosedanji vhodi skupaj, vendar se je hitro zaključil, zato je dobil ime Brezno izgubljenih upov.«

Damjan nam je pripravil kres, ki je po naši vrnitvi že lepo plapolal. Potem so se začele večerne bakanalije s petjem zimzelenih ferajnovskih uspešnic, prekinjenih s kakšnim revolucionarno partizanskim komadom. Zgodbe se o dogajanju v tem delu precej razlikujejo, vsi pa se strinjamo, da je bilo lepo.

Nedelja, 1. maj: tih deževen dan – jebena grupa – živel 2. maj

Tako enkrat okoli opoldneva so se dvignili še zadnji člani. Bolj zato, da so se malo nasitili in potem odpekotali domov, drugi pa so se v tem deževnem popoldnevu odločili še malo miže premisliti.

Poroča Primož: »Čuvam ogenj kot neka nej – – vestalka, no, tokrat mi družbo dela Teja. »Jebena grupa« Diba, Darja, Jaka, Domagoj in Matej (poimenovana po napisu na lokalnem traktorju) se namaka v jami. Ni jih že uro in pol, se pravi, da so našli nadaljevanje.«

»Jebena grupa« se tlači v jamo (foto: Tomaž Krajnc).

Kmalu po tej »mentalni« zabeležki so hrabri prišli nazaj, blatni do gat. Raziskali so vzporedno brezno, ki se združi z glavnim. Malo švohotni smo povečerjali za mizo pravo večerjo s testeninami in steklenico vina, saj smo pečenja in piva imeli čez glavo. No, v večernih urah je tudi slednjega spet zmanjkalo. *Kako fajn, da jutri ni treba v službo.*

Ponedeljek, 2. maj: *peklenski ritmi polke in valčka – kava z Damjanom – odhod domov*

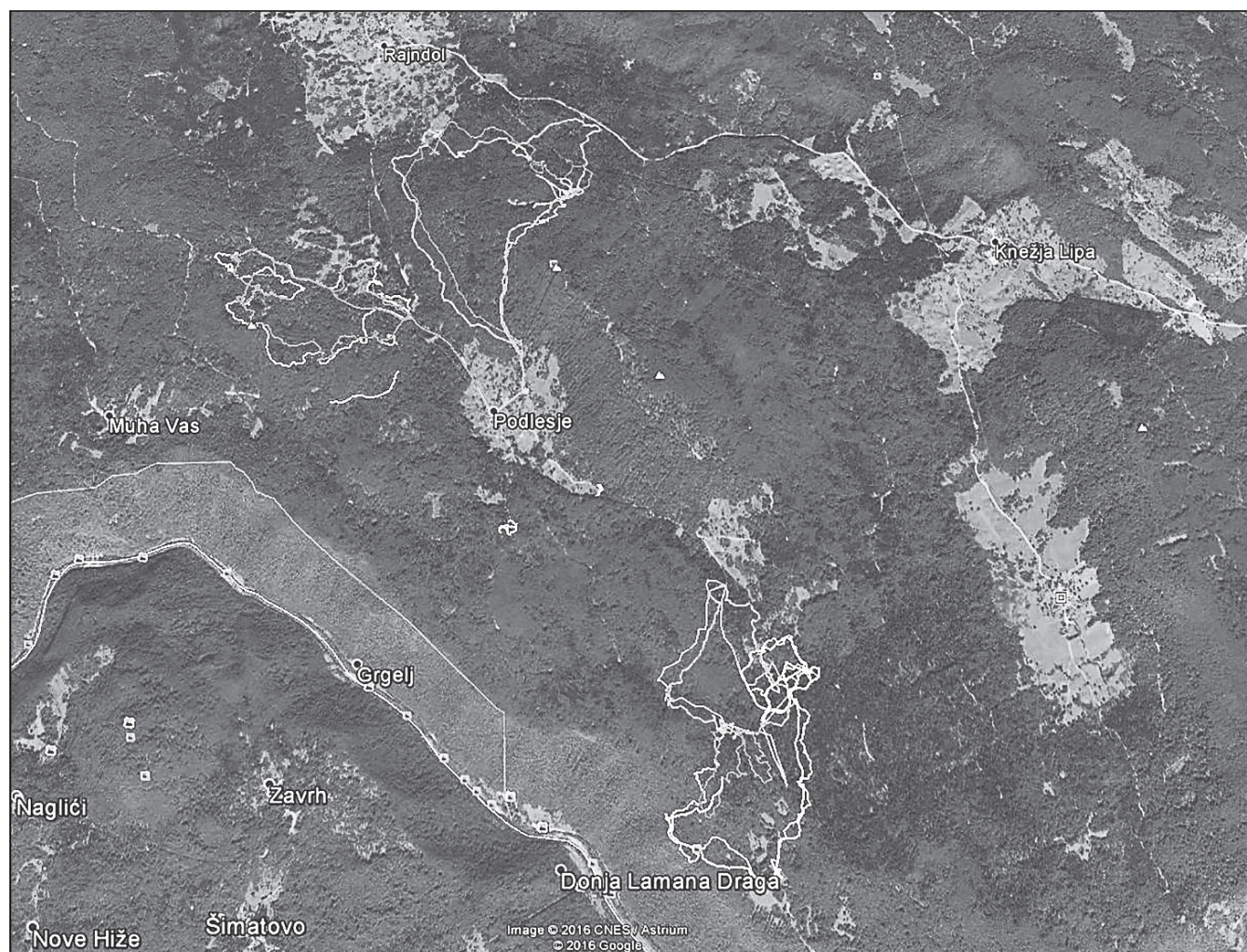
Kočo smo pospravili ob muziki, ki je ne bi pripisal zavednemu metalcu. Ob turbo izvedbi slovenskih narodnih smo čim hitreje želeli pospraviti in oditi domov. Vendar smo se odpravili še na kavo k Damjanu, ki je bil tudi malo utrujen od teh praznikov.

Zaključki

27 udeležencev tabora je našlo 6 novih jam in nekaj lukenj, ki bi jih bilo za pogledati od blizu s kakšnim orodjem v rokah. Kraljica je seveda skoraj 150 m globoka jama, ki med približno 3000 jamami v JV Sloveniji spada med deseterico najglobljih brezen. Z domačini smo stkali dobre veze in ti nam že obljublajo informacije o novih jamskih vhodih.

Seznam nastopajočih

DZRJL & tečajniki 2016: Marina & Grega Pintar, Marjan Baričič, Stanka Perne, Matija Perne, Stephanie Sullivan, Matic Di Batista, Aljoša Bregar, Matej Blatnik, Blaž Flajšman, Boštjan Zupan, Uroš Kunaver, Jon Polak, Peter Kozel, Darja Kolar, Gregor Benko, Primož Presetnik, Bor Vidic, Armin Krivec, Tomaž Šuštar, Vesna Blagotinšek, Blaž Dolžan, Aleksandra & Tomaž Krajnc; Speleološka udruga Estavela: Lovel Kukuljan; Commissione Grotte Eugenio Boegan: Domagoj Korais

Karta raziskovanega območja z vrisanimi potmi GPS-noscev, ostali člani so izpolnjevali vrzeli levo in desno od teh poti (kartografska podlaga: Google maps).

Avtorji teksta: Grega Pintar, Špela Borko in David Škufca; uredila Špela Borko

KANINSKI TABOR 2016

Mimo tabora se je tako ali drugače prikotalilo 38 članov, polčlanov in priveskov: Kristofer Pečar - Bajsi, Vanja Pečar, Rafko Urankar - Cile, Nina Urankar, Samo Urankar, Ela Urankar, Jure Zakrajšek - Juki, Svit Zakrajšek, Aleksandra Krajnc - Jerca, Tomaž Krajnc - Garmin, Grega Pintar - Stari, Marina Pintar, Anže Oblak, Matt Covington, Rafael Camargo - Olimpijc, Lauren Satterfield, Matic Di Batista - Diba, Špela Borko, Uroš Kunaver - Caverdaddy, Katarina Kosič Ficco, Mike Ficco, Matjaž Pogačnik - Pigi, Ajda Pogačnik, Jure Likar, Andrej Drevenšek - Vrtnar, Nada Pintar, Bor Vidic, Jaka Flis, Teja Čeru, Domagoj Korais, Darja Kolar, David Škufca, Ester Premate, Martin Benedičič - Mrtn, od Mrtna kolega Aleš, Metod Di Batista, Marjan Baričič in Stanka Perne.

31. 7. 2016

Kosiča sta šla po robo v dolino. Vrtec je odšel na sprehod. Ekipa Surovka: Garmin, Lauren, Matt. Ekipa P4: Diba, Anže, Olimpijc. Uki je kučni inženir (naredil je nosilec strehe in odvodnjavanje). Špela in Jerca stražita kamp. Zmanjkalo je Septolet (Špela trpi), ampak šnopca pa ne – preživela bo.

V P4 so razširili 1,5 luknje na poti dol (Anže in Diba se nista mogla uskladiti glede podatka in načinov širjenja) in 5 lukenj na podnu – luknja v meandru navzdol se je odprla, prepah je ogromen, po 2 m pa je zopet ožina. Ampak bo šlo! Olimpijc je preživel in Anže ga uči slovensko. Ekipa Surovka je prišla ven za peštirovci, po zgornjem nivoju fosilcev so šli naprej in našli brezno. Vmes v kampu: Cile je hotel vreči ven mizo. Rekel je, da če bi ostal do konca tedna, bi Pintarico privezal na eno stran, Anžeta na drugo in jih »fuknu« čez pode. Da, imamo novo mizo – lepa je, z veliko nosilnostjo in natanko 10 cm širša kot prejšnja, zaradi česar stari gospodje trpijo, saj se ne morejo udobno premikati okrog nje, pa še trebuščki jih tiščijo ob njo. Marina in Anže sta kriva, ker sta bila glavna mizarja.

1. 8. 2016

Ščije. Diba se uči ukulele in del občinstva se norčuje iz njegovih spretnosti. Prišel je Andrej! Z dvema vrečama paradiznika, najlepša ti dala! Anže čuti jamo. Pije šnop, kefir in teran. Diba ima volka v ušesu, Špela pa v riti. Ogladali smo si vhod v Vrtiglavico in pokukali v sosednjo udornico. Popoldne so šli Diba, Špela, Anže, Olimpijc, Andrej in Uroš na obisk k novomeščanom. Popili so dve steklenici vina in se odmajali nazaj. Tik pred bivakom so opazovali čudovito osvetljene gore in mavrico. Doživeli smo daleč najbolj herojski vpad novih prišlekov: Darja in Domagoj sta s 3,5 ruzaka prišla iz Bovca do kampa peš v dežju.

2. 8. 2016

Danes so aktivne ekipe Surovka, P4 in Krajnc v neki novi jami. Ekipa Surovka v dveh oklih je prišla do sifona (Matic + Špela), druga ekipa z Mattom in Lauren pa je napredovala po višjih fosilcih in na koncu prišla do drugih dveh. Za najbolj perspektivno varianto ostaja prečenje enega od višjih brezen, saj se na drugi strani vidi nadaljevanje fosilca. Metod Di Batista bi rekel »perspektivno«. Špela in Matic sta tudi merila, po prvih ocenah je jama sedaj globoka med 399 in 405 m. Druga ekipa je bila v P4. Anže, Mike, Bor in Olimpijc so širili na dnu, pravijo, da 4–5 ur. Kakorkoli, uspelo jim je prebiti meander. Anže trdi, da je meandra 8 m. Jama se nadaljuje z aktivnim 45 m globokim breznom, na dnu je podorna dvorana, ki je zelo razbita in razvejana. Na eno stran dvorane se v podoru nadaljuje brezno, po kaminu 20 m globoko. Iz smeri prihoda je še eno brezno, ki bi morebiti lahko imelo celo fosilni horizontalni nivo. Vmes je še tretje brezno, po katerem teče precej vode. Zakonca Krajnc sta raziskala dve novi jami na JZ pobočju Malega Babanskega Škednja. Ena se nadaljuje z breznom in ima prepah.

3. 8. 2016

Ob 6-ih zjutraj se je vrnila ekipa iz P4 – uspeh! Glej pisanje prejšnjega dne. V nadaljevanju se počasi sestavlja taborški vsakdan. Ciletovi in Bajsijevi gredo v dolino – domov. Z njimi tudi Nada in Andrej. Po naporih prejšnjih dveh dni se sestavi pravzaprav le ena ekipa – Surovka: Marina, Flis, Darja in Domagoj. Namen je prečiti brezno in nadaljevati po fosilcu na drugi strani. Trenutno to izgleda kot najbolj obetavna možnost, da se izognemo sifonu. Pretežno sončno, vremenska napoved je solidna. Zjutraj je tabor preletela večja skupina jastrebov, bilo jih je več kot 25. Špela, Diba in Bor so odšli proti melišču nad Renetom. Bor je zavil na bivak, Špela in Diba pa sta izmerila jamo nad meliščem, ki ima trenutno 30 m globine in se nadaljuje ob snegu. Vhod ima na 1421 m n. v., kar je le 9 m pod najvišjo Kaninsko jamo (A-6). Ker sta bila v kratkih hlačah, sta nadaljnje raziskave prepustila za v prihodnje. Ob 13:30 so ostali v taboru še: Katarina, Mike, Rafael in Stari. Po drugem pivu in precej šnopca se Stari odloča, ali bi šel na špencir do jamarskega bivaka. Razvoj dogodkov bo ... Po težkem in napornem preštevanju smo zvečer ugotovili prisotnost celih 21 osebkov, petih državljanstev. Skratka, mednarodni tabor. Škufca je prinesel polnilo za maline. Člani so danes obiskali jamarski bivak in vlažen spodmol JKNNM.

Surovka: Marina in Flis sta plezala prečko v breznu na cca –300 m (stroka ne ve). Darja in Domagoj sta sledila, do koder sta lahko. Skupini sta se razšli na dnu dvorane na –60 m. Flis je zlezal prečko v dolžini 5 m preko brezna. Prepah tam premine. Po okoli 5 m zelo ozkega meandra je

zadeva preozka, zadaj se odpre brezno. Prepaha na tem mestu ni. Na mestu varovanja – pred breznom – je prepah znaten. Očitno gre navzgor v kamin. Skupini sta se zopet srečali na –60 m.

Alternativna imena tretjega člana: party palčke, cepiči, ballcaps.

4. 8. 2016

Vstali. Uspeh.

Spekli čevape. Uspeh.

P4: Matt, Diba in Špela smo opravili delo treh predvidenih ekip: preopremili smo Stoparja, prvo vrv v meandru, namontirali odmikače, raziskali in izmerili nadaljevanje. Skozi razširjen meander vstopiš v 30-metrsko brezno, kjer se zanihaš na polico in nadaljuješ v podorno dvorano. Na koncu 20 m dolge dvorane se odpre 10 m globoko brezence, ob strani je pritočni kamin z veliko vode. Sledi 20 m širokega prehoda in... Beli cvet. Najprej smo zagledali bele karfirole, po stenah velikega brezna. Opremlili smo stopnjasto brezno, zvano Beli cvet, do globine 60 m, potem nam je zmanjkalo vrvi. Kamen leti – vsaj 50 m. P4 ima končno neuradnih 600 m, upamo na 650. Uradnih pa 592, ni se nam dalo streljati navzdol. Skupno 160 m dolžine in 125 m globine. Sporočilo kampu: najdite vrv in pojdite not. Sledi popis opreme v jami, skica, ki prikazuje, kaj je potrebno preopremiti in dopis »Pustite nas spat, ura je 4, vse je v ruzakih.«

Surovka: Škufi in Lauren sta začela plezati kamin, kamor gre prepah. Lauren je splezala okoli 10 m kamina. Luknja v stropu je oddaljena še 20 m. Prepah se še vedno močno čuti in gre navzgor. Plezarija je obetavna.

Vrvna matematika: 1485 m n. v. dna P4 – 1200 m n. v. fosilcev v Reneju = 285 m vrvi + za zanke.

Vreme bo jutri lepše, v nedeljo pa bo v Bovcu 30°C.

Predikcije prihodnjega dogajanja v P4:

- Diba: podor čez 50 m,
- Flis: zmanjkalo bo vrvi,
- Lauren: šlo bo še vsaj 100 m,
- Špela: na koncu konca štrika bomo doskočili v galerije,
- Garmin: 50 m in podor,
- Stari: porabili bodo vso vrv in še ne bodo v Reneju,
- Anže: prišli bodo do –900 m in v galerijo. Jama bo šla naprej.

5. 8. 2016

Slaba napoved. Mike in Katarina ter Mrtn in Aleš gredo v dolino. Rafael in Stari neseta v dolino smeti in odvečno robo. Prve kaplje so ju ujele že pred avti, zatem je prišla lepa nevihta. Vračata se s 300 m vrvi in plinsko jeklenko. Mimo Poljakov, obvezno. Ko prisopeta do Poljakov, sta primerno postrežena – s čajem in žubrovko. Debata levo, desno, postaja hladno in odpravita se v matično lukno. Totalna megla, vidi se dober meter. A to ne predstavlja večje ovire za poznavalce Kaninskih bregov. Srečno

prideta v tabor pred glavnimi padavinami. Skuhamo super pašto, tabor se umiri in glej ga zlomka – pridejo Poljaki. Petčlanska delegacija iz Krakova popestri večer, ki se nategne globoko v naslednje jutro. Odkrili so približno kilometer jame v Vilinskih galerijah. Iz Milanovega kamina so prišli do aktivnega meandra, prehodili so 400 m in se še vedno nadaljuje. Prepah povsod. Poleg aktivnega meandra so tam tudi fosilni rovi, ki jim enako niso videli konca. Po uspešnem taboru se v soboto odpravljajo domov. Po petnajstih letih je bil to prvi obisk Poljakov v našem taboru.

6. 8. 2016

Ekipa se počasi sestavlja. Imamo orkansko burjo po fronti. Še vedno nas je v taboru vsaj 17, lahko se kdo še kje skriva. Nekaj jih gre v P4, vročo točko letošnjega tabora. Drugi gredo v Garminovo novo jamo, razopremlili bodo tudi vhodne dele Surovke.

P4: Darja, Flis, Diba in Špela

Boli.

Življenje, kruto neizprosno.

Ližemo rane. – Ti prasica neusmiljena!

Boli.

...

O pivo in pašta!

Svet je vseeno lep in kmalu gremo spet.

Post festum povzetek tabora

Bilo je lepo, kot vedno. Na jutro odhoda smo popili vse skrite zaloge piva in šnopca, nekaj jih je mogoče ostalo skritih za prihodnjič. Zakopali smo zaloge in se odkotalili proti kopanju na sotočju Slatnice in Soče. Imamo 9 novih čurk. Krajnčeva ta nova – ki ni več čurka – je zdaj dolga 179 m in globoka 143 m. Naprej gre. Surovka ima novih 191 m poligona in 21 m globine, skupno je zdaj dolga 1786 m in globoka 406 m. Na najgloblji točki nas je ustavil velik sifon, ves orkanski prepah gre v kamin, kjer nam do nadaljevanja manjka še 10–20 m plezarije. P4 ima novih 229 m poligona in 176 m globine, skupno 1233 m poligona in 650 m globine. Po divjih širjenjih in mnogih človeških žrtvah smo prebili ožino in dokazali, da jama ni od muh. Iz zvezd bereta Diba in Garmin: podor na dnu zadnjega brezna – 50 m nižje od predzadnje akcije – nas je usmeril v okna, prepah pa nam daje volje, da bomo še kdaj šli tja. Preopremljena je tudi vrv pod Adrenalino v Reneju (natrgana je enakomerno na približno 0,5 m dolžine – upamo, da lastnik dotični krol ali pantin uporablja le še za britje in ne več za lupljenje štrikov).

Matija Perne

FRANCIJA 3. – 20. 8. 2016

Še spomladi sem si predstavljal, da bom letošnji dopust preživel kakor lani; na obveznem društvenem taboru na Kaninu in na Pokljuki na odpravi pod Mattovim vodstvom. Tako mi ni bilo mar za Philippova običajna vabila na raziskovalni tabor v grotte des Chamois in Rémyjeva v gouffre Berger. Toda člani so se navzeli Uroševega navdušenja in se odločili za Berger, pa še Stephe je navijala za Francijo, češ da bi rada videla več sveta in da jezikovne prepreke tam zanjo ne bodo nič večje kakor doma. Tehnico je prevesil Matej, ki je kot pravi geograf tudi pravi potepuh, pa še pri Philippu je imel študijske obveznosti, tako da smo se skupaj podali na oba francoska tabora.

V sredo 3. 8. 2016 smo se okrog sedmih odpeljali iz Postojne. Navigacijska naprava je lagala, da bomo na cilj prispeli kmalu po tretji uri. Ni nam bilo treba hiteti, saj nam je Philippe obljubil, da bo okrog šestih po naš tovor prišel štirikolesnik. Mimo so šle Vipava, Ajdovščina, Gorica, kup manj znanih krajev, San Donà di Piave, Benetke, Padova, Vicenza, Verona. Postanek. Ko so me spustili za volan, ni šlo čez 100 kilometrov na uro. Zlezli smo mimo tovornjaka in se znašli v zastoju na izvozu za Gardaland, saj si je avto zaželel popravila ... Kratek postanek ga je potolažil in iz previdnosti smo nadaljevali nekaj časa izven avtoceste, nato pa po programu. Brescia, Cremona, Piacenza, postanek. Tortona, Savona, Imperia, Sanremo, XXmiglia, postanek. Napovedana ura prihoda se je odmikala. Cestnina na kovance pri Nici, Carros, dolina reke Var, Puget-Théniers, bencinska. Entrevaux, Castellet-lès-Sausses, šesta ura, Col du Fa, parkirišče. Gabi in Marco sta nas prehitela za nekaj ur, tako da smo ostali sami. Malica, pakiranje, pot pod noge v smeri Aurenta – in na ¾ poti smo srečali Didierja, hip zatem pa quad na poti po nas. Domačin Lulu je vozil, Philippe se je peljal zraven. Tako smo prepeljali še ostanek svoje prtljage in zvečer prišli v vas.¹

Aurent je očarljiva nekdanja vas. Stalnih prebivalcev že dolgo nima, toda kamnite hiše v vaškem jedru stojijo, lastniki jih zgledno vzdržujejo in uporabljajo za oddih. Uličice so ozke in brez avtomobilov, ni žic, saj ni elektrike. Ni šole, saj razen med počitnicami ni otrok, zato pa so v obnovljeni šolski zgradbi postelje, da služi kot velik in udoben planinski bivak, včasih tudi jamarski bazni tabor. Tam so nas pričakali Monica, Gabi, kuhar José, Alex, Marco, Philippov brat z ženo, morda še kdo. Ostali so prihajali v naslednjih dneh, mnogi pa odhajali pred zaključkom, tako da se je družba spreminjala, ponavadi nas je bilo od dvanajst do petnajst. Večerja je bila ob našem prihodu že na mizi: pastis, makaroni s klobasicami – mi smo prinesli dva izotopa Čili Pipp-a za dodatek – solata

iz mešane zelenjave s čičerko in koruzo, rdeče vino, sir, kruh. Hrana je bila dobra, saj Francozi nekaj dajo na to, pa še pripeljejo se s štirikolesniki. Z veseljem smo se jim pustili razvajati. Za zajtrk so bili vedno na razpolago vsaj quatre-quarts, marmelada, čaj, kava, mleko v prahu, razni kosmiči in palačinke, za večerjo vsakokrat kaj drugega, za na teren pa se je tudi našlo kaj okusnega.

Kdor je imel šotor, se je utaboril na travnikih okrog cerkve izven pokopališkega zidu, ostali pa v šoli. Prespali smo, zajtrku je sledil sestanek o »hišnem redu« tabora. Smeti se ločuje na tiste za odvoz, tiste za kurjenje in na organske za metanje po bregu. Če do šestih zvečer katere od ekip ni nazaj, se prižge radijsko postajo, da lahko pokličejo od jame, kajti telefonskega signala je v teh hribih malo. Za vsakega se mora vsak dan vedeti, v kateri ekipi je, da ljudje ne bi bili po nepotrebnem pogrešani in ostalim povzročali skrbi.

Samota in odmaknjenost imata svoj čar, radi pa smo tudi obiskovali bolj obljudene kraje in se družili z domačini. Stephe, Monica in jaz smo šli dvakrat v Argenton, sosednjo vas, dobro uro hoda od doma. Ima elektriko, cesto in stalnega prebivalca ali dva. »Buvette«, točilni pult z nadstreškom na ulici in par miz ter klopi nasproti njega, je zbirališče vaščanov, obiskovalcev in psov. Ob prihodu je krčmarica ravno stregla štirim veselim gostom, tako da smo šli kar mimo na obhod vasi in pri cerkvi naleteli na zgovornega traktorista. Monica govori francosko in navezovanje stikov ji gre dobro, tako da se je z njim takoj zapletla v pogovor. Izkazalo se je, da je bila Marcelova pokojna žena Romunka iz istih krajev kakor Monica, svak pa prihaja čez poletje v Argenton pomagat pri kmetijskih opravilih. Marcel je lastnik treh četrtin hiš v vasi in približno edini stalni prebivalec. Dela kozji sir, ki je ob domačem malinovem sorbetu glavni izgovor za obisk vasi (oba sta naprodaj v bistroju), krčmarica Christine je njegova sestra. Ob sorbetu smo klepetali naprej, tudi o jamah in o položaju rovov grotte des Chamois. Philippa dobro pozna; zdi se da sta bila kdaj tudi skupaj na terenu. Postregel nam je s hlebčkom sira, potem smo šli v sosednjo hišo na ogled sirarne, ki je majhna, saj vsak dan namolze le deset litrov mleka, imel pa je nekaj kilogramov sira na zalogi. S Stephe sva kupila dva hlebčka po zelo zmerni ceni, pa nama je dal še enega manjšega in dva sveža za povrh. Ponujal nam je pet vrst kruha, najbrž iz lastne proizvodnje, a ga nismo kupili, saj je bilo v taboru še nekaj osemkilogramskih štruc. Izdeluje tudi kostonjevo marmelado, menda ima tudi čebele. José nam je naročil, naj pri Christine poskusimo kupiti jajca in gobe, a jih nismo dobili. Lažje je pluti s tokom in izkoristiti, kar se samo ponudi kot iskati nekaj določenega.

¹ Kdor bi nam rad sledil s prstom po topografski karti, jo lahko najde na <https://www.geoportail.gouv.fr/>.

Naslednjič smo šli v Argenton skupaj z Matejem po kruh in kozji sir za tabor. Naročili smo tudi kosilo, saj je bilo videti, da Christine odlično kuha. V prazno poslan SMS je bil dostavljen, opažen in upoštevan; pričakala nas je pogrnjena miza v senci pod lipo. Za predjed smo dobili pašteto, slanino in kruh ter pili »sirop« z mineralno vodo in rdeče vino, vse zelo dobro. Potem je šlo le še na bolje. Zelena solata je bila popolno zabeljena, omleta z gobami za štiri odlična in izdatna. Monikin del bi se skoraj ohladil, saj sta mimo prišla Marcel in svak in so se zaklepetali. Marcel je bil prodal ves kozji sir in je imel le še svežega v kalupih, ki se ga ne bi dalo nesti, tako da smo ga pri krčmarici kupili, kolikor ga je naročil José. Imel pa je zelena dva kilograma kruha – Monica se je od njega vrnila s šestimi različnimi hlebci po kilogram ali več, za zraven pa je dobila še kakih sedem hlebčkov Camemberta in podobnih sirov z ravnokar pretečenim rokom uporabe in dve škatli vrečk svežega sira s sadjem – zelo francoskega posladka za otroke. Seveda ni sprejel plačila, zato sem moral žakelj nemudoma skriti v nahrbtnik, da ga ne bi videla njegova sestra, ko nam je prinesla sorbet. Nadaljevali smo s kavo, zaključili pa s šilcem limonino-mlečnega likerja. Nato smo se razšli, Monica in Matej sta si šla ogledat še sosednji zaselek – Argenton je videti kakor čisto prava vas, a je izgubil samostojnost in so ga kot zaselek skupaj s še nekaj drugimi pripojili večjemu kraju. Nama se je mudilo nazaj v Aurent oprat namočeno perilo, saj je bilo to dan pred odhodom in ga je bilo potrebno še posušiti.

Lačni udeleženci tabora smo snedli veliko kruha (foto: Matija Perne).

Življenje v Aurentu je udobno. Odsotnost težav s hrano sem že pojasnil. Imeli smo veliko sonca in le eno ploho. Vas ima vodovod, tako da sta v koči stranišče z izplakovanjem in lijak s tekočo vodo, na obeh trgih pa lični kamniti fontani, uporabni tudi za hlajenje piva in druge hrane. Prali smo na roke v potoku. Čeprav smo imeli dovolj solarnih tušev, sem tudi sebe ponavadi umil kar tam, ker je bilo to bolj enostavno. Za umivanje smo bolj uporabljali manjšega od obeh vaških potokov, ki je hudournik in ima širšo strugo. Večji, Coulomp, priteče iz grotte des Chamois in je hladen.

Ko smo se prenajedli vaškega udobja, je Stephie pograbila možnost tridnevnega obiska planote Lignin 2300 metrov nad morjem. Namen potepa je bil širjenje dihalnika v

odtočni strugi tamkajšnjega jezera. Poleg instant kitajskih rezancev, vina, piva, jamarske in širilne opreme je tam čakal šotor za tri, tako da sva šla zraven Monica kot prevajalka in jaz kot vodnik. Po poti smo malo uživali malo trpeli, saj smo se dodobra otovorili z dodatno hrano. Pot vodi prek struge hudournika do nekdanjih vrtov, nato navzgor po pobočju proti gozdni meji in čez morene in grušč, od koder smo opazovali sotesko in slap na nasprotnem bregu. Splašili smo nekaj gamsov in spet prečkali strugo. Dolina je višje vedno bolj ledeniškega videza, tam se začnejo planine. Mimo orjaških prašnic, za katere smo bili pozabili, da so užitne, smo se vzpeli na sedlo, pri katerem je jezero, sto metrov od njega po suhi strugi pa dihalnik. Podlaga se zdi lapornata, okoliške gore pa so iz kremenovega konglomerata in peščenjaka. Apnenca je dovolj za jame, za vrtače premalo.

Jezero na Ligninu (foto: Matija Perne).

Planota je znana po jezeru, za nas pa je bil bolj zanimiv pastir Pierre Yves. Znan je po odljudnosti, toda pri njegovi koči na manj obiskani strani jezera – ne vem, ali so kočjo postavili na manj obljudeni strani ali je stran manj obljudena zaradi kočje in njega – je edini vir pitne vode na planoti. Tako smo ga bili prisiljeni obiskovati. Bolje rečeno, imeli smo zelo dober izgovor za druženje z njim. Ob prvem obisku smo mu prinesli nekaj darov in Monica se je z njim uspešno zapletla v pogovor, tako da smo ob čaju, kavi, žitni kavi in belem rumu, s čimer nam je postregel, obsedeli za skoraj dve uri. Naslednji dan sta ga obiskali le dekleti, saj sem bil v jami, in vsaki od njih je poklonil planiko, ko smo ga obiskali ob odhodu pa mi je podaril šopek génépija, zdravilnega gorskega pelina. Povedal nam je, da ima 1500 ovc, ki jih goji za volno in za meso, in živi napol nomadsko življenje, seli se z njimi vsako leto en krog. Na Lignin pride približno junija in ostane do oktobra ali novembra, do snega, čez zimo pase okrog Aixa in Arlesa. Pašnik najame za 7500 evrov, če sem prav razumel. Koča je všteta v ceno in niti nima ključavnice, izven sezone je na voljo vsem. Zaklepa shrambo, kamor pospravi svoje imetje do naslednjega leta. Menda je nekoč v kočjo sprejemal obiskovalce, a so ga prevečkrat okradli in ga je minilo. Tudi odeje je puščal v javnem delu kočje dokler jih niso nevestni turisti pustili zunaj na dežju in snegu, da so zgnile.

Ima nekaj psov, ki nadzirajo ovce, in nekaj za povrh v reji ali na šolanju. Mačka okrog kočje lovi miši, osel se rad drži

črede. Čreda počasi kroži za pašo, pozno popoldne pa se redno vrača domov mimo jame in našega tabora. Psi namreč ob pol šestih dobijo večerjo in pripeljejo še ovce s seboj. So radovedni, a plašni, manjši in manj napadalni ter turistom prijaznejši od drugih psov, ki jih poznam iz okoliških krajev. Pred volkovi ovce le slabo branijo. Pierre Yves za to krivi volkove, češ da so križani s psi in zato bolj pogumni ter nagnjeni h klanju večjega števila ovac naenkrat. V primeru napada volka mora poklicati inšpektorja, ki pride pogledat na teren, in urediti cel kup papirjev preden dobi odškodnino. Ker mora biti z ovcami in se s tem ne more ukvarjati, takrat vskoči Sigrid iz sosednje kočice na planini. Zaposlena je za tri mesece na leto, njeni nalogi sta oskrba treh okoliških pastirjev z živili in urejanje formalnosti ob napadih volkov. Srečali smo jo, ko si je v družbi dveh prijateljev prišla sposodit osla za pot po nakupih.

Pierre Yves je vsestranski likovni umetnik; riše, kleše kamen, sestavlja inštalacije iz lobanj in rogov ter jih obeša po stenah. Tudi vrtnari – za na pot nam je dal nekaj svojih redkvic – goji tudi solato in še kaj.

V jamo sem šel le jaz in drobil skalo ter napredoval za približno meter, dekleti pa sta izkoprino v vedru z vrvo vlekli na površje skozi navpično vhodno cev in jo odlagali. Na planoti ni sence, zato smo si za sončen dan izdelali markizo iz debelejšje reševalne alu folije. Konstrukcijo si je prišel od blizu ogledat helikopter, ki je bil na akciji iskanja zaplezanih turistov. V senci in ponoči je bilo hladno, zjutraj je bila na nahrbtnikih slana. Zadnji dan smo opazovali utrinke, potem pa se je do jutra pooblačilo, tako da je

ostalo hladno, Pierre Yves je opoldne nameril dvanajst stopinj. Na povratku v Aurent smo se preHITEVALI s skupino oslov in ljudi na vodenem večdnevem družinskem izletu.

Bili smo tudi v grotte des Chamois in tam celo raziskovali. Dvakrat sem se pridružil Gabi in Alexu pri plezanju kaminov. Začeli smo z enim blizu vhoda skozi Fantasmes. Se pravi, jama ima lep in dolgo znan vhod v steni nad izviro, menda enim večjih v Franciji. Takoj za vhodom je sifon in pred desetletji ga je nekdo preplaval in še dva za njim. Ustavil se je pod stopnjo, ki je malo preveč spolzka in izpostavljena, da bi se je lotil sam za tremi ozkimi sifoni. Do pred nekaj leti smo za raziskovanje uporabljali ta vhod, in sicer smo tretji sifon izpraznili s potopno črpalko, prva dva pa z natego. Dotoka vanje je tako malo, da so ostali prehodni po več tednov. Dostop je bil vseeno neprijeten, saj je zahteval kako uro kolovratenja po vseh štirih, ponekod v trideset centimetrov globoki zmesi vode in redkega blata, od tam naprej pa je jama čisto enostavna. Ko smo v delu jame, ki se približa površju, našli prepih, smo ga zato sledili z zelenim dimom in opazili povezavo z luknjo v steni bližnje soteske, ki so jo poimenovali trou des Fantasmes. V nekaj letih je bilo skopanih 53 m rova, Chamois je dobila nov vhod in starega se ne uporablja več. Letos sem novega doživel prvič in res olajša dostop, a so tudi prvotni vhodni deli imeli svoj čar.

Blizu novega vhoda smo torej splezali kamin, za kar smo porabili le en fiks, saj se je takoj končal. Drugi kamin je bil zahtevnejši, odpiral se je na stropu velikega rova. Alex si je pri plezanju pomagal s stalagmiti na policah, ki jih je mojstrsko lovil v zanke, kakor bi bili Pokémoni, in se

Vhod v dihalnik na Ligninu z improviziranim senčilom (foto: Stephanie Sullivan).

vzpenjal po njih. Žal je bilo zgoraj rova hitro konec. Stephanie je šla enkrat na sprehod do konca jame, jaz pa sem en dan večjo skupino peljal na izlet v vodne dele, gor in dol po reki. Voda je mrzla, odseki plavanja pa dolgi, kar doživetje naredi še bolj zanimivo. Spotoma smo zavili v rov Thénardier, ki sva ga raziskovala in merila z Mattom ter odkrila snegu podobne kristale tenardita. Tokrat jih žal nismo videli, saj so skopneli. Čisto zares se raztopijo v vlagi, drugič pa ob spremenjenih pogojih spet poženejo. Raziskovalno čast naše ekipe je reševal Matej, letos je bil zraven vedno, ko se je kaj odkrilo. S kopanjem, plazenjem in plezanjem je prišel do novega vrha jame, 320 m nad vhodom. Skupna globina jame je zdaj 390 m, dolžina pa dobrih 14 km. Kopali so vhode v nove jame in odpirali nove prehode v jami, označevali poti po jami, nosili smeti ven, poslatica pa je bilo odkritje jame N-I Nini v soteski pod Fantasmes, ki se spusti do sifona. Philippe Bertochio je nahitro organiziral potapljaško odpravo vanj in prišel v Chamois za odtočnim sifonom podzemne reke, tako da ima jama zdaj tri vhode. Pa še kaj bi se našlo.

Odprava v Chamois se je končala štirinajstega, medtem ko smo imeli pri Bergerju kamp rezerviran od trinajstega. Preden smo se uspeli odločiti, kdaj naj se selimo, da ne bomo na dveh krajih hkrati, so to za nas storili drugi. Ko smo bili na planoti Lignin, so se razširile govorice, da odhajamo, zato nas potem ni nihče jemal v račun in vse skupine so šle v jame brez nas. Zato smo se prilagodili, spakirali in naslednji dan odšli, spet s pomočjo domačina in štirikolesnika. Odhod se je nekoliko zavlekel zaradi izpraznjenega akumulatorja, kar smo rešili s kabli, še prej pa sta nam simpatični domačinki pomagali poriniti avto nazaj na parkirišče, da sta lahko prišli mimo. Potovali nismo po glavni cesti, ampak kar »naravnost« čez Alpe, saj smo si zaželeli prigod – in videli smo marsikaj. Soteske v rdečih peščenjakih pri Daluisu so še bolj veličastne, kot so nam jih opisovali. Pot na sedlo Col de la Cayolle se je vlekla, navigacijska naprava je kar naprej podcenjevala koliko časa bomo po zavitih lokalnih cestah rabili do cilja in vztrajno odmikala čas prihoda, občasno nas je tudi usmerila na kako ozko in zavito »bližnjico«. A nam ni bilo žal, ravno na ta račun smo uživali v razgledu na Lac de Serre-Ponçon. Srečali smo petnajstkilometrski zastoj in bili veseli, ko se ni nič podobnega pojavilo pred nami. Na obzoru smo videli Mont Aiguille, v la Mure smo obiskali Napoleonov spomenik, ko smo prišli v Grenoble se je že mračilo, po nakupovalnem postanku v ogromni trgovini je bilo temno, nam pa vsega dovolj. V Méaudre smo iskali kamp in ga našli, ko bi moral biti uradno še odprt, vdrli skozi zapornico, našli Marjana in usmeril nas je do ostalih naših. Marina, Ikarus, David, Andrej, Beki in Uroš so bili že nekaj ur tam in so nas sprejeli v svojo družbo, nam določili mesti za šotora, nas pogostili z večerjo, ki se nam je več kot prilegla, potem pa smo dali mir do naslednjega dne.

Drugi dan je bilo v načrtu postopanje po okoliških krajih s psihičnimi pripravami na jamo, a Stephanie si je zaželela videti Grenoble in sva dan preživela tam. Napaka, v nedeljo je mesto mrtvo. Še najdlje sva se zadržala v

muzeju odporniškega gibanja med drugo svetovno vojno, sicer pa trpela ob hoji mimo mikavnih zaprtih restavracij. V taboru se nam je ta dan pridružila družina Gabrovšek.

Sledila je jama. »Ta hitri« so šli noter zgodaj zjutraj in brez težav in presenečenj ali pretiranega hitenja do dna in ven, na površje so se vrnili naslednji dan do zore. Beki, Uroš, Andrej in jaz pa smo se šli fotografirati. V jamo smo šli opoldne – hiteli nismo, potem pa smo še pri vhodu počakali kakšno urico, saj je skupina pred nami fotografirala in trirazsežno snemala vhodne dele. Po nekaj preprostih vhodnih breznic je meander, katerega dolžina je del ekipe presenetila, češ da naj bi bila jama lahka. Sledil je sprehod po velikih rovih do Dvorane trinajstih s fotografiranjem tu in tam. »Strašni slap« je imel prav malo vode. Od globine 640 m naprej ni šlo več tako tekoče, ampak so nam deli s prečkami dali vetra. Prečke so varljive; so le dobrodošla popestritev poti za jamarja, ki je dovolj močan in izkušen, a ne preveč obtežen ali preutrujen. Kdor je v vsaki od točk le malce šibek, pa ga temeljito zamudijo, čas pa izkoristijo, da ga izmzgajo. Komaj prehodne oguljene vrvi in manjkajoča pritrdišča dodajo svoje. Prečke se končajo šele pri Claudininem slapu, kjer smo srečali našo hitro skupino na povratku z dna. Zbrali smo voljo, pogum in sapo za spust po Grand Canyonu do drugega bivaka in malice, med katero sem začel tečariti, da bo potrebno prilagoditi cilje. Ali akcija ne bo tako lahka in kratka, kakor smo si obetali, ali ne gremo do dna, ali nismo fotografirati. Odločili smo se za nekaj vmes, vzeli le malo foto opreme in šli dalje. Srečali smo ekipo Francozov, ob prečki in slapu na globini 903 m pa spet prilagodili načrte. Razdelili smo se v dva para – Andrej in Uroš sta šla naprej in se navsezadnje obrnila na dnu Ouragana, torej čez kilometer globoko, midva z Beki pa nazaj. Do bivaka sva kar naprej čakala na omenjene Francoze, šele ko sva med čakanjem zaspala – nikoli ne bova vedela kako dolgo – se je pot pred nama za en čas sprostila. Na bivaku so se v tistih nekaj minutah, kolikor prednosti pred nama so nabrali na zadnji vrvi, kar s pantini na nogah zavlekli v ravno tiste separeje, kjer je bila naša bivak oprema in vsi armafleksi. Kljub temu so si privoščili le kratek oddih in šli kmalu naprej, tako da je bilo bujenje in reševanje opreme izpod njih pravzaprav nepotrebno. Drugima dvema je že v Ouraganu povratek zapletla zatakljena vrvi, potem pa sta pomotoma žimarila v enega od kaminov in bila od tam naprej zato skeptična do vsake vrvi. Oboji smo prenočili na bivaku, deloma skupaj. Midva sva odšla, ko so prve skupine naslednjega dne že prihajale mimo, tako da naju je tudi v breznicah nekoliko upočasnilo srečevanje – še bolj pa Francozi iz prejšnje noči, ki so se zares počasi vlekli proti izhodu. Če se drugi delajo Francoze, sva se še midva in jih v meandru skoraj pregazila, sicer bi do viseče mreže pred vhodom prišla še kako uro kasneje. Druga dva sta zašla v Petzlov rov, ko sta spoznala zmoto pa srečala skupino domačih jamarjev, ki so zatrjevali, da je to prava pot za ven in so ju s seboj spravili še dlje v slepo ulico. Zunaj sta bila še podnevi, na poti proti avtu na nam je že prišla prav polna luna. Potem pa v kamp, večerjat in spat.

Naslednji dan so šli trije domov, štirje na družinski izlet po planoti, eden po svoje v Autrans, ostalih šest pa nas je šlo v hribe čez Col de l'Arc in Col Vert. Na pot smo šli opoldne in izgubili še dve uri na kavi v Lans-en-Vercors med nalivom, potem se je zjasnilo. Maline ob poti nam bodo večno ostale v lepem spominu, pa tudi kako jagodo in borovnico smo dobili.

Na naslednje oblačno in deževno dopoldne so nas zapustili še Gabrovški. S Stephie sva šla v Autrans po trgovinah in peš nazaj, Beki, Uroš in Andrej pa v Grenoble. Matej in Marjan sta šla popoldne in pozno v noč z osmimi Poljaki skozi Trou qui Souffle in Saints de Glace. Večerjali smo paradiznikovo enolončnico in šli v dvorano pogledat film o oranžnih jamskih krokodilih Gabona.

Naslednje dopoldne je bilo za spremembo megleno. Marjan, Matej in jaz smo šli okrog poldneva v grotte de Gournier, ostalim pa je bilo bolj do potepanja po površju. Toda čim smo našli vhod, ki je pri sloveči turistični jami grotte de Choranche, do katerega vodi široka sprehajalna pot, smo srečali še ostale naše, ki jih je naključje prineslo v isto smer. Obisk smo pričeli zaskrbljeni. Imeli smo čoln za 40 m jezera na vhodu, neoprenske obleke in nekaj vrvi za vsak primer, prav kakor je priporočala literatura, osebne opreme za po vrvi pa ne. Vedeli smo, da je takoj za jezerom potrebno preplezati stopnjo, ob prihodu pa smo

ujeli eno od mnogih skupin v jami ta dan, ki se je po navpičnih in vodoravnih vrveh na koncu jezera motovnila celo večnost. Se pasov res ne rabi ali so le tako samoumevni, da so jih v napotkih pozabili omeniti? Na srečo se je pokazalo, da se povsod da iti peš ali po nerjavečih skobah. Pomožna vrv je bila čisto odveč, zgornji deli neoprena pa tudi pretežno nepotrebni. Jama je lepa in dolga, do konca je 6 km in 680 m vzpona. Vhodnemu jezeru sledi velik zasigan rov, ki smo ga po 1400 m zapustili in se skozi podor spustili do tako imenovane reke. Njen pretok smo ocenili na deset do trideset litrov v sekundi, prinašala je bolj sigo kakor prod, rov pa je pravzaprav meander in v glavnem ožji od dveh metrov. Nadaljevali smo tako dolgo, dokler nismo imeli jame približno dovolj in se obrnili pod posebej visokim slapom, ki bi se ga sicer dalo obiti po skobah, vendar se je lestev zdela neprijetno vratolomna. V tabor smo se vrnili v mraku.

Vsake zabave je enkrat konec in prišel je čas za odhod domov. Pakirali smo v dežju in v njem tudi vozili vsaj pol poti, vsak avto zase, a smo se dobivali na počivališčih. Pred dokončno vrnitvijo v realnost smo za nekaj uric posedeli v Postojni na Titovem trgu, uživali v spopadu harmonik na odru festivala »Zmaj 'ma mlade«, še bolj pa v postojnskem pivu.

Na sprehodu po vnitvi iz Bergerja. S »Sentier des Deux Cols« od Col de l'Arc proti Col Vert se takole vidi Grenoble (foto: Matija Perne).

VARSTVO JAM

Rok Grecs

ČIŠČENJE JAME NA PAVLINOVEM

Med vasjo Ponikve in Avber po podatkih iz slovenskega katastra jam najdemo Jamo na Pavlinovem, ki je vpisana pod številko 1891. Z očetom Rikom sva bila prvič pri jami jeseni 2007, ko sva jami popravila registrirano lego. Ko sva pogledala v jamo, sva videla v njej precej smeti. V društvenem katastru sva pogledala načrt jame, ki jo je avgusta 1959 registriral Rado Gospodarič. Načrt je kazal, da je jama precej razvejana, zato sva se že takrat menila, da bi jo bilo smiselno očistiti. Izvedela sva, da je Zavod za varstvo kulturne in naravne dediščine objavil razpis za čiščenje jam, zato sva na društvenem sestanku predlagala, da bi v jeseni 2014 očistili prav Jamo na Pavlinovem. Po krajšem pogovoru z lastnikom parcele, ki je bil zelo zadovoljen, da bomo očistili jamo na njegovi parceli, smo se dokončno odločili za čiščenje. Z očetom sva najprej očistila nekaj grmovja okoli jame in postavila smerokaze. Naposled se je v soboto 18. oktobra začela čistilna akcija, ki se je je udeležilo 22 članov. Postavili smo škripec in lahko smo začeli z delom. Iz jame smo potegnili veliko železnih in plastičnih odpadkov; do večera smo s smetmi napolnili kar dva kontejnerja z volumnom 5 m³. Med akcijo so nam domačini postregli s kavo in vinom. Po nekajurnem čiščenju se je na južni strani jame odprl prehod, ki vodi v manjše brezno. Vhod v brezno je precej ozek, brezno pa je globoko 5 m. Nato smo vse moči usmerili v čiščenje severnega dela jame, kjer naj bi se po načrtu jame iz leta 1959 odprl rov, ki vodi v še globlje brezno, a ga zaradi velikega premera in ogromnih količin zemlje, pomešane s smetmi v vhodnem breznu, nismo uspeli očistiti. V trdni temi smo zaključili z delom in se odpravili v Koprivo, kjer so nas pričakali domači štruklji.

Ocenjujemo, da je v jami še 15 m³ zemlje, v kateri je 3 m³ smeti. Tudi najstarejši jamarji ne pomnijo, da bi kdaj naleteli na tako velike količine zemlje v jami.

Denar za odvoz smeti na deponijo, malico in opremo za čiščenje sta prispevala Zavod RS za varstvo narave – Območna enota Nova gorica in Občina Sežana.

Jamarji pri čiščenju Jame na Pavlinovem, jesen 2014 (foto: Rok Grecs).

ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARSTVO NARAVE

OBČINA
SEŽANA

Teo Delić

ILEGALNI ODVZEM HROŠČEV

Nekega novembrskega dne lansko leto je zazvonil telefon. Z druge strani linije se je oglasila Nataša: »Ej stari, našla sem ful enih pasti v jami. Čisto polne so.« Klicala me je izpred Eleonorine jame na Stojni, znane po visoki pestrosti podzemeljskih hroščev. Pasti niso bile označene z imenom zbiratelja, zato smo lahko upravičeno zaključili, da je šlo za nelegalen lov. V materialu, ki ga je prinesla – 20 plastičnih lončkov – je bilo nekaj manj kot 500 različnih živali! Mali pomor, ni kaj. A ker je obstajala možnost, da ni vsega pregledala, in je kakšna past še vedno ostala zakopana v jami, sva sklenila da se ponovno vrneva na mesto zločina. Našla sva še dodatnih deset pasti, tudi te so bile polne živali. O vsem tem smo v imenu Oddelka za biologijo obvestili odgovorni inštituciji – to sta inšpektorat in ZRSVN –, ki pa sta takrat v odgovor pojarmali le o nezmožnosti ukrepanja.

V naslednjih dneh smo s Špelo in Vrtnarjem že drugič obiskali Neskončno brezno na Dobroveljski planoti, kjer smo deset dni prej mi nastavili pasti. Ob prvem obisku smo na dnu z blatom popolnoma zapacane dvorane našli deset neoznačenih talnih pasti s smrdljivo vabo, namenjenih lovu podzemeljskih živali. Kakorkoli že, z Vrtnarjem in Špelo smo pasti pobrali zelo hitro, zato smo se lahko ustavili še v jami Veternici pri Vranskem. Z načrta sem vedel, da je v njej sifon, zato me je zanimalo, če in kakšne postranice bi se v njem dalo dobiti. Na parkirišču je Špela ugotovila, da se ji v jamo ne da in da bo raje uživala v tisto malo sonca, ki je še topilo marčevski sneg. Tako sva se v jamo podala sama z Vrtnarjem. Nekaj časa sva raziskovala po kanalih in prav hitro sem opazil izrazito neujemanje med stanjem v jami in obstoječim načrtom. Z Vrtnarjem sva komentirala, da je neverjetno, da tako dostopna vodoravna jama nima spodobnega načrta. Še nekaj časa sva bluzila sem ter tja po jami, nakar sva po nekem času ugotovila, da se pravzaprav vrtiva v krogih. Začela sva iskati izhod, a je bil edini rov, ki nama je predstavljal logičen izhod, poplavljen. Preletela naju je misel, da se je nivo podtalnice mogoče dvignil v času najinega obiska, morda zaradi taljenja snega. Ugotovila vsa, da je dobro, da je Špela ostala zunaj v avtu, a še vedno sva neuspešno skušala najti izhod iz podzemeljskega labirinta. V eni izmed kamric, kamor me je Vrtnar nagnal poiskati morebitni izhod, sem stopil na nekaj, kar je nenavadno zaškripalo. Pogledal sem pod nogo in našel – zdaj že lahko uganete – past, identično tistim, ki smo jih pobrali iz Eleonorine jame. In ker velja, da če je tu ena, jih je okoli gotovo še več, sva začela bolj pozorno iskati. V dvajsetih minutah sva jih našla okrog trideset. Večinoma so bile že poplavljenе, a jih je bilo nekaj dodobra napolnjenih s trupli podzemeljskih živali – hroščev, dvojnog, dvorepk, skakačev... Ko se je najin sprva planirani polurni obisk sprevrgel v že triurno potikanje po jami, je od zunaj – »v deus-ex-machina« stilu – v jamo vkorakala Špela. Pokomentirala je nekaj v stilu »Kaj je

vidva debilčka, a sta se zgubila?« in nama pokazala pot na plano. Tokrat sem obvestilo o najdbi pasti v Veternici poslal tudi na e-listo JZS, da bi videl, če je na kaj takega naletel še kdo. Res se je prav kmalu s fotografijo identične pasti iz neke druge jame na Dobroveljski planoti oglasil Preboldčan Silvo Ramšak.

Tedaj se mi je začelo svitati, kaj se na Dobrovljah pravzaprav dogaja. Zazdelo se mi je, da vem kaj lovijo lovci, ki so nastavili neverjetno veliko število talnih pasti. V bazi podatkov o živalih v podzemeljskih habitatih SubBioDB (Skupine za speleobiologijo Oddelka za biologijo BF UL; www.subbio.net/db) sem preveril, od kod so še znane živali, predvsem rod velikih brezokcev (lat. *Aphaenopidius*), ki so bili znani iz jam Veternica in iz Neskončnega brezna. Našel sem dodatne izpise, navezane na Dobrovlje, in v tednu kasneje smo bili zopet na planoti. Tokrat nas je po terenu popeljal kar Silvo Ramšak osebno. Prva postaja je bila jama, v kateri je Silvo posnel fotografijo, ki mi jo je poslal. Dokaj zahteven dostop do vhoda jame, ki je vključeval zelo strm graben, ni bil ovira, da ne bi tudi tukaj isti ljudje nastavili več kot 30 pasti. Zopet pomor. Od tu smo šli še v eno jamo nekaj kilometrov stran in pred to jamo nam je domačin povedal, da jo že vrsto let obiskuje cela srednja Evropa. Iz pripovedovanja obiskovalcev je znal povzeti, da v tej jami živi nekaj prav posebnega, žal pa ne tudi, kaj to je. Vhod jame bi sami težko našli, če nam s ceste – kakšnih 60 m nižje – ta domačin ne bi dajal napotkov. Tudi v tej jami je bila zopet podobna zgodba, le da smo prišli nekoliko prepozno – talne pasti so bile že pobrane, a so o njih pričale vsepovsod vidne luknje, kamor so lončki bili vkopani. Našli smo le eno pozabljeno past in ta je vsebovala kar 130 poginulih živali.

Ta dan smo obiskali še tretjo jamo in v njej sem najprej pomislil, da sem se zmotil v predvidevanju lokacij pasti. V spodnji etaži jih namreč ni bilo, a smo kmalu našli še zgornjo etažo in ta je bila zopet polna pasti, ki so bile spet polne v prenasičeni solni raztopini utopljenih živali. Tudi tokrat smo s Skupino za speleobiologijo Oddelka za biologijo poročilo o najdbah ponovno poslali odgovornim inštitucijam. Od tu naprej pa tišina.

Tako je preteklo nekaj časa, nato pa smo prejeli nekoliko presenetljivo sporočilo. Z inšpektorata smo na Oddelek za biologijo prejeli poziv, naj sporočimo ime storilca, sicer bo zadeva zastarala – tega pa seveda nismo mogli storiti. Interes za to dogajanje je v nekaj tednih začel kazati tudi Zavod RS za varstvo narave. Tematiko so že poznali, saj so podobna obvestila v preteklih letih že prejeli od Oddelka in tudi s strani članov DZRJL, a tokrat je bilo obvestil o množičnosti dogajanj v kratkem času izredno veliko. Tako so se odločili organizirati sestanek, na katerem so na kup sklicali inštitucije, organizacije in posameznike, ki se

ukvarjamo z raziskovanjem podzemeljskih hroščev in/ali varstvom naravne dediščine – vključno s predstavniki Policije. Vodilna ideja je bila, da bi s skupnimi močmi v čim večji meri ustavili podobna dejanja v prihodnje. Odziv pa naj bi bil vzpostavljen na vseh nivojih – od opažanja nelegalnih pasti v jami, obveščanja inštitucij do pričetka kazenskih postopkov. Mnenja, kako se zadeve lotiti, so se močno razlikovala – od tistih, ki so zagovarjali popolno zapiranje jam, do idej o snemanju vhodov katere jame, do tega, da je treba predvsem pospešiti informiranje in odkrivanje ter poskrbeti za sprotno odstranjevanje takih pasti. Rezultat dveh sestankov je bila izdelava osnutka protokola o dejanjih v primeru najdbe pasti – ta naj bi bil namenjen širši javnosti, a predvsem jamarski srenji.

O celokupni zadevi je Zavod organiziral tudi konferenco za novinarstvo, menda najbolj odmevno od vseh, kar so jih imeli. Vračka zijalka je ob tej priložnosti utrpela hud naval različnih medijev – televizijcev, radijcev, tiskanih medijev. Ti so iz celokupne zgodbe (z izjemo Vala 202 in Dela) izvlekli ravno tisto, proti čemur sem se ves čas zavzemal.

Prvo je bilo širjenje mita o črnem trgu, na katerem naj bi se osebkami nekaterih vrst prodajali po vrednosti tudi do 5000 eur in drugo, da pasti a priori nastavljajo tujci – predvsem Čehi, Nemci, Avstrijci. O tem pričajo tudi naslovi, ki se skorajda kosajo s tistimi, ki predstavljajo novosti iz življenja zadnjice megapopularne Kim Kardashian ali kakšne izmed njej podobnih zvezdnic – Kradejo naše hrošče (24ur), Tujci kradejo naše jamske hrošče, zaslužek je velik (Delo), Iz jam kradejo hrošče in z njimi mastno služijo (Slovenske novice), itd. Če ne drugega, so bile vsaj v nekem kratkem obdobju podzemeljske živali na naslovnih skorajda vseh medijev v državi, kar se zgodi le izjemoma.

Na tretjem sestanku, ki se je zgodil v začetku oktobra, smo vpletene strani utrdile svoja stališča in dorekle enotno pot k reševanju tega problema – že dolgo znanega problema, ki se bo, močno upam, odražal v vsenivojskem sodelovanju vpletenih inštitucij in postregel s celostnim varstvom podzemeljskih živali in njihovih življenjskih prostorov.

Vračka zijalka — novinarska konferenca o nezakonitem lovu (foto: Mina Dobravec).

JAMARSKA ŠOLA

Teja Čeru

JAMARSKA ŠOLA 2016 OZ. KAKO SE JE VSE SKUPAJ ZAČELO

Prispevek temelji na osebni izkušnji seznanitve z jamarji društva DZRJL in opisuje, kako me je pot pripeljala do tečaja jamarstva.

Zakaj jamarija in kdaj so se pritihotapile prve misli o jamah? Odločitev je padla nekega majskega večera 2015 na ležalniku na morju. Vonj morja in rahel topel vetrič sta kot ponavadi tudi tokrat prinesla novo idejo. Po raziskavah na Krku in pogovorih z Elo, h katerim jamarjem naj pristopim, sem si rekla: Ja, zakaj pa ne, letos je šola sicer mimo, naslednje leto pa se vpišem. In tako se je po malem vse skupaj začelo odvijati. Resnici na ljubo me je do te odločitve pripeljalo dejstvo, da je moje delo povezano z raziskovanjem krasa, hkrati pa sem si želela preizkusiti nekaj novega. Ker rada hodim in tu in tam kaj poplezam, se mi je zdelo, da je jamarstvo prava kombinacija obojega. Pa moram priznati, da še nisem bila čisto prepričana, če so jame zame, saj mi brez sonca živeti ni.

Nato so prišle oktobrske georadarske meritve na Kaninu in iskanje točne lokacije vhoda jame S-19, kjer sem spoznala prva dva člana društva DZRJL. Gregor in Andrej sta s pridom pomagala pri meritvah in držanju anten georadarja po strmem bregu. Takrat si nisem niči predstavljala, da Kaninski podi skrivajo toliko jam. Poleg izjemnega razgleda med meritvami na strmini sem si najbolj zapomnila Andrejev božanski paradižnik – verjetno poslednje primerke sezone mi je velikodušno podaril tudi za domov.

Veterani v dopoldanski akciji. Študentska pomoč Metoda ter urejevalca proge Mare in Marjan na decembrskih meritvah (foto: Janez Modrijan).

Potem pa je prišla zgodba o vele-uganki lokacije Lippertove jame, kar je bil glavni razlog za raziskovanje in georadarske meritve na Lanskem vrhu ter za srečanje z veteransko ekipo jamarjev na topel novembrski dan. Sprva je bil to dogovor z Maretom in mislila sem, da bodo meritve potekale v družbi enega ali dveh umirjenih jamarjev. Temu niti približno ni bilo tako. Ko sva s Klemnom, ki mi je pomagal pri meritvah, prispela v Najlepšo hišo, je bila tam cela posadka zrelih jamarjev, ki so govorili vsepovprek, kot da bi bila to njihova poslednja plovba. Slediti vsem naenkrat in si zapomniti vsa tista imena je bila prava znanost. Mislim, da jih je bilo takrat šest (Žan, Ile, Metod, Marjan, Jurij, Mare), vsaj tako piše v mojih terenskih zapiskih, kjer je vsak izmed naštetih dobil svoj opis, na osnovi katerega sem povezala ime z obrazom oz. pojavo. Fantje so se zares potrudili in pripravili ter očistili trase profilov, ki so bile skrbno načrtovane in označene.

Moram priznati, da so bile to ene zabavnejših meritev. Zanimivo in smešno jih je bilo opazovati, kako skačejo naokoli in razglablajo, kje vse bi lahko bila kakšna jama, kje sneg kopni in kje skala diha. Pa je žal tistikrat ni bilo, vsaj ne Lippertove. Po meritvah smo se nato podali še skozi Skedneno jamo, kjer sem prvič na glavo dobila jamarsko čelado. Krajšemu izletu po jami je v neizmerno toplem dnevu sledilo nepričakovano roštiljanje, kjer so šale in čevapi padali drug za drugim. Za nežnejši spol je bilo v družbi mladeničev vse poskrbljeno, kar je očitno še posledica stare šole. Hja, mislim, da imam na račun druženja z veterani absolutno kakšno gubo več; pa ne, da bi se navlekla njihovih zlahtnih let, ampak zgolj zato, ker se mi zatem smeji še vsaj tri dni. Preudaren in na videz uglajen Metod, organiziran in vedoželjen Mare, bistrumen in otroško radoveden France, dobrovoljen in igriv Ile, energičen in navihan Žan, umirjen in delaven Marjan, tih in presenetljiv Jure... In še bi lahko naštevala in opisovala vse veterane, saj jih je bilo na naslednji decembrski akciji že deset, kjer se je praznovalo in pelo. Vsak ima svoj unikaten značaj, kmalu pa ugotoviš, da so si bolj podobni kot bi si človek mislil – vsi so polni življenja in svojevrstnega humorja. Lepo je videti vse te različne, če se lahko izrazim, »patrone«, ki kljub različnemu temperamentu in željam delujejo kot eno. Seveda šal ne zmanjka, tudi tistih bolj blatnih, a ključno pri vsem tem je, da je vedno veselo in pestro. In v takšnem duhu sta potekala dva terenska dneva v družbi veteranov pred tečajem jamarske šole. Moram priznati, da so bili veterani malček krivi, da sem že nestrpno pričakovala jamarsko šolo.

Pred samim tečajem mi je prišel pod roke članek iz Dela o raziskovanju Renejevega brezna s fotografijo jamarja na bivaku. Ko sem prebrala članek, sem si mislila, le kateri norci bivakirajo 1000 m pod površjem, med njimi pa se najde za nameček še eno pogumno dekle. Članek je pristal v diplomskem delu, kjer se je pridno »pegal« do nedavnega. Ko sem po dolgem času odprla diplomo, je iz nje padel listič, na katerega sem že skoraj pozabila. Tokrat sem že prepoznala tipično pozo Jake na fotografiji in vsa ostala imena najbolj zagnanih jamarjev našega društva.

In končno je prišel 10. marec, prvi dan jamarske šole 2016. Zanimivo je bilo že samo iskanje bunkerja, kjer naj bi se odvijali četrtkovi jamarski sestanki. Tečajniki smo se zbirali in iskali pravi naslov. No, pravi naslov smo že našli, a o jamarjih ne duha ne sluha. Tako smo se počasi vsi spoznali še predno smo prispeli do prvega sestanka. Po večkratnem kroženju okoli hiš smo končno uzrli vhod v bunker in se spustili po stopnicah do prostora, kjer je zavel vonj po zatochem. Pričelo se je prvo Matičevo predavanje, kjer smo dobili predstavo o tem, kaj jamarstvo pravzaprav sploh je. Vzdušje se je kmalu sprostilo in začelo se je prijetno klepetanje s tečajniki. Letošnja ekipa tečajnikov je bila kar številčna in sila simpatična, sestavljena pretežno iz biologov, strojnika, arheologa, geologinj in jezikoslovke. Po predavanjih pa je že sledila debata o prvem obisku jame in še reden sestanek ob osmi uri, kjer se poroča o vseh pomembnih dogodkih preteklega tedna. V soboto smo se že odpravili v meni poznane kraje, na Lanski vrh v jamo Mačkovicico. Ko se je avto v Ljubljani napolnil z ekipo, ki je

kasneje postala že utečena stalnica (Tamara, Simona, Boštjan in še kdo), smo ob dobri glasbi začeli pot do obveznega sestanka v Najlepši hiši. Nato smo smuknili v kombinezon in se drug za drugim podali v jamo. Odprl se nam je popolnoma drug svet, kjer vladata prijetna tišina in značilen vonj po vlagi, le-ta se meša z vonjem po blatu. Prebijanje skozi ožine in valjanje po blatnih delih je bilo prav zabavno in takrat sem si rekla: *To je to*. To je bila prva jama tečaja, zaradi katere sem se veselila še vseh nadaljnjih izzivov.

Naslednji četrtak je sledilo Matičevo predavanje o vrvni tehniki. Bolj kot kaj drugega smo strmeli v vse tiste pripomočke v močni želji, da si zapomnimo vsaj kakšnega izmed vseh tistih, ki so viseli na Maticu. Nato je sledila vrвна tehnika na Črnuškem mostu, brez katere je obisk tistih najzanimivejših jam povsem nemogoč. V praksi ti kmalu postane jasno, da ima vsak del opreme za jamarjenje svoj namen. Na začetku je sicer ogromno informacij, ki jih je včasih težko povezati in vse dobronamerne napotke upoštevati v praksi, a sčasoma so stvari postajale vse bolj logične. Občutek, ko visiš v zraku in si odvisen samo od sebe in lastne doslednosti, je neprecenljiv. Prav tako pa je tu in tam potrebna velika mera vztrajnosti v situacijah, ko se ti zazdi, da se nikakor ni mogoče izpeti iz »krola« (ali popkovine) in da boš za vedno obvisel v zraku. Potem pa ugotoviš, da se vedno vse da, samo pristopati moraš na različne načine k nastalemu problemu in včasih premagati samega sebe, ko ti moči že krepko pojenjajo. Šele zatem te preplavi tisti občutek

Prva akcija jamarske šole 2016 v Mačkovicici (foto: Primož Jakopin).

zadovoljstva ali kot pravijo: »Life begins at the end of your comfort zone.« Filozofija tega stavka verjetno motivira vsaj tiste najbolj trpežne jamarje, ko premrazeni, blatni, mokri, lačni in utrujeni nikoli ne izgubijo volje po ponovnih raziskovalnih podvigih. Po vaji vrhne tehnike je zadišalo tudi po hrani – pečeni čevapi, pleske, zelenjava, ajvar in bel kruh so pričarali pravi pikniški duh. Povrhu vsega pa še čokolada in jagode za energijo. Odličan dan. Kljub polnim želodcem in lepemu pomladnemu sončnemu dnevu, se nas je ekipa petih tečajnikov (Simona, Tamara, Aljoša in Pero) ter dveh že izkušenih jamarjev (Uroš, Matija) odpravila proti Migutovemu breznu. To jamo smo si verjetno vsi kar dobro zapomnili; zdi se mi, da je bil to nekakšen prvi preizkus trpežnosti tečajnikov. »Lušna jama, malce za poplaziti« po Uroševih skromnih besedah. Hja, lušna že mogoče, plazenja pa je bilo kar precej več kot malo. Po začetnem prostornem vhodnem delu jame smo se morali kar hitro plaziti drug za drugim kaki dve uri medtem, ko so nas roženci v konglomeratih bodli vsepovsod. Porajala so se mi različna vprašanja, med katerimi je prednjačilo, kaj mi je tega treba, a se je vsake toliko le prikradel nasmeh na obraz in misel, da sem se le spravila še skozi eno ožino in se izognila tistemu najbolj štrlečemu kosu roženca. Občutek za dimenzije jamske dvorane tekom tega podviga se je izgubil. Drugače povedano – vsaka razširitev, kjer sem lahko malce privzdignila glavo ali koleno, se mi je zdela pravi blagoslov in kar naenkrat so kriteriji za udobje začeli padati. Navkljub vsem mukam je bil občutek, ko smo prilezli iz jame, nebeški. Zunaj pa tema, zvezde, luna in prve Aljoševe besede so povzele naše razpoloženje: »Kot bi se ponovno rodil.« Temu je sledilo še kako zasluženo pivo ob dobri pici. Izkušnja iz te jame je bila zaslužna, da sem si za naslednji podvig v jamo priskrbela nujni pripomoček, ščitnike za kolena. Vsaj ženski del ekipe je bil po tej akciji modrejši, tako ali drugače.

Sledila je vrhna tehnika pred Vranjo jamo in žemarjenje nad vhodnim delom. Tu smo si naredili vso jamarsko opremo, se pregledali, če je vse na svojem mestu in se podali v steno, kjer smo trenirali odpenjanje, pripenjanje in jačali mišice na rokah ter nogah. Počasi smo osvajali tehniko in delovanje vseh pripomočkov na pasu. Medtem, ko smo se tečajniki mučili v steni, se je ogenj zakuril in vsake toliko je kmalu zadišalo po mesnih in zelenjavnih dobrotah. Po lepem treningu smo se nekateri odpravili še v Pivko jamo in na rojstnodnevno zabavo. Večer se je tako začel z iskanjem darila za Matica in Jako. Glede na to, da je bilo že vse zaprto, je obveljala praktična ideja moškega dela tečajnikov; slavljenca sta tako za darilo dobila viski. Večer se je prijetno nadaljeval ob dobri hrani in večernem ognju pred Najdeno jamo, dokler nas ni že pošteno zeblo in smo se nekateri odpravili proti Ljubljani. Torta tistega večera je bila naravnost božanska. Tečaj se je nadaljeval do maja, vsak četrtek z zanimivimi predavanji in končal s sobotnim obiskom jam, kjer smo urili vrhno tehniko in se učili manevriranja telesa skozi meandre, ožine in višine ter preizkušali svoje meje ter se tu in tam spopadli s trenutki

strahu in dvomov. Sobotnim izletom v jame, ki so se končali v kakšni dobri gostilni, je sledilo nedeljsko počivanje, pregledovanje modric in pranje jamarske opreme – vse to je postalo del prijetne rutine. Poleg omenjenih jam smo se spustili tudi v globine Medvedjaka in v jamo Sv. Trije kralji ter Ebenthal. Slednjo sem žal ali pa na srečo izpustila, saj ji pravijo tudi »jebentak«. Vmes so se zvrstile tudi kakšne dodatne akcije in tabori za tiste najbolj željne jamarije in seveda tudi slavna tradicionalna veteranska akcija v Najdeno jamo konec maja. Po koncu tečaja nas je čakal preizkus znanja v veščinah, s katerimi smo se seznanili tekom šole. Letošnji izpit je zaradi slabega vremena potekal pri izviri Ljubljanice, v plezališču Retovje, kjer je bila zadnja prečka poligona kar navihano postavljena. Kakorkoli, prej ali slej smo preplezali steno in prestali vse postojanke izpraševalcev, le vozlički so nam malce nagajali. Na izpitu šele ugotoviš, koliko vaje in izkušenj še potrebuješ, da postaneš suveren jamar. In tako se je jamarski tečaj 2016 tudi uradno končal. Ko pogledam nazaj, so bile zame te sobotne akcije v lepi naravi in dobri družbi najlepši del tečaja in med pisanjem teh vrstic, ko podoživljam dogodke, sem si zaželela še kakšne take akcije.

Takole je potekal izpit, kjer smo nekateri pridno vadili vozlanje, ko so bili nekateri že v steni ali pri izpraševalcih (foto: Matija Perne).

Podzemlje vsake jame je poglavje zase; je kot labirint, skozi katerega se prebijaš in se vedno naučiš nekaj novega. Prav vsak posameznik lahko najde svoje zadovoljstvo in tisto nekaj, kar ga žene v podzemni svet. Zame je bila šola lepa izkušnja, lahko bi trajala le še kakšen mesec več, da bi bolje izpilila posamezne lekcije v praksi. Sicer pa moram poudariti, da sem videla in se naučila marsikaj novega ter spoznala zelo fajn ljudi, ki so z veseljem in zagnanostjo posvetili svoj čas za organizacijo šole in prijetno vzdušje. Pri vsem tem pa je najlepši občutek, ko spoznaš, da si tam doli odvisen drug od drugega in da sta medsebojna skrb in komunikacija v takšnih okoliščinah življenjskega pomena. Hvala vsem tečajnikom in ostalim članom za prijetno in zabavno preživljanje letošnje pomladi v jamarskem stilu. Za konec pa samo še: radi se imejte in čuvajte se, tako v jamah kot tudi izven njih.

KOMENTARJI K DELOVANJU DRUŠTVA

Primož Presetnik

KAZALNIKI USPEHA DRUŠTVA – DOPOLNITVE ZA LETI 2014 IN 2015

Podrobneje sem o tej temi razlagal v *Glasi podzemlja* 2014, zato tokrat ne bom pleteničil in dopolnjene kazalnike predstavljam samo grafično. Dodajam le, da smo leta 2014 in 2015 izmerili in o tem oddali zapisnike o 4430 oz. 5781 m jamskih rogov ter o 1392 m in 1289 m globine.

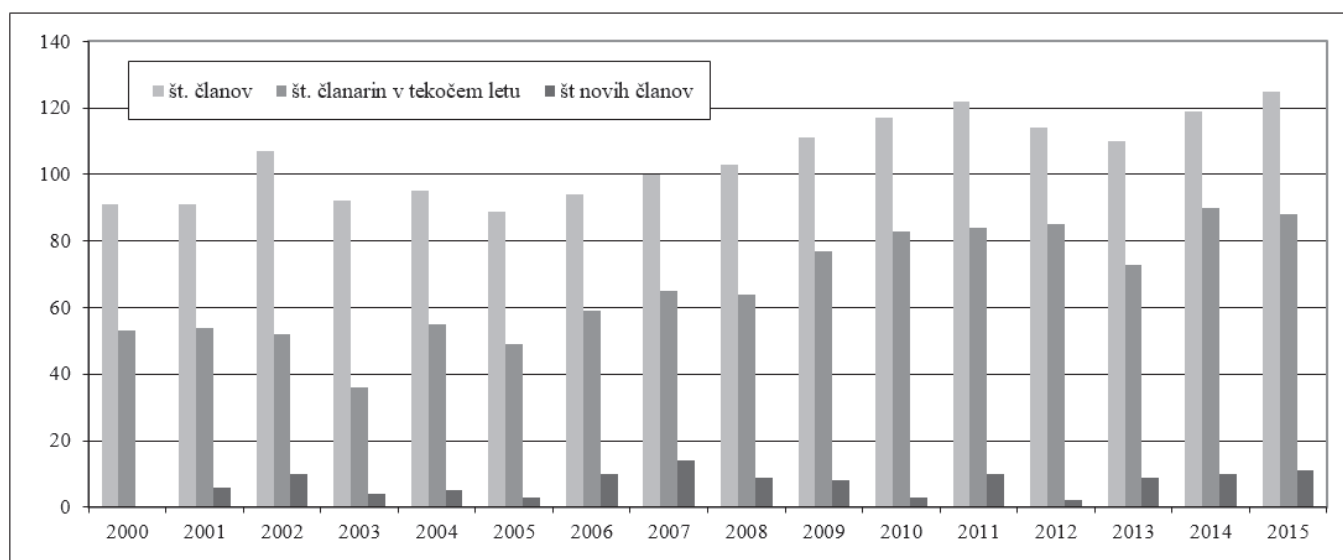
Naj omenim, da smo v marcu 2016 končno podpisali dogovor z IZRK in Znanstvenoraziskovalnim centrom Slovenske akademije znanosti in umetnosti, ki ima naslov *Pogodba o sodelovanju pri zbiranju, preverjanju, dopolnjevanju in posredovanju podatkov o podzemnih jamah*. Pogodba vsebuje čisto življenjske določbe, ki v bistvu samo na papirju formalizirajo dosedanje več desetletno prakso. Pomembno je še, da je identično pogodbo z ZRC SAZU podpisala tudi Jamarska zveza Slovenije, s čimer nam je bila

prvič jasno priznana enakopravnost glede katastrskega materiala. Pogodba uvaja tudi pravilnik kot osnovo za točkovanje materiala, ki ga je moral sprejeti IZRK. Za ta pravilnik se je privzel način trenutnega točkovanja JZS, s čimer smo se strinjali, saj je jasno, da delujoče društvo – tako, ki raziskuje in dokumentira svoja odkritja – po vsakem pravilniku dobi enakopraven delež točk. Omeniti moram še dejstvo, da so bili pogovori o vsebini pogodbe zelo temeljiti, izredno vsebinski in so na splošno zadovoljstvo potekali tako s predstavniki JZS, IZRK in ZRC SAZU v lepem, prav tovariškem duhu. Upam, da smo s tem obrnili novi list v medsebojnih odnosih in razrešili več kot deset let trajajoča nesoglasja in nezaupanje.

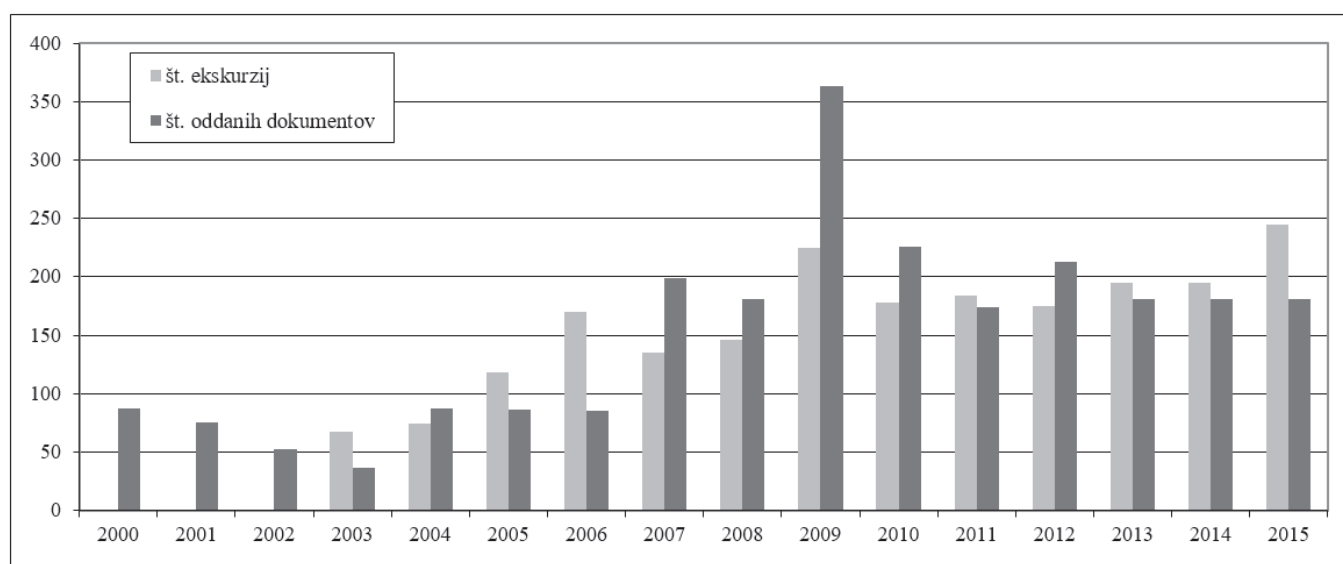
Lege jam, ki so jih člani DZRJL registrirali v letih 2014–2015.

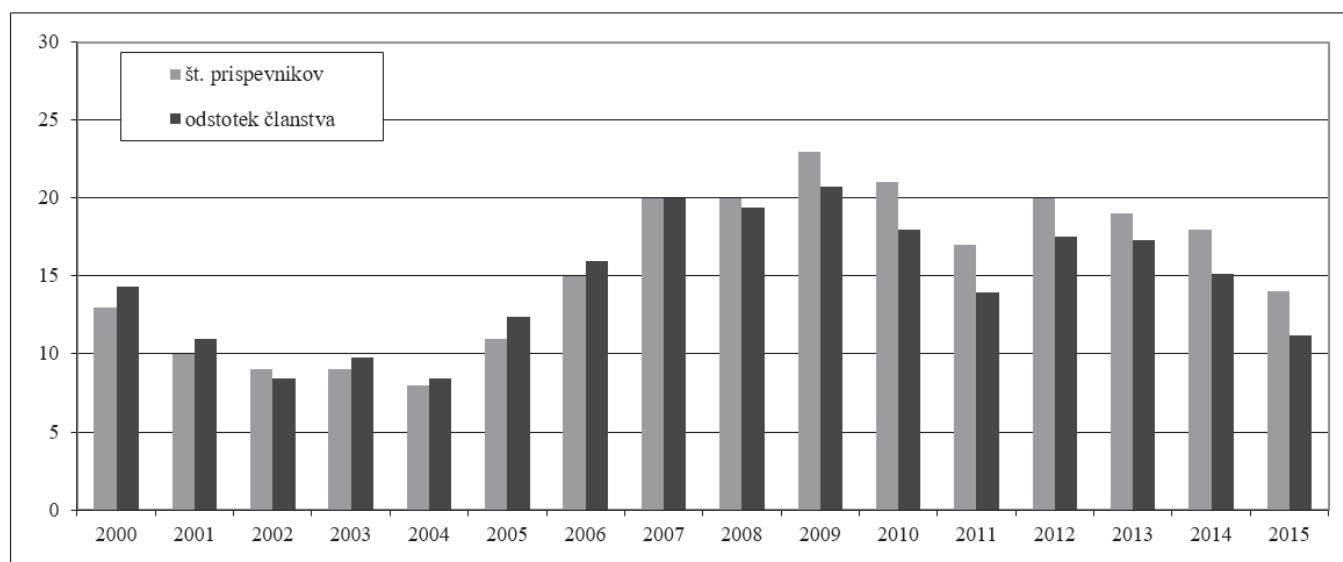
Število članov, število plačanih članarin in število novih članov DZRJL v letih 2000–2015.

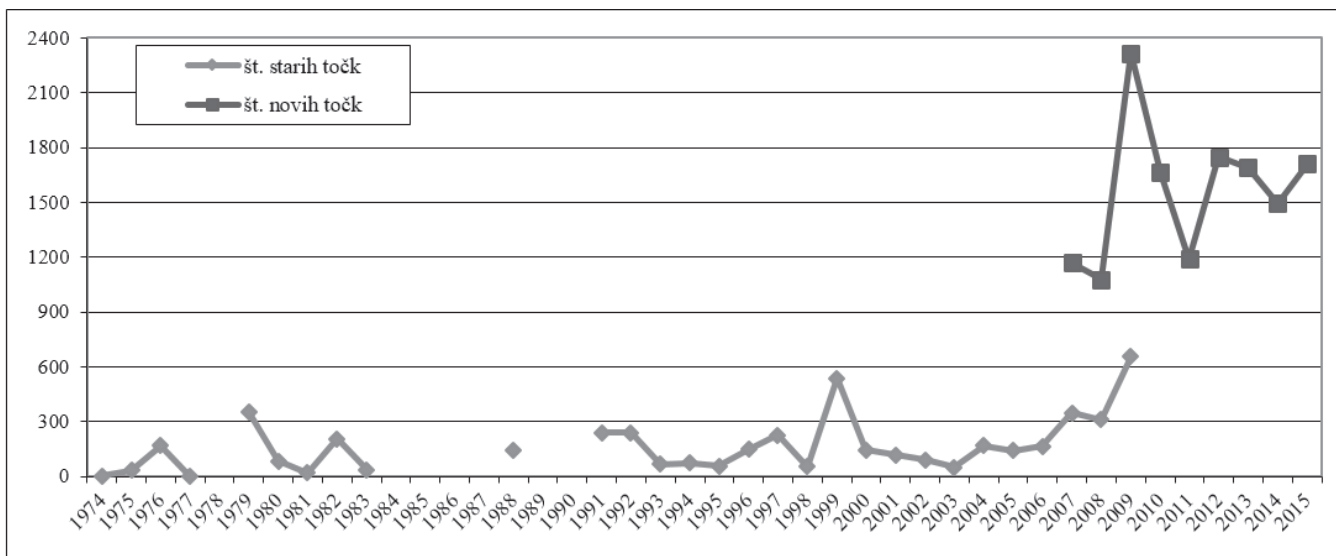
Število ekskurzij in število oddanih dokumentov v kataster DZRJL v letih 2000–2015 (za nekatera leta ustrezni podatki še niso zbrani).

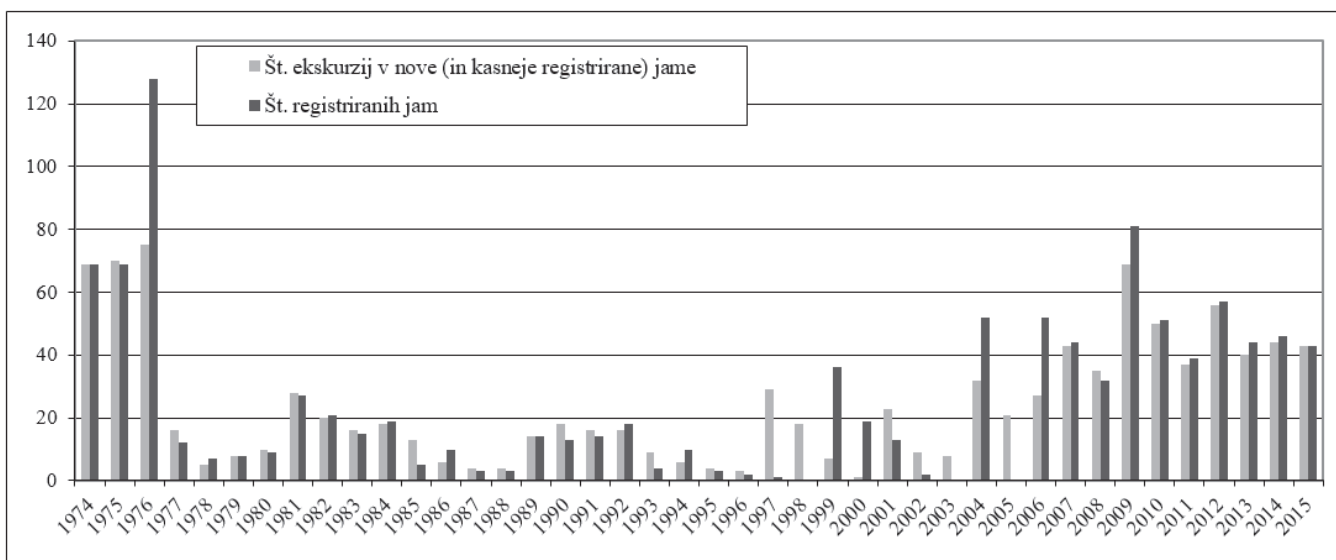
Število prispevnikov in odstotek članstva, ki je oddalo katastrske dokumente v letih 2000–2015.

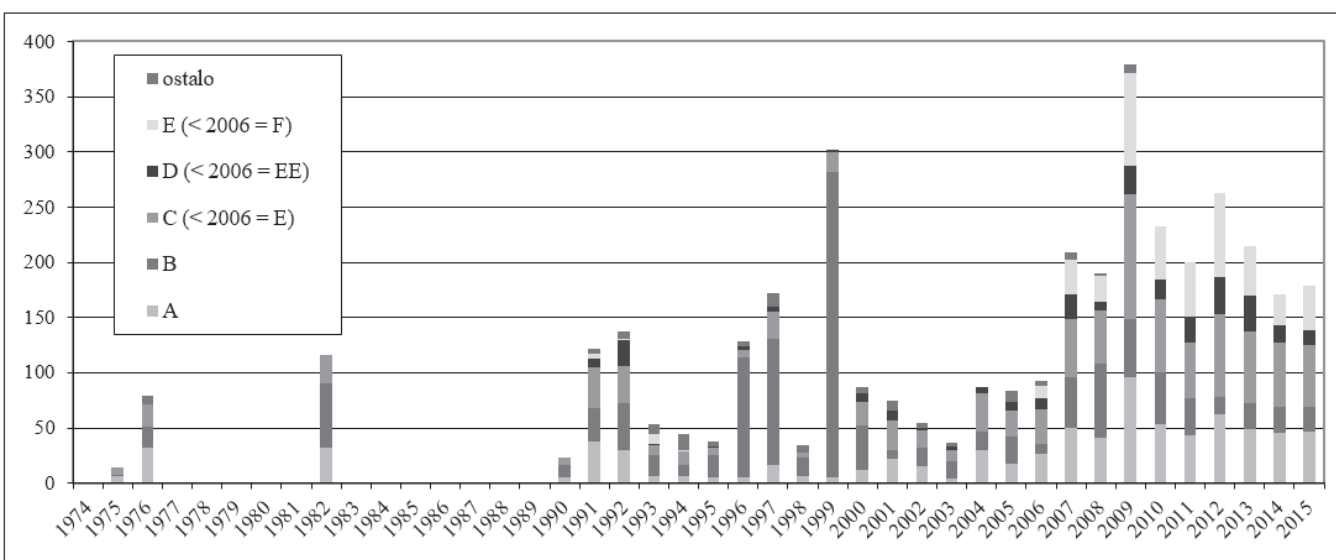
Število točk, ki jih je dobil za katastrsko gradivo DZRJL v letih 1974–2015 (za nekatera leta ustrezni podatki še niso zbrani).

Primerjava števila ekskurzij članov DZRJL v novih jamah in registrirano število jam v letih 1974–2015.

Število različnih tipov zapisnikov članov DZRJL v letih 1974–2015 (za nekatera leta ustrezni podatki še niso zbrani).

Priloga: Prvopristopniške jame DZRJL v letih 2014–2015.

2014

Katastrska številka / ime jame / zapisnikar(-ji)
 11211 / Z-5 (Kanin) / Borko Špela
 11212 / Suhor brezno / Krajnc Tomaž
 11213 / Lisičja jama pri Zavrhu / Delić Teo
 11214 / Žiškovo brezence / Krajnc Tomaž
 11215 / Vedrilnica / Krajnc Tomaž
 11216 / Skopano brezno Pri dveh prepadih / Krajnc Tomaž
 11217 / Pri dveh prepadih / Krajnc Tomaž
 11218 / L-94c (Kanin) / Krajnc Tomaž
 11219 / L-94d (Kanin) / Krajnc Tomaž
 11220 / L-94e (Kanin) / Krajnc Tomaž
 11221 / L-95 (Kanin) / Krajnc Tomaž
 11222 / L-98 (Kanin) / Krajnc Tomaž
 11223 / L-100 (Kanin) / Krajnc Tomaž
 11224 / Lipovnik / Grecc Rok
 11225 / Poslednji mohikanec / Grecc Rok
 11226 / Šinorina / Grecc Rok
 11227 / Skuzenc / Grecc Rok
 11228 / Patria / Grecc Rok
 11229 / Vinta / Grecc Riko
 11230 / Kovačevo brezno / Grecc Riko
 11231 / Azbestoza / Presetnik Primož
 11232 / Vidervolova jama / Presetnik Primož
 11233 / Jama pod balvani / Presetnik Primož
 11234 / Bocino brezno / Sivec Nataša
 11235 / Brezno pri Ledeni jami pri Ograji / Košutnik Jure
 11236 / Podskalna zatočiščnica / Blatnik Matej
 11237 / L-99 (Kanin) / Blatnik Matej
 11238 / Marelična jama / Jamšek Rupnik Petra
 11239 / Moravski netopir / Kocjančič Anja
 11240 / Nova jama v Paradnem griču / Di Batista Matic*
 11241 / V imenu ljudstva / Di Batista Matic
 11242 / Foušarija / Di Batista Matic
 11243 / Brezno nad Snežnico / Šuštar Tomaž
 11244 / Mlekozaver / Šuštar Tomaž
 11245 / Brezno malega gamsa / Šuštar Tomaž
 11246 / Razširjeno brezno pri Moravskih gredicah / Krajnc
 Tomaž
 11247 / Moravska pašta / Flis Jaka
 11248 / Spodmol nad Mižukom / Kunaver Uroš
 11249 / K-74 (Kanin) / Kunaver Uroš
 11250 / K-73 (Kanin) / Kunaver Uroš
 11251 / Dva lovca / Pintar Gregor
 11252 / Brezno 1 za Črnim vrhom / Pintar Gregor
 11253 / Brezno na koti 1453 / Pintar Gregor
 11254 / Absurd lepote / Pintar Gregor*
 11255 / P šterka / Grecc Rok
 11362 / Brezno boginje Maje / Stražisar Janez**

2015

Katastrska številka / ime jame / zapisnikar(-ji)
 11476 / Polomček / Prelovšek Mitja***
 11477 / Medvedova sapa / Blatnik Matej
 11478 / Juretova štirna / Blatnik Matej
 11479 / Tobogan / Krajnc Tomaž
 11480 / Jama na poti med Uskovnico in Planino Spodnji Tosc /
 Krajnc Tomaž
 11481 / L-94f (Kanin) / Krajnc Tomaž
 11482 / Tiranija demokracije / Krajnc Tomaž
 11483 / Tepkovec / Krajnc Tomaž
 11484 / Jama v vilinskem gozdu / Krajnc Tomaž
 11485 / Jamsko okolje / Krajnc Tomaž
 11486 / Brlogolog / Krajnc Tomaž
 11487 / Koščeni brlog / Krajnc Tomaž
 11488 / L-96 (Kanin) / Krajnc Tomaž
 11489 / L-97 (Kanin) / Krajnc Tomaž
 11490 / Brezno v Nadrtki idili 1 / Jamšek Rupnik Petra
 11491 / Brezno v Nadrtki idili 2 / Jamšek Rupnik Petra
 11492 / Brezno pod Brdom / Grecc Rok
 11493 / Brezno na sončni jasi / Grecc Rok
 11494 / Kamnita hiška / Grecc Rok
 11495 / Zijalka na Dolgih njivah / Grecc Rok
 11496 / Jama za konjskim koritom / Grecc Rok
 11497 / Brezno pod Malim vrhom / Grecc Rok
 11498 / Zahodno brezno / Grecc Rok
 11499 / Mulko / Grecc Rok
 11500 / Buddy Hole / Myre Joe
 11501 / Jama filozofskega dojenčka / Myre Joe
 11502 / Brezno kvadkopter / Covington Matt
 11503 / Naša jama / Borko Špela
 11504 / Skoznc pri Glavičini / Kunaver Uroš
 11505 / Prezrta jama pri Račiški pečini / Kunaver Uroš
 11506 / Podcestnica / Kunaver Uroš
 11507 / K-75 (Kanin) / Kunaver Uroš
 11508 / K-76 (Kanin) / Kunaver Uroš
 11509 / K-77 (Kanin) / Kunaver Uroš
 11510 / K-78 (Kanin) / Kunaver Uroš
 11511 / K-80 (Kanin) / Kunaver Uroš
 11512 / K-81 (Kanin) / Kunaver Uroš
 11513 / Andrcova čumnata / Pintar Gregor
 11514 / L-36a (Kanin) / Pintar Gregor
 11515 / L-36b (Kanin) / Pintar Gregor
 11516 / L-23 (Kanin) / Gabrovšek Franci
 11517 / Babanščina / Gabrovšek Franci
 11521 / Ladonova jama / 2015 / JDDR Ajdovščina, DZRJL,
 Sirena Sub, JD Rakek / Remškar Bogomir****

* v sodelovanju z DRP Škofja Loka

** v sodelovanju z JK Železničar

*** v sodelovanju z JK Krka

**** v sodelovanju z JDDR Ajdovščina, Sirena Sub, JD Rakek

Teo Delić

11. NAGRADA VILJEMA PUTICKA

Za letošnjo 11. nagrado Viljema Puticka za najbolj odmevno jamarsko odkritje v preteklem letu so se potegovala štiri jamarska društva. Za nagradni fond, ki vključuje glavno nagrado – 1000 eur – in »tolažilne« nagrade so se potegovala tri društva s štirimi prijavitelji.

JD Danilo Remškar Ajdovščina je obranilo naslov najbolj vztrajnega prijavitelja za NVP; tokrat so prijaviteli v marcu 2015 odkrito brezno Dobra Nada. Jama je poimenovana po mami najditelja, Bogomirja Remškarja, in upanju, da bo nekoč dosegla globino 1000 m. Glede na dejstvo, da se vhod nahaja na nadmorski višini 1360 m, bi ideja potencialno lahko držala vodo. Do zaključka razpisa, 31. 1. 2015, so jamo raziskali do globine 270 m in namerili nekaj manj kot 600 m poligona. Do kote –1000 m je sicer še dolga pot, a že 270 m krajša.

Za prijetno presenečenje so ponovno poskrbeli jamarji JK Brežice. V ne tako razvpitem delu slovenskega krasa, Gorjancih, so raziskali in do potankosti dokumentirali Jamo v Dovčku. Oddani zapisniki – vključno z načrti, opisi okoliškega krasa in hipotezami o razvoju jame v preteklosti – so izjemno kakovostno izdelani.

Rakovški jamarji so letos oddali dve prijavi. Prva je še ena izmed redkih jam, ki dosežejo podzemeljske vode, povezane s tokom Ljubljanice. Izvir Branice je eden redkih izvirov na Menišijski planoti. Iz registriranih 7 m dolžine in 2 m globine so Rakovčani prispeli do nekaj manj kot 1 km poligona in 150 m globine, kjer jih je ustavil nivo podzemne vode na 426 m. n. v.

Drugi prispevek JD Rakek vsebuje dokumentacijo o raziskavah vodne povezave med Pivko jamo in Planinsko jamo, ki so jih obudili po 18 letih. Oddano gradivo je rezultat sodelovanja več jamarskih društev, ki so v preteklem letu podprla skupino jamskih potapljačev. V desetih akcijah so namerili več kot 3,5 km novih rogov, odkrili nekaj novih stranskih pritokov in se ustavili v precej oddaljenem petem sifonskem jezeru. Z novimi meritvami pa je dolžina sistema Postojnske jame dosegla 24120 m. Z novimi kilometri vodnih rogov so se fantje močno približali razpletu več desetletij trajajočega ugibanja o dolžini rogov med Postojno in Planino.

Komisija v sestavi Bogomir Remškar (JDDR Ajdovščina), Mihael Rukše (JK Novo Mesto), Uroš Herlec (NTF, Oddelek za montanistiko) ter Bojan Otoničar in Franci Gabrovšek (oba IZRK ZRC SAZU) je bila enotnega mnenja o tem, da je raziskava podzemeljskih povezav reke Pivke nedvomno največji dosežek preteklega leta.

Putickov kipec za leto 2015 (foto: Uroš Kunaver).

Glavni sponzor je bilo podjetje Treking Šport, za druge »tolažilne« nagrade pa sta poskrbela tudi podjetje Anthron in Park Škočjanske jame. Vsem sponzorjem ter prijaviteljem se iz srca zahvaljujemo.

TREKING-ŠPORT
varni pri športu, varni pri delu

ANTHRON

Park Škočjanske jame,
Slovenija

Špela Borko

KAM JE NAŠA ZGODOVINA ŠLA

(Opozorilo: kdor se bo ob koncu članka čutil užaljenega, si je za to sam kriv.)

Vrednost ferajna daleč presega brezplačne vrvi in opremo ter četrtkovo poceni pivo, to vsi vemo. A obsednost vsega, kar se skriva za kolonami katastra, v kovinskih omarah in slikah po stenah bunkerja, je novo prispelemu Matičarju pogosto prikrita. Naj opišem mojo misel na primeru vsem poznanega BaCila.

BaCil, duet za katerega nikoli ne vem kateri je Ba in kateri Cil, sposoben najbolj nagravžnega podjebavanja nedolžnih ferajnovcev na listi in na sestankih. Sama sebe imenujeta »notorični zajebant in nedojebanec«, ljudje so doživljali živčne zlome ob njunih velemojstrovinah zabijanja žeblic na boleče glaviče, nekateri so celo zapustili mailing listo – zgolj zaradi dveh oseb od vseh "nekonfliktnih" 100 in več članov. Ob začetku svojega Matičarstva sem ju poznala zgolj v tej luči, kot dva ostarela zajebanta, ki se jima je bolje izogniti in ostati pod zaznavo njunega radarja, da ja ne bi našla vzroka, da najdeta šalo na moj račun. Potem pa se je zgodilo razsvetljenje. Ob neki predstavitvi fotografij po sestanku, se je, mislim da Cil (ali pa Ba?), oglasil in povedal nekaj nadvse pametnega z veliko informacije. Ne spomnim se drugega, kot da je bila arheološka tematika in da sem bila blazno presenečena nad tem, da slišim nekaj zanimivega in pronicljivega iz ust BaCila. Potiho sem vprašala soseda, kaj se je ravno zgodilo in izvedela, da sta bojda oba šolana in kar uspešna človeka. To je bilo pravo razsvetljenje, sploh ker sem nekaj časa pa že hodila na sestanke in nikoli nisem pomislila, da se za dimno zaveso prdcev in šal skriva še kaj drugega. V veliki meri sta si za to sama kriva, saj dandanes iz njunih ust redko slišiš modro misel, ki ni namaščena z vseh strani, če se ravno ne spraviš pogovarjat z njima. Čemur se novopristopniki – in predvsem novopristopnice –, verjemite, nadvse izogibaj(m)o. Nov uvid v skrivna prostranstva večplastnosti dotičnega para sem dobila ob prebiranju starih *Glasov podzemlja*. Ko ugotovim, kako jima je v resnici ime (kot nalašč imata oba neko čudno kombinacijo meni čudnih imen in priimkov) odkrijem, da je Cil napisal kar nekaj prispevkov in ima celo registriranih 6 jam. Hm, torej je vsaj eden od njiju kdaj celo šel v jamo. Ko pogledam malo bolje, vidim, da je tudi urednik in avtor dobršnega dela mojega svetega pisma *Ne hodi v jame brez glave*. Torej je verjetno dal skozi več kot le 6 jam? Zanima me ozadje razkola z zvez(d)niki in spet se pojavi isto ime, celo kot predsednik društva. Ne bom mu pisala biografije, ker bo še mislil, da mi je všeč, pa tudi zanemarjam Ba-ja, ker sem o njem našla manj informacij. Želela sem vam samo predstaviti korak, ki me je pripeljal do razmišljanja o pomanjkljivostih ustnega izročila in potrebi po zavedanju naše zgodovine. Kako boš drugače lahko vsaj približno razumel, da se odrasla oseba lahko obnaša kot skujan otrok, ker se ji pri bodisičem ne prizna vrednosti, ki jo je doprinesla k neki skupnosti? Težko je sfiltrirati, kdo je težak karakter, a ima kdaj prav, kdo je obupen egotrip, pa ima celo rahlo osnovo

za to in kdo je preprosto osel. In ogromnih egov z občutljivimi dušicami, ki jih rani vsak namig na nepošteno obravnavo, imamo na našem društvu še pa još. Tako, zdaj sem užalila vse, ki se vas užaliti da (če ste se seveda prepoznali, če se niste, vas je pa kdo drug), zdaj pa bom vrgla še finalno bombico.

Kje je monografija???

Smo društvo, ki obstaja že vse od davnega leta 1910, ko je bila moja praprababica še mlado dekle in je bila električna po vaseh mali čudež. A vendar več od zavednega ponosa, ki ga kaj kmalu privzame vsak pravi Matičar, ne premoremo. Tako imenovani intelektualni ferajn, kar dostikrat slišim, boljši od nekih seljakov, ki nimajo pojma, kaj šele članov. Neimenovani seljaki so izdali debelo buklo, v kateri nam ob neki jami ne pripisujejo dosežkov, ki bi nam jih morali, a več kot zdravega slovenskega razburjanja ob pivu ne zmoremo. Kje je vzrok za to, da se o izdaji monografije govori, odkar sem prvič prestopila prag ferajna, da ideje o tem segajo v leta pred 100-to obletnico, da so bili odbori in uredništva in karsizebodi že večkrat sklicani, da obstaja nešteto strani napisanega, a jaz, nevedno dekle, ne morem odpreti knjige iz katere bi izvedela, čemu sem se pravzaprav priključila, kako se je začelo in kam gre? Na spletni strani imamo ogromno informacij, iz *Glasov Podzemlja* sem dobila vpogled v dogajanja in osebnosti, a če želim nadležnemu seljaku pokazati, kaj mi imamo, ga lahko peljem zgolj v našo jamo, ne morem pa mu pokazati naše zgodovine.

Sama si, mogoče naivno, neuspeh pri pripravi monografije razlagam z dvema faktorjema. Prvi je faktor prostovoljstva; na koncu dneva je vse kar počnemo, vse kar napišemo in vse kar uredimo, narejeno v našem prostem času. Če nas na začetku žene idealistična želja po ustvarjanju, po sodelovanju in po uresničevanju skupnih ciljev, vsak v neki točki preseže meje svojih zmognosti – bodisi časovnih, finančnih ali drugačnih. In ker nima nad seboj palice ali korenčka, je lažje vse skupaj prepustiti času.

Drugi, pomembnejši faktor, pa je že omenjeni Karakter: ogromni intelekt, ki ste, meni nepojasljivo, kot majhni otroci, žrtve lastnih čustev. Namesto, da bi iskali skupni cilj, se (znotraj Društva!?) vlečejo antične zamere in prepiri, vsak trmasto vleče v svojo smer in le njegova smer je zagotovo prava. Najtežja stvar na svetu je komunikacija z vami, ki imate vesolje vedenj in izkušenj, pa jih neumorno skrivate v pajčevinah, namesto, da bi pogoltnili pol stoletja stare cmoke in sodelovali. Ta način se prenaša iz roda v rod in Karakterji se množijo tudi med mladimi. Vsi veste povedati, kaj bi dober urednik moral imeti, česa nebi smeli imeti, kdo absolutno ni primeren za to vlogo in kdo je primeren pa nima časa ali volje, kdo mora kaj napisati, kdo je napisal preveč, kdo sploh ne zna pisati ter kdo je

pogledal čigavi pod kiklo. Mnenja se krešejo, Karakterji brusijo nože, nove zamere vznikajo, naše bukle pa ni.

In zgodovina se ohranja ter preoblikuje skozi pripovedke ob tabornem ognju, kar je odlično – a ne dovolj. Življenje je kratko in res si želim, da bi še pravi čas najstarejši in malo

manj stari Člani predali preteklost tega lepega društva nam, ki bomo zato mogoče malo bolj pazljivo pisali prihodnost. Konec koncev, kako vedeti, če nimajo vsi JJ-ji in ASS-ji navsezadnje le prav, če živi spomin na pretekle borbe in uspehe zgolj ob flaši koreninice?

Avtor fotografij: Marko Simić

Pripis urednice: Hvala Ciletu in Bajsiju za posredovanje fotografij, čeprav so uporabljene v čudne in njima nepoznane namene.

USTVARJALNI JAMARJI

Aleksandra Krajnc

LITERARNI IN FOTOGRAFSKI NATEČAJ

S Špelo in Natašo smo svojo nalogo urednikovanja *Glasu podzemlja* vzele resno in se odločile, da se bomo potrudile, da vas vsako leto sproti prepričamo, da napišete članke o svojih jamarskih podvigih. V upanju, da ne bo ostalo samo pri željah in obljubah, smo se odločile, da obudimo prakso, ki se je dolgoletni člani verjetno še spomnite – literarnega natečaja. Glede na to, da se pri pripravi vsake številke pojavi tudi problem izbire naslovnice, smo natečaj razširile na področje fotografije. Temi natečajev sta različni.

Literarni natečaj se navezuje na fotografijo letošnje številke *Glasu podzemlja* in se glasi »**Jamarstvo brez meja**«. Navdih za pisanje vam lahko predstavljajo bodisi fantje na naslovnici, ki jih ne ustavi niti globok sneg pred Trubarjem, bodisi veterani, ki so se odločili razbremeniti gnečo v vhodnem delu Najdene jame na veteranski akciji s povečanjem števila vhodov. Pisateljsko muzo lahko spodbudi tudi debata, ki se je na temo preraščanja okvirov društva pred časom razvila na listi, pa nikoli končala... Možnosti za slog so (vsaj za prvič) neomejene, lahko je to erotična zgodba, pesmica ali pa družbenokritični članek. Tudi količinsko vas tokrat ne bomo omejevale.

Foto natečaj za naslednje leto se glasi »**V dvoje je lepo, v troje je lepše**«. Povod za temo je dilema, ki jo obudimo vsako leto na jamarski šoli: kaj narediti, če se jamar v jami poškoduje, v jami pa sta samo dva jamarja. Seveda tudi tukaj velja, da vas z opisom situacije nočemo omejiti glede razsežnosti, ki jo sama tema odpira. Naša edina omejitev oz. zahteva (poleg kvalitete fotografij seveda) je format, ki naj bo zaradi narave *Glasu podzemlja* pokončen.

Na natečaju lahko sodelujejo vsi člani društva, najboljši literarni prispevek in fotografija pa bosta nagrajena.

Prispevke, tako literarne kot fotografske, pošljite na e-mail naslov: **gp.urednistvo@gmail.com** s pripisom: **natečaj 2016**.

Rok za oddajo prispevkov je **1. 9. 2017**.

Avtorja pesmi: Tina Zagmajster in Nino Lovrek; avtor risbe: Svit Zagmajster Lovrek;
spremni tekst: Maja Zagmajster

JAMA

JAMA JE ENA OD LEPOT NARAVE,
MAGNET ZA POTEPI IN RAZISKAVE.
NAJ SONCE SIJE ALI DEŽ PADA,
V JAMO GREVA Z MOJO TETO RADA.

TEMA, BLATO, VLAGA,
ZA NAJU NISO NOBENA ZGAGA.
S SEBOJ VZAMEVA ČELADO, SVETILKO, ŠKORNJE
TER OBILO DOBRE VOLJE.

V PODZEMLJU NISVA NIKOLI SAMA,
MNOGE ŽIVALI DRUŽBO DELAJO NAMA.
NETOPIRJI, HROŠČI, RAKI, PAJKI,
ČAROBNO JE KOT V NAJLEPŠI BAJKI.

ŽAL PA SE NAJDE TUDI VELIKO SMETI,
KI ODNESEVA JIH OB ODHODU S PODZEMNIH POTI.
KO DOMA POSPRAVIVA JAMARSKO OPREMO V KLET,
NE POZABIM VPRAŠATI: »TETA, KDAJ POJDEVA SPET?«

Svit Zagmajster Lovrek je sedemletnik, ki se je v družbi tete Maje, strica Tea in drugih članov DZRJL že nekajkrat podal v jame, kjer se je spretno premikal skozi odraslim-skoraj-neprehodne ožine, se valjal po blatu, se čudil nekajmilimetrskim živalim ter pomagal pri odstranjevanju smeti. Starša sta zanj napisala pesem, ki jo je povedal za bralno značko pred svojimi sošolci 2. razreda OŠ Škofljica, Podružnična šola Lavrica. Sam pa je narisal tudi risbo, ki spremlja pesem.

*Svit je pomagal pri čiščenju Jame na Pavlinovem oktobra 2014
(foto: Maja Zagmajster).*

JAMARSKA ŠOLA PRI MATIČARJIH

PO MNENJU SLOVENSКИH JAMARSKIH STROKOVNJAKOV NAJBOLJŠE
USPOSABLJANJE ZA SAMOVOLJNO JAMARSKO DELOVANJE

Kdo ali kaj lahko postanete v enem letu po opravljenem usposabljanju?

- Član vodilnega kadra enega ali več jamarskih društev ali celo krovne organizacije, če ste greba.
- Žrtev novačenja s strani društev, kjer jim manjka podmladka, če ste sposobni prežemariti 100 metrov v enem dnevu.
- Vir navdiha društev, ki ne dosegajo kvot enakosti spolov, če ste kot ženska razočarani nad gicipističnim vzdušjem pri nas.
- Predmet ponosa na drugih ferajnih, če ste sicer za jamarja netalementirani ali nekompatibilni s člani.

Vaš DZRJL,
že 106 let svetilnik slovenskega jamarstva

Kvota interkursa na društvu je 3-5 oseb na generacijo. Ko kvoto presežete, vam toplo priporočamo menjavo društva, ko pa se generacija zamenja, ste vabljeni nazaj. V kolikor potrebujete dodatna pojasnila glede prehajanj, prosimo, da se obrnete na tiste, ki so se tega že poslužili in imajo na tem področju bogate izkušnje. V kolikor dotičnih ne poznate, se lahko obrnete tudi na podpredsednika društva. Vsaka podobnost s stvarnimi osebami ni naključna in je namerna. Prav tako so vse situacije resnične in niso zgolj plod domišljije.

ULTRA VARIO

Tehnologija z več svetlobnimi snopi. HD vidljivost za sodobnega jamarja.

Izjemno močna čelna svetilka z več svetlobnimi snopi in baterijo za večkratno polnjenje.

Zaradi velike svetilnosti je ULTRA VARIO idealna za najzahtevnejše aktivnosti. Izbirate lahko med štirimi konstantnimi načini osvetlitve in tako prilagodite svetlobni snop vsaki situaciji; od osvetljevanja ambienta, bližnje okolice, do osvetljevanja na velike razdalje ali med gibanjem. Svetilnost: 520 lm. www.petzl.com